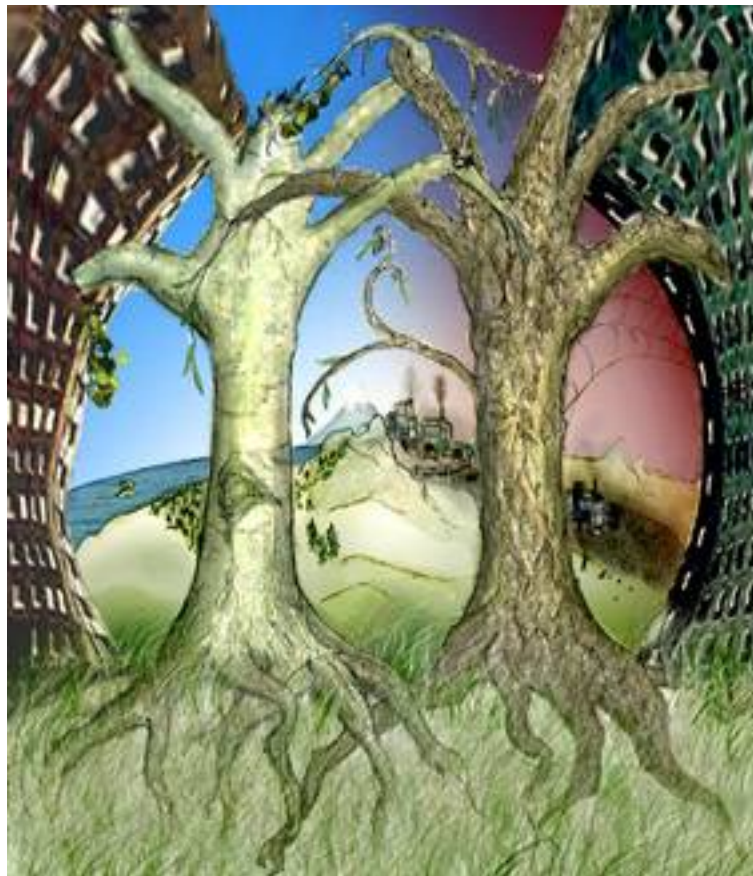

Att Kommunicera Hållbarhet

En undersökning av hållbarhetsdebatten via internet

Siri Sigrand

Examensarbete vid institutionen för stad och land
Sveriges lantbruksuniversitet Uppsala 2011

Sveriges Lantbruksuniversitet
Avdelningen för landskapsarkitektur
Fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap, institutionen för stad och land

Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitektprogrammet 2011
EX0534 Självständigt arbete i landskapsplanering, 30 hp

Nivå: Avancerad E

© Siri Sigrand, e-post: sirigrand@live.se

Titel på svenska: Att kommunicera hållbarhet - en undersökning av
hållbarhetsdebatten via internet

Title in English: To Communicate Sustainability - exploring the debate online

Handledare: Ylva Dahlman, institutionen för stad och land

Examinator: Per G Berg, institutionen för stad och land

Biträdande examinator: Henrik Andersson, vetenskapsjournalist, HA Reportage

Foto: Siri Sigrand

Omslagsillustration: Siri Sigrand "Händer utsikt insikt"

Utgivningsort: Uppsala

Nyckelord: forum för hållbar stadsplanering på internet

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se>

Innehåll

Innehåll.....	3	3 Teori: Hållbarhet & Planering.....	23
Förord.....	5	<i>Hållbarhetens grunder.....</i>	<i>23</i>
Abstract.....	6	Hållbarhetsbegreppet	23
To Communicate Sustainability –		Idén om hållbar utveckling.....	24
exploring the debate online.....	6	Hållbarhetsdebattens utgångspunkt.....	25
Motivation.....	6	<i>Varför är hållbarhet viktigt att diskutera nu? ..</i>	<i>26</i>
Problem statement.....	6	Varför just nu?.....	26
Approach.....	7	Hoten mot en rik framtid.....	27
Results.....	7	Vikten av kommunikation.....	28
Conclusions.....	8	Hur arkitekter kan ta ansvar för	
		hållbarhet.....	30
Sammanfattning.....	9	<i>Vad hindrar oss?.....</i>	<i>32</i>
Bakgrund & Syfte.....	9	Tänk om, gör rätt.....	32
Metod.....	9	Många signaler att tolka.....	33
Debattens utgångspunkt.....	9	Framtidsformer som aldrig blir av?.....	33
Hot mot en rik framtid.....	10	Forskning till praktik.....	34
Vikten av kommunikation.....	10	Helheten är viktig.....	35
Möjliga åtgärder.....	10	Möjliga åtgärder.....	36
Webbsidor.....	11	Landskapsarkitektens roll.....	38
Nätverkande.....	12	<i>Ekonomi eller Ekologi?.....</i>	<i>38</i>
Landskapsarkitekten som debattör.....	12	Varför välja?.....	38
Reflektioner kring arbetet.....	12	Prioriteringar.....	39
Slutsatser.....	12	Ekonomins tyranni.....	39
Hur ska engagemanget förmedlas?	13	Tänk långsiktigt.....	41
		Tydliggör naturens värde.....	42
1 Inledning.....	15	<i>Kontakter & nätverk.....</i>	<i>43</i>
Bakgrund och problematisering	15	Vad är ett nätverk?.....	44
Ursprunglig idé.....	15	Hur nätverk fungerar.....	44
Syfte	16	Fördelar med nätverk.....	45
Forskningsfrågor	16	Nätverk & globalisering.....	45
Avgränsning.....	17	Tips för effektivt nätverkande.....	46
Läsanvisning.....	17	<i>Kontakt via internet.....</i>	<i>47</i>
		Varför skapa en webbsida?.....	47
2 Genomförande.....	18	Blogg eller forum?.....	48
Metod.....	18	4 Resultat: Forum för Hållbarhetsdebatt. .50	
Arbetsgång.....	18	<i>Resultat av studiebesök.....</i>	<i>50</i>
Litteraturstudier.....	18	Besökta arrangemang.....	50
Skapa en webbsida.....	19	Referat från Studiebesök.....	50
Sprida webbsidan.....	19	Dokumentärfilm och video som	
Knyta kontakter.....	21	inspiration.....	56
Studiebesök.....	22	<i>Svenska forum för hållbarhetsdebatt.....</i>	<i>57</i>
Granska befintliga webbsidor.....	22	Sökning efter befintliga webbsidor.....	57
Löpande dokumentation.....	22	Granskning av befintliga webbsidor.....	57
		Mall för granskning av webbsidor.....	58

Granskade webbsidor.....	59	Omdefiniera livskvalitet!	85
<i>PreApokalyptiskt Forum</i>	66	Kritisera det ohållbara!.....	85
Syfte med webbsidan.....	66	Ja, vad hindrar oss?	86
Adress till webbsidan.....	66	Hållbarhet som norm.....	87
Förklaring av webbsidans namn.....	67	Hur ska engagemanget förmedlas?.....	88
Webbsidans innehåll	67	<i>Framtida utveckling</i>	88
Webbsidans egen förklaring.....	69	Vad kan mitt projekt leda till i	
Exempel från forumet.....	70	framtiden?.....	88
Exempel från bloggen.....	75	Landskapsarkitekten som debattör.....	89
Beskrivning av övriga sidor.....	76	Frågeställningar för vidare forskning...89	
Budskap & tilltal på sidan.....	77	Webbsidans möjlighet till utveckling...89	
Grafisk utformning.....	77	Utställning om hållbar stadsplanering. 90	
Skapa diskussionsämnen.....	77	<i>Slutsatser</i>	90
Granskning enligt min mall.....	78	Varför är hållbarhetsfrågan viktig att	
<i>Nätverkande</i>	79	diskutera just nu?.....	90
5 Reflektioner & Slutsatser.....	80	Vad förhindrar omställningen till hållbar	
<i>Reflektioner kring arbetet</i>	80	utveckling?.....	91
Arbetsgången.....	80	Hur kan webbsidor användas som	
Webbsidan PreApokalyps	80	verktyg för hållbar utveckling?.....	92
Kontakter & nätverkande.....	83	Vad saknas i det svenska utbudet av	
Utbudet av webbsidor.....	83	webbsidor för hållbar stadsplanering?	93
<i>Reflektioner kring hållbarhet</i>	83	Varför är kommunikation och	
Syfte med diskussion kring hållbar		kontaktnät viktigt för hållbar utveckling?.....	93
stadsplanering.....	83	<i>Avslutning</i>	94
Hållbarhet måste bli norm.....	84	Källförteckning.....	95

Förord

Detta är ett projekt som jag haft i bakhuvudet i flera år, äntligen blev det dags att förverkliga det! Snart hotade projektet dock att växa över alla breddar. Mot det problemet lyckades jag ändå utkämpa en så pass jämn kamp, att jag nu har samlat ihop en sammanhållen helhet.

Jag vill tacka mina fantastiska vänner, som har uppmuntrat mig genom sin tilltro till min förmåga att lyckas genomföra detta. De har nämligen trott på mig bra mycket mer än vad jag har vågat tro på mig och mitt projekt. Mina föräldrar har visat outtröttligt intresse för mitt arbete, detta beundrar jag dem för. Min handledare Ylva Dahlman har erbjudit mig både handledning och livsvisdom, på ett förtjänstfullt vis. Min examinator Per Berg har givit mig mycket tips och motivation i efterarbetet.

Följande text är den skriftliga delen av mitt examensarbete i landskapsplanering, som även omfattar en webbsida. Jag har valt att kalla rapporten för Att kommunicera hållbarhet.

Abstract

To Communicate Sustainability – exploring the debate online

This master thesis is about sustainable city planning and its debate. It is also concerned with networking, communication and web-based communication. Theories of sustainable development are discussed, along with the importance of communication for sustainable development. The report is directed towards landscape architects, architects, town planners, other designers and other interested readers.

Motivation

I believe that there is a need for an increased discussion concerning sustainability. Sustainable development is an important issue for city planners. I find a lack of Swedish websites dedicated to the sustainable city debate. I see a need for such a website, for discussion, networking, inspiration and communication of ideas and information.

The aim is to discuss sustainability in planning and investigate the problems detaining the adaption to sustainable planning models. Further aims are to get in touch with others who are motivated to make a change.

Problem statement

A generalized approach to the issue of promoting sustainable city development.

- ♣ Why is sustainability urgent to discuss?
- ♣ What is detaining the sustainable development?
- ♣ How can websites be useful for sustainable development?
- ♣ What is lacking among Swedish websites concerned with sustainability?
- ♣ Why are communication and networking important for a sustainable development?

The urgent need for sustainable development originates in our accelerating global problems with climate change, poverty and unfair distribution of natural resources. Planning of today is based on economy. Despite knowledge and results of scientific research, it seems that decision makers, corporations and architects choose not to invest in sustainable development, but have different priorities. Ecology is not

considered, in the pursuit of economical growth. The value of ecosystem services is largely invisible.

Approach

The work process consisted of literature studies, study visits on seminars, networking and the making of a website with forums. Spreading the word about my website and exploring the range of existing websites, was also part of the process.

Creating forum topics was part of the making of the website. This was to enable an experiment to investigate how a website can stimulate the debate.

To be able to contribute, I created a website for communication of knowledge and ideas. The forum topics aspire to initiate a discussion of how to go about the implementation of political decisions suggesting sustainable development. The site also raises the question of how landscape architects can contribute to the sustainable city development.

Contacting organizations and individuals with a potential interest to participate in the debate on the website or otherwise, was a part of distributing my website. I made contact with several motivated people.

In exploring existing websites, I limited my search to active Swedish websites concerned with discussing sustainability, city planning and closely related topics.

Results

An expanded social network, contacts for enhanced networking, communication and cooperation, for discussion regarding sustainable city planning. A website as a node for networking, and enhanced understanding of the complexity of the sustainability issue. Insight in communication of ideas and commitment. An overview of existing Swedish websites for sustainability debate.

Sustainable development is defined by the Brundtland Commission, as development that "meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs." (Wikipedia 2011) The holistic view of sustainable development includes social, economic and ecological sustainability.

Social sustainability is based on public participation and dialog with the people concerned.

My website, PreApokalyptiskt Forum (PreApocalyptic Forum), is a website for sustainability debate. The website is an attempt to fill the need for a website focused on sustainable city planning. The website has been useful for networking, but did not result in much discussion on the actual website.

Conclusions

Lack of communication is an obstacle. Awareness and cooperation is necessary for long term sustainable economic, social and ecological development. A common view on facts and sustainable city development has to be created through communication and cooperation.

Sustainable city development needs to be supported by strategies. The long-term perspective has to be clearly linked to every day decisions.

Nature gives us a lot for free. We risk losing that because we don't value ecosystem services and resources high enough. One reason for short-term investment is insufficient knowledge of long-term economic benefits of ecologically sound solutions. Ecosystem services need to be made visible in economic terms.

A social network consists of members with common interests. Some reasons for being part of a network are to. Networks increase opportunities for interaction between individuals and can be a catalyst for creativity. Websites can be useful for communication and discussion, with functions to facilitate networking and contact with other motivated people.

Networking seems necessary if you want to participate in the sustainability debate.

Sustainability is the most urgent planning issue right now. There are many guidelines for implementing sustainable solutions, and it pays off in the long run. Planners and architects are in a good position to take a greater responsibility for sustainable development. We should take part in the debate, by both asking for and designing for sustainability, for the opportunity to make relevant contributions to the development.

We must promote sustainability and make sustainable solutions attractive and make sustainable planning the given solution. To manage this, we need to communicate the urgency of sustainable development and connect to other motivated individuals, to create networks for cooperation for sustainability.

Sammanfattning

Huvudtemat för mitt arbete är hållbar stadsplanering. Det handlar också om kommunikation och nätverkande.

Bakgrund & Syfte

Vi lever i ett ohållbart samhälle, med både miljö- och hälsoproblem. Därför är det ett problem att hållbarhet inte är standard inom stadsplanering. Dagens planering bygger på ett ekonomiskt system, där ett projekt i första hand måste vara kommersiellt gångbart istället för ekologisk hållbart. Omedelbara förändringar krävs. Hållbarhet borde bli norm, inte bara ett extra tillval.

Syftet med mitt arbete var att diskutera hållbarhet inom stadsplanering, forska i hur man kan påskynda omställningen till hållbara städer och knyta kontakter för samarbete med andra som är engagerade i frågan.

Metod

I genomförandet ingick litteraturstudier, studiebesök, att skapa och sprida en webbsida, undersöka det befintliga utbudet av webbsidor och att knyta kontakter.

Mina litteraturstudier har haft ett dubbelt syfte, eftersom jag både har letat diskussionsämnen till webbsidan och litteratur till uppsatsen. Jag besökte utställningar, föreläsningar, seminarier och konferenser, med teman som stadsplanering eller hållbarhet. Målet var att lära mig om hållbarhet och kommunikation, inspireras av hur andra förmedlar ett budskap och att knyta kontakter. Mina kontakter har skett via telefon eller mail och vid möten i samband med studiebesök.

För att experimentera med diskussion på internet och sätta mig in i debatten, skapade jag en webbsida, med forum där jag skrev debattinlägg. För att sprida sidan till potentiella användare, mailade jag inbjudningar med information och gjorde visitkort. Jag undersökte också det befintliga utbudet av webbsidor som behandlar hållbarhet.

Debattens utgångspunkt

Utgångspunkten för debatten kring hållbara städer är våra ökande globala problem med klimatförändringar och orättvis fördelning av resurser. Klimatförsämring,

förstörda ekosystem och förlorad mångfald kan göra vår framtid fattig. Vi måste ändra levnadsvanor för mindre resursförbrukning, samtidigt som jordens befolkning ökar. Städerna måste anpassas för att bli hållbara.

Hot mot en rik framtid

Dagens stadsplanering domineras av intresset att skapa ekonomisk tillväxt. De ekologiska aspekterna försummas ofta till förmån för ekonomisk vinning. Miljöaspekterna behöver integreras bättre i planeringen.

Ekonomisk utveckling och tekniska framsteg har förbättrat våra levnadsförhållanden, men även lett till svåra påfrestningar på ekosystemen. Tillväxt anses öka vår välfärd och livskvalitet, men om tillväxten förstör miljön kommer välfärden istället att sjunka. Utvecklingen är bara hållbar om den inte förstör naturen.

Vikten av kommunikation

Ett hinder på vägen mot hållbarhet är brist på kommunikation och samarbete. En svårighet är att få ut akademiska forskningsresultat till praktiserande arkitekter och att översätta arkitekters erfarenhet till kunskap som forskare kan ta del av.

Det är en vanlig uppfattning att krav på hållbarhet begränsar ekonomisk utveckling och tillväxt. Ser man närmare på det, kan man ofta se att det på längre sikt är mer ekonomiskt med ekologiskt hållbara lösningar! Kunskap om ekosystemtjänsternas roll i ekonomin kan därför leda till mer miljövänliga beslut.

Trots att forskarvärlden är överens, är varken politiker eller allmänhet övertygade om situationens kritiska läge. Ett problem kan vara att miljöproblemen inte syns. Medvetenhet om risker som uppstår av ohållbara beteendemönster, är beroende av hur de förmedlas av media. Det krävs att människor kan förstå och värdera de förändringar som är nödvändiga. Processen kan bara gå demokratiskt till om människor har tillräckliga kunskaper för att ta ställning.

Möjliga åtgärder

Stadsstruktur, teknikutveckling, livsstilar och regler måste samverka. Det är viktigt att underlätta hållbara projekt genom anpassning av skatter och avgifter.

De effektivitetsvinster som uppstår tack vare teknikutveckling måste leda till minskad användning av tid och resurser. Hittills har vinsterna använts till att producera fler

saker och bedriva fler aktiviteter, på sätt som ökar miljöbelastningen. Vi måste effektivisera energianvändningen samtidigt som konsumtion och produktion måste bli mer immateriella.

Utbildning och kunskapsspridning spelar stor roll för att vrida utvecklingen rätt. De viktiga diskussionerna kan bara föras om politikerna har läst de viktiga dokumenten och förstår problemen. Samspelet mellan politiker och tjänstemän behöver utvecklas. Eftersom arkitekter har stor möjlighet att påverka hur staden byggs, har vi ett stort ansvar för att hållbarhet blir en integrerad del av arkitekturen.

Fler aktörer måste förlänga sitt tidsperspektiv i förändringsarbetet. En orsak till kortsiktiga satsningar, tycks vara otillräcklig kunskap om nyttan och lönsamheten i ekologiskt hållbara lösningar. Om det blir tydligt hur dyra miljöproblemen kommer att bli, är det troligare att det satsas pengar på åtgärder. Vi måste alla inse att den biologiska mångfalden är grundläggande för samhällsekonomin och att naturen är grundförutsättningen för vår existens.

Webbsidor

Jag har letat efter webbsidor, där man diskuterar hållbar stadsplanering. Undersökningen avgränsades till svenska sidor på svenska, som är öppna för alla att läsa eller skriva inlägg. Utifrån dessa kriterier har jag skapat en mall, för granskning av de utvalda webbsidorna. Min ambition är inte att kartlägga alla webbsidor som tar upp ämnet hållbar utveckling, utan att få en bild av möjligheterna att ta del av hållbarhetsdebatten på internet. I min granskning har jag kommit fram till att det finns gott om webbsidor med miljöanstrykning, men inte så många som diskuterar just hållbar stadsplanering.

Som ett experiment skapade jag en webbsida för diskussion kring hållbar stadsplanering, eftersom jag upplevt ett behov av sådana sidor. Jag skapade den för att diskutera hållbar stadsplanering och få andra att delta i diskussionen, samt för att få förståelse för utmaningarna med att skapa och driva ett sådant forum. Jag använde också sidan som ett redskap för att knyta kontakter.

Webbsidan beskriver var vi står idag, som bakgrund till att något behöver göras. Där finns ett diskussionsforum, som är öppet för alla. Sidan lanserades i november 2010.

Nätverkande

Sociala nätverk är användbara för utbyte av kunskap och erfarenheter. Genom nätverket kan medlemmarna få kunskap som de skulle ha svårare att få på egen hand och skaffa nya kontakter, så att deras nätverk utökas. Nätverk skapar öppningar för kommunikation och samarbete kring olika frågor. Den sorts nätverk jag efterfrågar, är ett nätverk av personer samlade kring gemensamt engagemang i hållbarhetsfrågan.

Mitt nätverkande i samband med detta arbete har lett till ett utökat kontaktnät, inspiration och ökad kunskap, information om föreläsningar och seminarier, tips om litteratur och hemsidor med hållbarhetsanknytning. Det var också så jag blev inbjuden att delta i konferensen Samhällsbyggardagen. Jag har även blivit inbjuden att vara del av några olika projekt kring hållbar stadsplanering. Naturskyddsföreningen planerar att skapa en plattform och ett nätverk med aktörer som är intresserade av att engagera sig. De har inbjudit mig att vara delaktig och mitt arbete blir då som en förstudie till deras projekt.

Landskapsarkitekten som debattör

Det skulle vara naturligt att utvidga landskapsarkitektens roll till att även vara debattör och kommunikatör. Redan nu är visserligen många landskapsarkitekter politiskt engagerade, men det skulle kunna bli mer utbrett. Möjligen skulle man redan under utbildningen kunna få mer stöd för att utveckla dessa sidor. Landskapsarkitekter har inblick både i planprocess och hur stadens invånare använder den byggda miljön. Både vi och samhället kan tjäna på vårt deltagande i debatten.

Reflektioner kring arbetet

Webbsidan har varit användbar för nätverkande, men inte resulterat i mycket diskussion på själva webbsidan. Det viktigaste resultatet av webbsidan är därför ett utökat kontaktnät.

Som privatperson bör man nog börja sin aktivitet med att skriva en blogg, samtidigt som man kommenterar på andra bloggar. Även om det är svårt att hitta en blogg eller ett forum som ägnar sig åt precis de frågor man vill diskutera, kan det kanske gå att skapa en ny kategori och sätta igång en diskussion.

Slutsatser

Vi har ännu inte gjort tillräckligt mycket för att ställa om till ett hållbart samhälle. Problem och risker ökar ju längre vi väntar. Vi har allt mer ont om tid, men också allt

bättre förutsättningar för att utveckla hållbara lösningar. Det är därför det är så viktigt att diskutera det nu, för att vända utvecklingen så snart som möjligt.

Otillräckliga kunskapsnivåer och brist på kommunikation och samarbete fördröjer omställningen. Forskningsresultat och erfarenheter kommuniceras inte tillräckligt väl mellan forskare och praktiserande arkitekter och planerare. Det är vanligt med kortsiktiga prioriteringar som försummar ekologisk hållbarhet till förmån för kortsiktig ekonomisk vinning. En orsak är otillräcklig kunskap om nyttan och lönsamheten i ekologisk hållbarhet. Ansvarsfördelning och samspel mellan politiker och tjänstemän behöver förbättras. Regler och bestämmelser kan behöva förändras för att underlätta hållbar utveckling.

Genom att sprida information via webbsidor kan man råda bot på den kunskapsbrist som hindrar utvecklingen. Information som läggs ut på internet blir tillgängligt för många, på så vis kan förändringsprocessen även bli mer demokratisk. Webbsidor kan ge tillfällen till nätverkande. Internet är praktiskt om man vill kommunicera med många samtidigt. Det kan gå snabbt att göra sitt budskap offentligt med små medel, det är resurseffektivt och tidseffektivt.

Det finns många bra webbsidor om miljö och klimat, men få fokuserar på hållbar stadsplanering. Många sidor saknar en plattform för diskussion och nätverkande. Det behövs antingen fler sidor som fokuserar på hållbar stadsplanering, eller en sida där alla kan samlas. En informationssida med blogg och forum, som tydligare inbjuder besökare att kommentera och ta del i debatten. Det vore bra om sidan hade funktioner som underlättar kontakt med andra engagerade.

Med ett fungerande socialt nätverk kan man både utveckla och sprida kunskaper snabbare än om man försöker arbeta på egen hand. För att omställningen till hållbara städer ska gå att genomföra demokratiskt, måste informationen förmedlas effektivt. Vi måste kommunicera vikten av och möjligheterna till hållbar utveckling.

Hur ska engagemanget förmedlas?

Vi måste gå vidare i riktning mot ett hållbart samhälle. Det finns många engagerade personer, som kan samlas för att driva frågan med gemensamma krafter. Tyvärr finns det även många som betar sig som om problemen försvinner om man blundar för dem. Vad de inte har insett, är att miljöproblemen växer om de ignoreras. Vi som är engagerade blir allt fler och krav på hållbarhet får allt större inflytande över planeringen. Min förhoppning är att hållbarhet snart har utvecklats till vår självklara

standard. För att det ska bli verklighet måste information om problem och lösningar spridas.

De som är engagerade i hållbar utveckling och har insett allvaret i vår situation, ägnar sig överlag för mycket åt att prata om själva miljöproblemen. Men de som hittills inte har engagerat sig lyssnar inte på det örat, därför sker ingen större förändring. Vad vi som är engagerade borde prata mer om är hur vi ska sprida budskapet till de som ännu inte tagit det till sig. Det leder till en viktig fråga som jag har kommit fram till genom detta arbete. Hur ska vi kommunicera hållbarhetsfrågan? Hur ska vi kommunicera behovet av förändring och vilka är det vi måste övertyga?

1 Inledning

Här beskrivs bakgrund och problematisering, syfte och avgränsning. De huvudsakliga frågor som jag försöker besvara i arbetet presenteras här som mina forskningsfrågor.

Bakgrund och problematisering

Jag har under min utbildning blivit allt mer övertygad om att hållbar utveckling är det viktigaste att prioritera i stadsplaneringen just nu. Vi lever i ett ohållbart samhälle, med både miljö- och hälsoproblem. Ur det perspektivet blir det ett problem att det inte är standard, inom landskapsarkitekturen, att utgå ifrån ekologisk hållbarhet som förutsättning för gestaltningar och planeringsprojekt. Jag tror att omedelbara förändringar krävs, men ser att åtgärder skjuts på framtiden. Rådande politik och stadsplanering är en viktig orsak till det, samt hur byggföretag och arkitektfirmor prioriterar.

I dagstidningar och branschtidskrifter läser jag ofta om forskning som visar att miljöförstöring är ett stort problem i dagens samhälle och att det redan finns mycket kunskap som kan utnyttjas för att motverka det och gå vidare i en bättre riktning. Trots kunskap verkar det som om beslutsfattare, byggherrar och landskapsarkitekter väljer att inte satsa på hållbar utveckling, utan man prioriterar annat.

De miljömål som sätts upp blir svåra att nå inom rimlig tid, utan effektiva metoder för att vidta omedelbara åtgärder. Dagens planering bygger på ett ekonomiskt system, där ett projekt i första hand måste vara kommersiellt gångbart istället för ekologisk hållbart. Även där fokus ligger på hållbarhet, blir det ofta ekonomin som avgör. Jag anser att det borde vara tvärtom – hållbarhet först! Hållbarhet borde bli norm, inte ett extra tillval. Hållbar design bör kunna bli det attraktivaste alternativet, med bestämmelser som underlättar, men modern forskning tycks ännu inte ha slagit igenom i planeringen. Landskapsarkitekter bör både efterfråga hållbar planering och besvara kraven genom att designa för hållbarhet.

Ursprunglig idé

Min utgångspunkt var en känsla av att det vore bra med en ökad diskussion kring hållbar stadsplanering. Jag saknade ett lättillgängligt forum för diskussion och inspiration, samt för förmedling av idéer och kontakter.

Min ursprungliga idé var att skapa ett kontaktnät för diskussion kring hållbar stadsplanering. Först föreställde jag mig en utställning, som skulle inbjuda till diskussion kring hållbar stadsplanering. Med tanke på de praktiska problem som måste lösas för att en utställning ska kunna genomföras, sökte jag en mer effektiv form. Jag tänkte mig att en webbsida vore en bra plattform för att skapa kontakter för fortsatt diskussion och samarbete. Internet är ett lättillgängligt verktyg för social kontakt, nuförtiden bör det kunna vara det effektivaste sättet att kommunicera på, om man inte har så stora medel till sitt förfogande. Därför bestämde jag mig för att göra någon form av webbsida. Utifrån det formulerade jag min arbetsplan.

Syfte

Syftet med mitt examensarbete var att diskutera hållbarhet inom stadsplanering, forska i hur man kan påskynda omställningen till hållbara städer och knyta kontakter för att underlätta samarbete med andra som är engagerade i frågan. Genom arbetet ville jag utveckla mina kunskaper inom hållbarhet och samtidigt knyta kontakter med personer som har kompetens och inflytande inom området.

Med internet som verktyg ville jag undersöka hur man kan samla människor som vill agera, för att mötas, inspireras, diskutera och väcka debatt. På webbsidan ville jag diskutera hur politiska beslut om ökad hållbarhet ska få praktiskt genomförande, hur landskapsarkitekter kan påbörja en hållbar stadsanpassning och skapa förutsättningar för hållbara livsstilar, för att bidra till hållbar utveckling.

Min planerade slutprodukt var ett kontaktnät för samarbete och diskussion kring hållbar stadsutveckling, en webbsida som forum för diskussion kring hållbar stadsutveckling, samlad kunskap rörande problematiken kring hållbarhetsfrågan inom stadsplanering och politik, samt insikt i hur man förmedlar idéer och väcker engagemang.

Forskningsfrågor

- ♣ Varför är hållbarhetsfrågan viktig att diskutera just nu?
- ♣ Vad förhindrar omställningen till hållbar utveckling?
- ♣ Hur kan webbsidor användas som verktyg för hållbar utveckling?
- ♣ Vad saknas i det svenska utbudet av webbsidor för hållbar stadsplanering?
- ♣ Varför är kommunikation och kontaktnät viktigt för hållbar utveckling?

Avgränsning

Det var inte ett projekt om allt inom hållbar livsstil, som stadsodling, eller hur man ska göra plats för hållbara livsstilar i staden. Det kan dock vara relevant att diskutera på webbsidor om hållbarhet. Examensarbetet gick inte ut på att ta reda på exakt vilka lösningar som är mest hållbara, även om det kan vara relevant att diskutera på webbsidan. En biprodukt blev att jag fick fördjupad insikt i vad som för tillfället anses bäst inom hållbar stadsplanering, men det var inte mitt huvudsyfte att ta reda på. Det skulle inte heller resultera i ett konkret förslag till ny stadsplan eller en generell modell.

I mitt arbete utgick jag ifrån att klimatet påverkas av mänsklig aktivitet och jag har inte ägnat mig åt att ifrågasätta klimatförändringarnas realitet. Att det är viktigt med hållbar utveckling ser jag som en förutsättning för mitt arbete. Jag har ändå valt ut några lämpliga referenser för att stödja och tydliggöra det.

Läsanvisning

Huvudtemat för mitt arbete är hållbar stadsplanering och den aktuella debatten kring ämnet. Arbetet kretsar främst kring hållbar stadsplanering, att knyta kontakter, att skapa nätverk och kommunikation via webbsidor. Rapporten vänder sig till landskapsarkitekter, stadsplanerare och intresserade inom andra designyrken, men även till miljömedveten allmänhet.

I den inledande delen förklarar jag bakgrunden till arbetet och den problematik jag valt att undersöka. Sedan beskriver jag arbetets syfte och avgränsning, samt de huvudsakliga forskningsfrågor som jag sökt svar till.

Följande del, Genomförande, beskriver metod och arbetsgång, hur jag sökt information och kontakter, samt hur jag gått till väga i arbetets praktiska del.

I teoridelen definieras begrepp som hållbar utveckling, nätverk och forum. Där diskuterar jag hållbarhet och varför kommunikation och kontaktnät är viktigt för att möjliggöra en hållbar utveckling.

Resultatdelen redovisar studiebesök, en orienterande granskning av det svenska utbudet av webbsidor för hållbarhetsdebatt, den webbsida jag skapade i arbetets praktiska del och resultatet av mitt sökande efter kontakter.

Under Reflektioner & Slutsatser diskuterar jag allt ifrån arbetsgång och resultat, till framtida möjligheter och frågeställningar som vore intressanta för vidare forskning.

2 Genomförande

Denna del beskriver metod och arbetsgång. Här står hur jag sökt information och kontakter, litteratur jag använt mig av och vilka studiebesök jag har haft nytta av. Jag beskriver även hur jag har gått till väga i arbetets praktiska del. Här beskriver jag även hur jag har skapat och spridit en egen webbsida.

Metod

I detta examensarbete har ingått att:

- ♣ Söka och studera litteratur och artiklar
- ♣ Skapa en webbsida
- ♣ Sprida webbsidan
- ♣ Knyta kontakter
- ♣ Gå på studiebesök
- ♣ Söka efter befintliga webbsidor att granska och jämföra min sida med
- ♣ Dokumentera arbetet löpande

Arbetsgång

Litteraturstudier

Mina litteraturstudier har haft ett dubbelt syfte, eftersom jag både har letat lämpligt material till diskussionsämnen på webbsidan och litteratur att stödja examensuppsatsen på.

För att hålla mig uppdaterad om den pågående arkitekturdiskussionen, hitta information och få inspiration, läste jag Arkitekten och andra tidskrifter, som Miljöaktuellt och Camino, samt artiklar i Dagens Nyheter. Intressanta artiklar kunde jag sedan kommentera i mitt forum, för att skapa en möjlighet att fortsätta debatten. Jag har även hämtat inspiration från filmer och videoklipp med hållbarhetstema på internet och på tv.

Eftersom detta arbete handlar mycket om att ta del av den aktuella debatten, har jag främst kommenterat artiklar och nyheter i webbsidans forum. Utöver det har jag sökt litteratur på internet, på stadsbiblioteket och på besök i Arkitekturmuseets bibliotek.

Dokumentärfilmer och tv-program har också varit viktiga, precis som olika föreläsningar.-

När det gällde litteratur för uppsatsens teoridel, att stödja mig på för definition av speciella begrepp som jag använder i rapporten, sökte jag böcker på biblioteket och letade upp publikationer som jag rekommenderats av olika kontakter.

Skapa en webbsida

För att kunna öppna för en diskussion på internet och sätta mig in i vad som gäller i det sammanhanget, skapade jag en webbsida för virtuella möten.

Jag utformade en webbsida, med ett forum där jag skrev debattinlägg för att initiera diskussioner. Jag skrev texter till webbsidan och letade rätt på relaterat material på internet. Material jag har sökt innefattar fakta och relaterad information, bra webbplatser att länka till, inspirerande klipp, samt debattartiklar att kommentera för att ha som grund för diskussionsfrågor i forumet.

När jag började skapa ett forum, funderade jag på hur diskussioner ska initieras i forumet. Jag kom fram till att de bör grunda sig på vetenskapliga fakta eller andras debattartiklar, för att ge ett trovärdigt intryck. Därför började jag sätta mig in i aktuell arkitekturdiskussion och leta efter relevanta artiklar och debattinlägg att kommentera och hänvisa till, som inledning på diskussion. Artiklar hittade jag framförallt i tidskrifter, bland annat Arkitekten och DN. Under hela arbetet höll jag utkik efter relevanta artiklar, som jag läste och kommenterade, om de passade till uppsatsen eller till webbsidans webbforum.

Nya tillägg på webbsidan kom när jag fick nya idéer, till exempel att lägga till en inspirationsvideo på förstasidan och att göra en julkalender på sidan i december. Skapade en avdelning för länkar på webbsidan, letade efter organisationer att länka till, lade upp länkar till intressanta organisationer.

För att förbättra min webbsida tog jag kontakt med en person som arbetar med reklam och bad honom att komma med synpunkter.

Sprida webbsidan

Med hjälp av en webbsida är det möjligt att både samla och sprida åsikter och fakta. För att det ska fungera behöver den som driver sidan locka besökare till sidan och intressera dem för att diskutera. En stor del av problematiken i arbetet, var hur jag bäst skulle sprida webbsidan, eftersom tanken alltså var att den skulle användas.

Webbsidans diskussionsforum är öppna för diskussion, min plan var att locka besökare att komma dit och diskutera.

Jag skrev ett upprop för att engagera folk och få dem att använda min webbsida. Medan sidan ännu var under uppbyggnad skickade jag uppropet till vänner och bekanta, både för att få feedback och väcka intresse. När sidan fått en lite mer permanent utformning var det dags att sprida den till en större krets. Detta gjorde jag via mail, telefon, samt vid direktkontakt på seminarier och liknande, då jag hade med mig visitkort som jag skapat för sidans räkning. Det upprop jag skickat till vänner och bekanta, skickade jag senare i en finslipad version till organisationer och personer som ägnar sig åt arbete som rör stadsplanering eller hållbarhet. Av personer jag kontaktade när sidan kommit igång, hade jag kontaktat många redan innan sidan fanns och fått dem intresserade av mitt projekt. Andra kontaktade jag för att jag kände att de kunde ha intresse och kunskaper i ämnen jag vill diskutera på sidan.

Jag skrev ett informellt upprop, som jag mailade till mina vänner och bekanta, för att få lite uppmärksamhet i tidigt skede och lite kommentarer, samt öva mig på att göra reklam för sidan. På Facebook skapade jag en grupp, där många av mina vänner blev medlemmar efter inbjudan. När min sida blivit mer presentabel, skrev jag ett formellt upprop. Det skickade jag sedan ut i lite olika anpassade versioner, de flesta så korta som möjligt, för att öka chanserna att mottagarna skulle orka läsa allt.

Här följer mitt informella upprop, som jag mailade till mina vänner:

"Hur vill Du att Stockholm ska utvecklas?

Jag har under min utbildning till landskapsarkitekt blivit övertygad om att hållbar utveckling är det viktigaste att prioritera i stadsplaneringen just nu. Vi lever i ett ohållbart samhälle, med både miljö- och hälsoproblem. Ur det perspektivet blir det ett problem att ekologisk hållbarhet inte är standard inom landskapsarkitekturen.

Dagens planering bygger på ett förlegat ekonomiskt system, där ett projekt i första hand måste vara kommersiellt gångbart istället för ekologisk hållbart. Trots all kunskap som kan utnyttjas för att gå vidare i en bättre riktning, tycks beslutsfattare ofta välja att inte satsa på hållbarhet, utan man prioriterar annat. Även där fokus ligger på hållbarhet, blir det ofta ekonomin som avgör. Jag anser att det borde vara tvärtom – hållbarhet först! Hållbar design bör bli det attraktivaste alternativet.

Hur kan vi stödja en hållbar stadsanpassning och skapa förutsättningar för hållbara livsstilar? För att få ett lättillgängligt forum för diskussion och inspiration, utformar jag en webbsida med diskussionsforum.

Ta del i framtiden redan nu, starta en diskussion i forumet!

<http://preapokalyps.webs.com/>

Detta är mitt examensarbete, som ännu är i en tidig fas. Bli gärna en av de som får det att fungera!"

Här är ett exempel på det formella uppropet:

"Välkomna till PreApokalyptiskt Forum!

Det är mitt examensarbete till landskapsarkitekt. Jag inbjuder Er att ta del i debatten och att komma med synpunkter. Bidrag som bilder, video, länkar tips eller information är lika välkomna som åsikter och debattinlägg. Syftet är att sprida och fördjupa diskussionen kring hållbarhet inom stadsplanering, att bidra till nya idéer och strategier för genomförande och att underlätta samarbete med andra som är engagerade. Det ska dels vara roligt att använda och dels betona att ekologiska lösningar kan vara roliga. Så var med och gör arkitekturdebatt och hållbarhet roligare! Sidans adress är <http://preapokalyps.webs.com.> "

För att kunna sprida min webbsida till personer jag mötte, gjorde jag visitkort som jag skrev ut och gav bort till personer som jag ville hålla kontakt med. Bilden här till höger är ett sådant visitkort.

Knyta kontakter

Mina kontakter har främst skett via telefon och mail, men även vid spontana möten i samband med studiebesök och liknande.

Arkitekturmuseet har varit värdefullt för mitt arbete, de har haft ett intressant program med många föreläsningar och utställare. Jag har fått stor behållning av att besöka deras föreläsningar, prata med utställare och söka i biblioteket.

Att kontakta företag och personer som kan vara intresserade av att delta i diskussionsforumen eller länka till min sida, var en del av arbetet med att nå ut med projektet. Först kontaktade jag vänner och bekanta. Senare kontaktade jag personer jag hade pratat om projektet med när jag besökte seminarier, som hade givit mig sina visitkort. SLU:s studenter, via distributionslistor på SLU-mailen. Företag med lovande

hållbarhetsprofil, som Sweco och Naturskyddsföreningen. Arrangörer för seminarier och konferenser som jag var intresserad av att gå på.

Studiebesök

Syftet med att gå på studiebesök var att samla information och lära mig av hur andra förmedlar ett budskap, få inspiration och knyta kontakter.

Att gå på studiebesök var en viktig del i arbetet, för att lära mig om både hållbarhet och kommunikation, för att hålla mig uppdaterad och få inspiration, samt för att öka mitt kontaktnät. Med denna målsättning har jag besökt utställningar, föreläsningar, seminarier och konferenser, med teman som rör stadsplanering eller hållbarhet. Där har jag passat på att knyta kontakter och diskutera med engagerade personer. Jag kommer i denna rapport att reflektera kring både innehåll och de pedagogiska grepp som de använde sig av för att förmedla sina budskap.

Granska befintliga webbsidor

För att få en bild av det befintliga utbudet sökte jag efter webbsidor, bloggar och debattforum på internet. Jag begränsade sökningen till svenska sidor på svenska, som varit aktiva det senaste året. Eftersom jag inte hittade någon sida som var helt fokuserad på hållbar stadsplanering, utvidgade jag sökningen till svenska sidor som behandlade något av ämnena hållbarhet eller stadsplanering, och även närliggande ämnen.

Det var svårt att hitta genom sökning på nyckelord, så jag ringde både företag och vänner för att fråga om de kände till några relevanta forum.

När jag valt ut vilka sidor jag skulle titta närmare på, utformade jag en mall för granskning av dem. Sedan granskade jag de sju utvalda sidorna och min egen sida efter samma mall.

Löpande dokumentation

Parallellt med arbetet skrev jag löpande om arbetsgång i min arbetsdagbok och sparade material som jag använt på webbsidan. Kontakter sparade jag för att kunna referera till och kontakta igen.

3 Teori: Hållbarhet & Planering

I detta avsnitt definieras begrepp som hållbarhet, sociala nätverk och forum. Här diskuteras varför det är viktigt med debatt kring hållbar stadsplanering och varför det är viktigt att landskapsarkitekter tar en aktiv del i den debatten. Här förs också resonemang kring kontaktnät och vad de har för betydelse för hållbar utveckling och varför internet är ett bra medium för kommunikation och nätverkande.

Hållbarhetens grunder

Hållbarhetsbegreppet

Begreppet hållbar utveckling lanserades i Brundtlandrapporten år 1987, där det definierades som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". Detta är nu den vedertagna grundbetydelsen för begreppet, även om vi inte är överens om hur hållbarhet ska uppnås. Handlingsprogrammet Agenda 21, som antogs vid Riokonferensen 1992, slår fast att en hållbar utveckling måste vara det övergripande målet för samhällsutvecklingen. (Nationalencyklopedin 2011)

Det tycks ändå finnas ett behov av att diskutera själva begreppet hållbarhet ytterligare. Ofta framhålls att det finns en osäkerhet över hur man ska tolka och formulera hållbarhet. (Arkitekten nr 8 2009 och Lindgren, K. 2007)

I vardagligt tal används ofta ordet hållbarhet som en kortform av hållbar utveckling eller hållbar stadsutveckling. (Holmberg 2008)

Det diskuteras ibland om termen hållbarhet är en bra term. Den är en översättning av engelskans Sustainability, som fungerar något bättre språkligt. På svenska har ändå hållbarhet blivit det mest vedertagna uttrycket, även om det verkar lätt att misstolka. Jag har varit med om att uttrycket har missuppfattats som fysisk hållbarhet, hållfasthet, att stå emot skador från väder och vind, skadegörelse eller liknande. Termen hållbarhet kan även kritiseras för att låta som något statiskt, som bara håller emot påfrestningar eller förändringar. Det tydligare uttrycket Hållbar utveckling, borde däremot inte behöva misstolkas på något av ovanstående vis. Dessutom är det troligt att ju mer välkänt begreppet blir i samhället, desto mindre blir risken för att det ska missuppfattas.

Den ekologiskt uthålliga staden ska också vara socialt hållbar, genom att underlätta viktiga sociala funktioner och tillåta god mental och fysisk hälsa. Den fullständiga hållbara utvecklingen måste därför omfatta ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Ibland nämns även kulturell hållbarhet, som jag dock tycker får plats inom den sociala hållbarheten.

I denna uppsats kommer jag att låta termen hållbarhet vara ett samlande uttryck för kombinationen av ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Det är när jag vill skilja dem åt som jag kommer att skriva till exempel ekologiskt hållbar utveckling eller ekonomisk hållbarhet.

Idén om hållbar utveckling

Tanken om hållbar utveckling är en komplex politisk vision, med bakgrund i våra ökande globala problem med klimatförändringar, fattigdom och orättvis fördelning av resurser. Hållbar utveckling antyder en helhetssyn, där skydd av naturresurser och ekosystem, ekonomisk utveckling, rättvisa och människors medverkan och inflytande, ses som ömsesidigt beroende av varandra. Sambandet mellan stadsplanering och hållbar utveckling beskrivs i en text av arkitekten Lena Falkheden. Hon förklarar hur hållbar stadsutveckling blir en fråga om komplexa förändringsprocesser, inom planering, design och förvaltning av byggnader, land och infrastruktur. Ett viktigt syfte för denna utveckling är att förbättra resursutnyttjandets effektivitet och att minska miljöpåverkan. Planering och design av den byggda miljön ger förutsättningar, genom att skapa strukturer som hindrar eller möjliggör hållbara beslut och handlingar i vardagen. Om förändringar mot hållbar utveckling ska gå att genomföra i en stad, är invånarnas medverkan en viktig förutsättning. Ett sådant samarbete kräver god kommunikation och dialog, insikt och motivation. Hållbar utveckling är beroende av dagliga beslut och handlingar, i samspel med ramar skapade av de övergripande strukturerna. (Falkheden 2003, s. 1-2)

Konceptet hållbarhet har diskuterats, definierats och omdefinierats i många internationella möten och publikationer. Även handlingsplaner har utformats. 1972 hölls Förenta nationernas miljökonferens i Stockholm. Då diskuterades hur vi kan rädda vatten, jordar, ekosystem och luft, hur hållbar resurshushållning kan bli verklighet. Sedan dess är frågorna inte längre av intresse bara för aktivister och ideella organisationer, utan för hela det globala samhället. (Berg 2010)

1992 utformades Agenda 21 i Rio, med fokus på ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Arbetet med Agenda 21 kom igång på allvar i svenska kommuner i mitten av 1990-talet. Detta arbete har medfört ett tilltagande medvetande om miljöproblemens allvar och komplexitet och om den traditionella miljöpolitikens

otillräcklighet. Enligt kraven för en hållbar ekologisk utveckling, skall samhällsplanering bidra till att samhället anpassas till naturförutsättningarna för att försäkra naturens och mänsklighetens fortlevnad. Samhällsplanering kan fungera som förebyggande miljövård, genom att samhällets beroende av naturen organiseras på ett mer uthålligt sätt. Målen måste formuleras mot bakgrund av målsättningen om en hållbar ekologisk utveckling. Hållbar social utveckling innebär att vi inte bara måste överleva, utan också ha möjlighet att leva med en viss värdighet. För det krävs vissa kvaliteter i livet och vår omgivning, även det estetiska i livsmiljön. Samhällsplanering för hållbar social utveckling måste därför grundas på en dialog med berörda människor. (Khakee, s. 11-12)

På FN:s världskonferens i Istanbul 1996 utformades Habitatagendan. Jämfört med Agenda 21 har Habitatagendan mer fokus på hållbarhet i mänskliga bosättningar, utformning av städer och landsbygd. Den slog fast att hållbarhet måste införas i skolor, arbetsplatser och bostadsområden i hela världen. Livsstilar i grannskap och hushåll måste förändras.

Hållbarhetsdebattens utgångspunkt

Utgångspunkten för debatten kring hållbara städer är att dagens städer orsakar negativ miljöpåverkan, är socialt segregerade, dyra att underhålla och inte fungerar på ett optimalt sätt. Problemen med dagens städer skapar krav på förbättrad livskvalitet och reducerad miljöpåverkan. Sådana krav har uppmärksammats genom olika publikationer, konferenser och forskningsprojekt. Många sådana rapporter innehåller sektioner som diskuterar form och struktur för en mer hållbar stad. Den första riktigt uppmärksammade varningen, om att förändring är nödvändig för att bevara naturen och dess resurser för kommande generationer, gavs i Brundtlandrapporten 1987. Både The EC Green Paper on the Urban Environment och Agenda 21 har fått stor betydelse för stadsdebatten, tack vare den politiska tyngd som stödjer dem. (Frey, Hildebrand 1999)

Med tanke på hur många som nu bor i städer, eller snart flyttar dit, tycks fenomenet Stad vara här för att stanna. Men den måste anpassas för att bli mer tacksam att underhålla, mer hållbar, ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Det går verkligen att diskutera vilken form och struktur som skulle göra staden mer hållbar. Diskussionen är förvirrad och obeslutsam, på grund av komplexitet, brist på precision i beskrivning av urbana modeller och brist på fokus i argument. (Frey, Hildebrand 1999)

Varför är hållbarhet viktigt att diskutera nu?

Varför just nu?

Man kan förstås fråga sig varför det är viktigt med diskussion kring hållbarhet. Behöver vi verkligen ändra stadsutvecklingens riktning? Kan vi inte ta hand om det senare?

Vi befinner oss i en komplicerad situation. Vi måste ändra levnadsvanor och konsumtionsmönster för en mer hållbar utveckling med mindre resursförbrukning, samtidigt som jordens befolkning beräknas öka till 9 miljarder inom 50 år. Det globala samarbetet ökar, ”man kan tala om framväxten av en ny diplomati för hållbar utveckling”. Miljön har ett nära samband med nästan alla viktiga politiska debatter. (Kronlid 2010, s. 9)

1964 skrev Georg Borgström boken Gränser för vår tillvaro. Där har han analyserat hur mänskligheten utnyttjar naturresurserna och kommit fram till att det är ett ohållbart beteende. ”Vi kan helt enkelt inte fortsätta vår nuvarande ansvarslösa lek med världens snabbt krympande tillgångar.” (Borgström 1964, s. 8)-

Sedan Georg Borgströms bok på 60-talet har många uttalat sig på liknande vis. I boken Biologi och Bosättning, som gavs ut 1993, skrev Ronny Svensson att ”Våra kunskaper om tillståndet i naturen och om de biologiska processernas överlevnadsvillkor, motståndskraft och uthållighet, är tillräckligt omfattande för att vi redan idag borde (...) omstöpa samhällsplaneringen: att ändra riktning i vårt framtidsbygge. Trots detta sker relativt lite.” (Berg 1993, s. 379)

Visionen om hållbar utveckling har inte slagit igenom i Sverige i den utsträckning som Brundtlandkommissionen förespråkade 1987. Miljödimensionen märks visserligen mer än tidigare i planeringen, men inte tillräckligt. (Lindgren, K. 2007)

I boken Klimatdidaktik – att undervisa för framtiden, skriver David O. Kronlid: ”Det är nödvändigt att påbörja anpassningen till klimatförändringarna i Sverige (SOU 2007:60). Huvuddragen i klimatscenerierna är trots osäkerheter tillräckligt robusta för att användas som underlag.” (Kronlid 2010, s. 24) Det är en slutsats som han har hämtat ur Klimat och sårbarhetsutredningen SOU 2007:60.

Som Ulrich Nitsch skrev, i Naturskyddsföreningens årsbok 2007, är det visserligen möjligt att ersätta en del förlorade naturresurser med hjälp av teknologiska lösningar, men ofta är det tyvärr omöjligt. Rubbade klimatförhållanden, utarmad biologisk mångfald och förstörda ekosystem är dyrt och tidsödande att återställa. Naturskyddsföreningens generalsekreterare Svante Axelsson formulerar påpekar att

det är billigare med friskvård än sjukvård. Förebyggande verksamheter som stöder utvecklingen av ekotjänster är därför viktigt. (Hellmark 2007)

Ovanstående tolkar jag som att vi hittills inte har gjort tillräckliga förändringar. Att fortsätta som förut är alltså inte att rekommendera. Vi bör inte se det som att det är enklare att avvakta och hoppas att det går bra, för att sedan ta smällen när den kommer. Det är nu vi har störst möjlighet att bromsa den negativa utvecklingen.

Hoten mot en rik framtid

I november 2010 skickade Naturskyddsföreningen ut en annonsbilaga i DN, om hållbar stadsplanering. Där intervjuas Naturskyddsföreningens generalsekreterare Svante Axelsson. Han berättar om hur miljöaspekten marginaliseras i planeringen. "Befolkningen i Stockholms län förväntas växa med mellan 315 000 och 535 000 invånare till år 2030. Detta växande invånarantal kommer att kräva plats. Var befolkningen väljer att bosätta sig, arbeta och konsumera kommer att påverka exploateringen av naturområden, trafikens omfattning och miljöpåverkan i övrigt. (...) Den höga befolkningstätheten har goda förutsättningar att vändas till en fördel med effektiva transporter och uppvärmning, hög livskvalitet genom goda upplevelsevärden i närmiljön och en konkurrenskraftig stadsmiljö av hög klass. (...) Dagens plankultur domineras av intresset att genom fysisk planering skapa ekonomisk tillväxt. Miljöaspekterna behöver stärkas och integreras i planeringens alla skeden för att vi ska nå ett förhållningssätt i planeringen som leder till hållbar stadsutveckling. Erfarenheterna visar att det är svårt, dyrt, konfliktfyllt och tidskrävande att i efterhand föra in miljöaspekterna i planeringsprocessen. Miljöintressena anklagas då ofta för att fördyra och fördröja planeringen. Miljöaspekterna behöver därför integreras i planeringen, ses som förutsättningar och inte som nu mest belysas i konsekvensbedömningar." (Årblom 2010, s. 2)

Förlorad biologisk mångfald är ett annat problem, som tillsammans med klimatförändringarna kan göra vår framtid fattig. Naturskyddsföreningens ordförande Mikael Karlsson skriver: "Mångfalden bär stora värden som forskare allt bättre beskriver. Förutom mat, energi, fibrer och andra varor som har marknadspriser ger ekosystemen en lång rad tjänster, däribland rening av vatten, rika jordar, mediciner och möjligheter till rekreation och upplevelser. Forskare värderar förlusterna av enbart landbaserad mångfald till motsvarande sju procent av den globala bruttonationalprodukten vid mitten av seklet. Artutrotningen kan alltså bli mer kostsam än klimatförändringen. En förklaring är att ekotjänster är gratis. Då kostar det inget att förstöra dem. (...) Det är nämligen oerhört lite, några promille av statsbudgeten om vi tar Sverige som exempel, som satsas på att värna den natur som vi alla är en del av, och som ingen äger. (...) Katalogen med lösningar är tjock och

erfarenheten visar att människor är smarta och innovativa, och att det är långt dyrare att låta bli än att slå in på den hållbara resan. (Ottosson 2010, s. 158-159)

Stockholms län beräknas, enligt vissa beräkningar, växa med ”ett nytt Göteborg” (450 tusen invånare) inom 20 år. En sådan befolkningsökning ställer krav på planeringen för hur mark och vatten långsiktigt ska användas. Visionen är att Stockholm ska utvecklas till Europas mest attraktiva storstadsregion, samt att man ska minska klimatpåverkan och ändå främja tillväxt. Det framgår av RUFS 2010, den regionala utvecklingsplanen som nyligen antagits för Stockholm. Det behövs många insatser och samarbete för att visionen ska bli verklighet. (Nylund 2010)

I vårt moderna samhälle är vardagslivet för separerat från de processer som gör det möjligt för oss att leva, som biologisk produktion, hur naturresurser byggs upp och utnyttjas, så att vi har svårt att se sambanden. Istället för att leva i och av naturen, lever vi nu av naturen utan att se hur. Det krävs mer insikt och mental ansträngning för att agera ansvarsfullt, när konsekvenserna av vårt beteende inte är omedelbart synliga för oss, även när vi egentligen är medvetna om dem. (Falkheden 2003)

Vi människor är beroende av att naturens ekosystem fungerar. Många av de ekosystemtjänster vi ser som självklara hotas av vårt sätt att utnyttja naturen. Systemekologen Fredrik Moberg skriver att några av de ekosystemtjänster som håller på att förstöras är havets förmåga att producera fisk, luft- och vattenrening och dessutom ekosystems förmåga att lindra effekten av naturkatastrofer. Ekonomisk utveckling och tekniska framsteg har givit en stor del av världens befolkning förbättrade levnadsförhållanden. Tyvärr har det även lett till svåra påfrestningar på ekosystemen och på naturens förmåga att leverera viktiga ekosystemtjänster.

För att citera systemekologen Fredrik Moberg: ”Att förstöra ekosystemen är alltså inte bara oacceptabelt ur ett moraliskt-etiskt perspektiv, utan även en sorts långsamt ekonomiskt självmord.” (Hellmark 2007, s. 20-21) Naturens förmåga att upprätthålla människans ekonomiska framsteg är hotad. Ofta inser vi människor inte ekosystemtjänsternas värde för samhället och ekonomi förrän de går förlorade och vi drabbas av kostnader för att försöka rädda dem eller ersätta dem med tekniska lösningar. Ett alternativ skulle kunna vara att istället påvisa deras ekonomiska värde redan innan de har försvunnit. (Hellmark 2007)

Vikten av kommunikation

Ett hinder på vägen mot hållbarhet är brist på kommunikation och samarbete. Många betonar vikten av kommunikation, diskussion och gemensamt utformade mål.

De nya insikterna om vår situation för med sig ändrade villkor för samhälle och politik. Det krävs att människor kan förstå och värdera de samhällsförändringar som blir nödvändiga. Processen kan bara gå demokratiskt till om människor har tillräckliga kunskaper för att ta aktiv ställning till intressekonflikter som kan uppstå. (Kronlid 2010)

Forskning tyder på att det behövs initiativ som skapar goda förutsättningar för kommunikation och handling, som skapar kontakt mellan människor, mellan olika aktörer och olika nivåer. Sådana initiativ kan, enligt Lena Falkheden, vara att skapa utrymmen för möten, samarbete, gemensam användning och förvaltning av resurser och lokala organisationer, utöver planeringsprocesser som möjliggör medverkan, dialog och inflytande. Om sådana kontaktpunkter finns eller inte, tycks vara avgörande för miljöinitiativets potential att få ett lyckat genomförande. Existerande sociala strukturer är viktiga utgångspunkter för miljöinitiativen. Samtidigt kan miljöarbetet resultera i att nya sociala sammanhang och mötesplatser utvecklas. (Falkheden 2003)

När vårt beroende av naturen inte är direkt synligt i vår omedelbara omgivning, krävs en djupare insikt i hur det hänger ihop, så att vi kan agera ansvarsfullt trots allt konsekvenserna ofta är osynliga eller avlägsna. Det krävs intellektuell förståelse, eftersom hoten oftast inte tydligt kan upplevas. Kunskap och medvetenhet om risker som uppstår av ohållbara beteendemönster, men som är osynliga i vardagen, är beroende av vetenskap och experter och av hur de förmedlas. Kunskap om hoten definieras av media och experter. Även vår kunskap om möjliga hållbara relationer mellan människor och natur, baseras på intellektuell förståelse, sådant vi lär oss, snarare än sådant vi upplever. Känslomässigt engagemang krävs för att vi ska bli motiverade till förändring. (Falkheden 2003)

”Dags att ta hållbarheten på allvar”, skriver professor Göran Cars från KTH och Upplands Väsby stadsarkitekt Per Lagheim, som inledning till en skrift om hur Upplands Väsby ska utvecklas. För att hållbar utveckling ska bli möjlig måste vi ”skapa arenor och samverkansformer där perspektiven [ekonomisk, ekologisk, social och kulturell hållbarhet] möts. (...) För att nå långsiktig hållbarhet måste vi komma bort från situationer där man med sitt eget perspektiv för ögonen medvetet eller omedvetet kör över andra aktörer. (...) Inom stadsbyggandet finns många som (...) inser att hållbarhet är en nödvändighet i sig och ett sätt att skapa attraktivitet och värden. Om inte vi som företrädar stadsbyggandet tar hela hållbarheten på allvar riskerar vi att tappa trovärdighet som aktörer i samhällsdebatten. (...) Miljömedvetande och social sammanhållning är nödvändigheter för ekonomisk utveckling och långsiktig hållbar samhällsutveckling.” (Cars, Lagheim 2010, s. 1)

Det är särskilt i tidiga skeden, när planeringens utgångspunkter och mål utformas, som diskussion mellan alla parter är viktig och kan få politiskt inflytande. (Ullstad 2008)

”Precis som i många andra kommuner har stadsbyggnadskontoret i Väsby länge arbetat med att söka förbättra dialogen i planprocessens tidiga skede – innan man ritat fast sig i formella planer. (...) Resultatet har blivit över förväntan. Att på ett sådant öppet sätt involvera medborgarna i ett så pass tidigt stadium har varit en väldigt positiv erfarenhet. (...) Väsby vill komplettera det formella samrådet som finns enligt plan- och bygglagen med en visionsfas där man talar om möjligheter och olika projektidéer redan på ett tidigare stadium. En möjlighet att testa idéer för att se vad som kan fungera. Med alla de stora byggprojekt Väsby nu står inför kommer det att bli lika viktigt med nya dialogformer även i genomförandeskedet.”

(Väsby stad 2010, s. 8-9)

Det finns ett stort behov av kommunikation och förmedling av kunskap. Stadsbyggandets olika aktörer tänker på olika sätt. Det påverkar vad de prioriterar och vilken kunskap de söker. Samtal och samarbete krävs om vi ska lyckas konstruera en gemensam syn på kunskap och hållbar stadsutveckling. (Lindgren, K. 2007)

”För ett stadsbyggande som syftar till att öka hållbarheten och stadens värde behövs en gemensam kartbild och färdriktning. En sådan bild skapas inte av en part eller ett intresse, utan måste växa fram ur en diskussion och en vilja att hitta en gemensam plattform.” (Ullstad 2008, s. 31)

I sin bok Samhällsplanering beskriver Abdul Khakee bland annat varför det är viktigt med kommunikation. Planering är till stor del en interaktiv, kommunikativ process, där information presenteras i många olika former. Interaktionen i en planeringsprocess sker mellan olika grupper med olika värdesystem och kunskapssyn. Detta medför en stor risk för missuppfattningar och förvrängning. En god dialog är viktig för ömsesidig förståelse. God kommunikation inom planeringen gynnar inläring och spridning av kunskap och påskyndar framsteg. Detta ökar det politiska, sociala och intellektuella kapitalet. (Khakee 2000)

Hur arkitekter kan ta ansvar för hållbarhet

En hållbar samhällsutveckling förutsätter att den byggda miljön möjliggör hållbara livsstilar. En stadsstruktur som underlättar hållbara livsstilar underlättar omställningen till ett hållbart samhälle.

”De olika arkitektprofessionerna har kunskaper och kompetenser som är av stor betydelse när det gäller en hållbar utveckling av samhället. Inom områden som

produktutformning, formgivning och gestaltning, stadsutveckling, energieffektivisering, transporter, återvinning och kretsloppshantering läggs grunden för en hållbar samhällsutveckling.” (Sveriges Arkitekter 2010)

Hur kan man kombinera god arkitektur med högre krav på hållbarhet? Den frågan har Stockholms stadsarkitekt, Karolina Keyzer, ett svar på: ”Om vi ser hållbarhetsfrågorna som något bra, som kvalitet och självklara utgångspunkter, då slipper vi hamna i ett läge där kraven motverkar arkitekturen. Därför måste vi hållbarhet tidigt i planeringen, och inte bara för enskilda byggnader utan redan vid planeringen av stadens utveckling. Det ger samordningsfördelar och det blir lättare att nå längre miljömässigt samtidigt som vi kan skapa arkitektoniska lösningar som vi verkligen vill ha.” (Stockholms Stad 2010)

Eftersom arkitekter har stor möjlighet att påverka hur staden byggs, har vi också ett stort ansvar. Om vi vill göra det mesta av vår del i samarbetet kan vi, som arkitekten Sara Grahn säger, ”ta ansvar för att hållbarhet blir en integrerad del av arkitekturen, inte något man lägger till. (...) Som arkitekt gäller det att orka ta in många aspekter tidigt, se dem som en grundförutsättning och integrera dem i arkitekturen.” (Jensfelt 2009)

Människors handlingsmönster hänger samman med den fysiska strukturen. Vad som är uthålligt bestäms av hur människorna använder sin stad eller ort, hur strukturen påverkar användningen och tvärtom. En god struktur är en viktig förutsättning, som kan samverka med teknikutvecklingen och hushållens handlingsmönster i riktning mot resurseffektivisering och minskad användning av energi och miljöbelastning. (Lindgren, K. 2007)

I Sveriges Arkitekters Principprogram står det att förbundet ska sträva efter ”att hävda den samhälleliga betydelsen av kvalificerat arkitekt- och planerararbete genom att främja hus-, inrednings- och landskapsarkitekturens samhällsbetydelse och samtidigt verka för ett hållbart samhällsbyggande baserat på biologisk hänsyn och hushållning med naturresurser”. (Sveriges Arkitekter 2010)

I verksamhetsprogrammet står mer om arkitekters ansvar och betydelse. ”Sveriges Arkitekter ska sträva efter att arkitekters delaktighet i och inflytande över byggandets och planeringens processer ökar och att förutsättningar därmed skapas för att arkitekter kan ta större ansvar i andra och utvecklade roller.” (Sveriges Arkitekter 2010)

”Sveriges Arkitekter ska uppmärksamma och visa på betydelsen av planerares och arkitekters kompetens i arbetet med att åstadkomma en hållbar utveckling. Inom

planering, produktion, byggande och förvaltning finns en rad viktiga uppgifter för att främja en hållbar utveckling, bland annat när det gäller stadsutveckling, kretsloppstänkande och energieffektivisering.” (Sveriges Arkitekter 2010)

”Under de kommande åren kommer frågor om planering av och hållbar utveckling av våra städer få allt större politiskt genomslag. Det är viktigt att Sveriges Arkitekter och arkitektprofessionerna deltar i den diskussionen och medverkar till att frågorna ges berättigad politisk uppmärksamhet.” (Sveriges Arkitekter 2010)

Vad hindrar oss?

Tänk om, gör rätt

Med alla bevis på behovet av förändring, varför dröjer det praktiska genomförandet? Alla borde veta att vi måste agera, vad hindrar oss? Vilka hinder måste överkommas för att möjliggöra hållbar utveckling? Hur ska vi kunna enas om mål och strategier? Hur ska kunskap utvecklas till lösningar som genomförs?

Sedan FN:s miljövärdskonferens i Stockholm 1972 har många internationella möten hållits om hållbar utveckling. Agenda 21 från 1992 och Habitatagendan från 1996 har fått stort genomslag. Kyotoprotokollet 1997, där behovet av minskade utsläpp av växthusgaser slogs fast, följdes upp 2007 i Bali och 2009 i Köpenhamn. Sedan 2002 ordnas världsmöten om stadsutveckling av UN Habitat – World Urban Forum. Det femte och senaste av dem hölls i Rio 2010. Alla dessa möten säger oss att vi vet varför vi behöver handla. Vi vet i stort sett vilka som måste handla, från regeringsnivå till individers samarbete. Vi vet till och med mycket om vilka förändringar som krävs. Det måste bara genomföras. Vad är det egentligen som hindrar oss?

”Diskussionen kring stadsbyggnad präglas av en påtaglig politisk tystnad. Staten har lagt över sitt ansvar på kommunerna och kommunerna litar i allt högre grad på att privata initiativ ska ta över samhällets uppdrag.” (Ullstad 2008, s. 15)

Hållbarhet ”handlar mer om mentala spärrar än om teknisk innovation. Världen måste lära sig att tänka annorlunda. Tänka om för att undslippa gamla vanor”, skriver Tomas Lauri i Arkitekten. (Arkitekten nr 8 2009: Tomas Lauri)

Urbaniseringen har lett oss allt längre bort från naturen, som vi trots allt fortfarande är beroende av. Som Folke Günther formulerar det: ”Psykologiskt har övergången till fossilbränslebaserade system, bland annat genom den ökade urbaniseringen, lett till en *alienation* från de natursystem vi är beroende av för vår överlevnad.” Vårt sätt att leva

har förändrats oerhört mycket. Naturen verkar nu ganska främmande för oss i vårt moderna samhälle, men vi tar dess gratistjänster för givna. (Berg 1993, s. 122)

Tim Jackson, professor i hållbar utveckling på University of Surrey, höll en föreläsning i ABF-huset i februari 2011. Där gav han en förklaring till att de stora politiska förändringarna ännu saknas. Enligt honom är bristande utbildning en orsak. Politikerna är överlag inte naturvetenskapligt utbildade. De viktiga diskussionerna förs inte, eftersom politikerna inte har läst de viktiga dokumenten och inte förstår problemen tillräckligt väl. (Jackson 2011)

Många signaler att tolka

Trots stor konsensus inom forskarvärlden är varken politiker eller allmänhet alltid övertygade om situationens kritiska läge. Ett problem kan vara att miljöproblemen inte alltid är tydliga i vardagslivet. Fredrik Moberg, som är systemekolog, förklarar att naturen sällan reagerar gradvis på successiva miljöförändringar, utan kan reagera plötsligt när vissa tröskelnivåer passeras. Det gör riskerna mindre tydliga och svårare att påvisa. Vi bör ändå agera så tidigt som möjligt, eftersom det är dyrare och svårare att återställa ekosystemen än att förebygga problemen. (Hellmark 2007)

Det är också ett problem att samhällets konsumtionspolicy är så motsägelsefull. Vi får ständigt signaler att konsumera mer, inte bara från reklam utan också för att säkra den ekonomiska tillväxten. Konsumtion tycks nästan vara grunden för moderna livsstilar. Samtidigt förväntas vi förändra vår livsstil för att göra den mer uthållig. Som en del i det uppmanas vi att återvinna och inte konsumera mer än vi egentligen behöver. (Lindgren, K. 2007) Denna uppenbara motsägelse kan bli förvirrande och stressande.

Jag påstår inte att det är ett enkelt problem vi står inför. Klimatfrågan är komplicerad. Den är ett problem av postnormal karaktär, vilket innebär att det präglas av stora kunskapsosäkerheter, potentiellt katastrofala samhälleliga och ekologiska konsekvenser, samt etiska, politiska, ekonomiska värdekonflikter och vetenskapliga kontroverser. För att göra saken ännu mer komplicerad, påverkar klimatförändringarna människors liv på olika sätt. Människor i fattiga länder, som ofta påverkar klimatet minst, får ta de värsta konsekvenserna. Människor i rikare länder, som borde ta större ansvar för att lösa problemen, klarar sig i regel bättre. (Kronlid 2010)

Framtidsformer som aldrig blir av?

1998 antog riksdagen handlingsprogrammet Framtidsformer, ett nationellt arkitekturprogram.

”Arkitekturpolitiken blev en del av kulturpolitiken och därmed ett erkänt politikområde.” (Sveriges Arkitekter 2010, s. 13)

Programmet lovade utveckling och intresse för hög kvalitet. Kvalitet skulle inte få lägre prioritet än kortsiktig ekonomisk vinning. ”Därefter har väldigt lite hänt. Arkitekturpolitiken har aldrig satts in i ett samlat samhällsperspektiv.” Senare i texten får vi ledtrådar till vad detta kan bero på: ”Resurser, vägledning och uppföljning har lyst med sin frånvaro. Ingen myndighet eller institution har getts uppdraget att svara för arkitekturpolitiken. Dessutom ses arkitekturpolitiken som en del av kulturpolitiken, vilken i sig har få beröringspunkter med politik och processer för planering och byggande.” (Sveriges Arkitekter 2010, s. 13)

Ronny Svensson nämner den kritik som under 1970-talet riktades mot den konventionella samhällsplaneringen. Kritiken gick bland annat ut på att samhällsplaneringen saknade helhetsperspektiv och gynnade privatbilism framför kollektivtrafik. (Berg 1993)

För att hållbara livsstilar ska vara attraktiva för de flesta av en stads invånare krävs det mycket. De hållbara alternativen ska inte vara dyrare eller mer tidskrävande än de konventionella varianterna. De ska inte begränsa individens möjlighet att förflytta sig. De bör vara minst lika bra för hälsa, säkerhet och trygghet, minst lika bekväma och estetiskt tilltalande. Så det är mycket att ta hänsyn till om hållbarhet ska bli det attraktivaste alternativet! Det finns fördomar om att en hållbar livsstil måste vara lite besvärlig. Jag vill dock hävda att det är fullt möjligt att utforma hållbara städer som förbättrar både miljö och livskvalitet.

Forskning till praktik

Många svårigheter ska överkommas för en hållbar utveckling. En svårighet är uppdelningen mellan akademiker och praktiker, att få ut akademiska forskningsresultat till praktiserande arkitekter och att översätta arkitekters erfarenhet till kunskap som forskare kan ta del av. Enligt arkitekten Lisa Daram, som är chef för Arkus kansli, handlar hållbara städer i praktiken om ”vatten, sopor, energiförsörjning, transporter. Arkitekturforskningen måste se hur man ska väva ihop det här till en bra enhet. (...) Man är bra på att samla ihop spridda kunskapsdelar men man går inte vidare och gör en analys.” (Näslund 2009)

En sak som hindrar oss, kan vara att klimatforskningen aldrig kan bli helt färdig. Det kommer ständigt nya rön som ibland kräver omarbetning av strategier. Om vi väntar på ett slutgiltigt besked innan vi sätter igång, finns det stor risk att vi väntar för länge. Trots allt har vi redan tillräckligt med kunskap för att agera och åstadkomma viktiga förändringar.

Det är svårt att skapa tydliga och fasta handlingsramar, som ändå är tillräckligt flexibla för att vara användbara vid olika projekt. Politiker vill gärna kunna skapa tydliga riktlinjer, men trots det behålla handlingsfrihet. Målet hållbar utveckling är en sådan bred och öppen målformulering. Men trots allt kräver det att man tar tydlig ställning i konkreta detaljfrågor för att uppnå målet. (Berg 2010)

Vilka detaljlösningar som bäst leder till hållbarhet förändras också med kunskap och sammanhang. Ny kunskap används i ny teknik, som kan leda till ökat resursanvändande, men samtidigt bidra till ökad användning av förnybar energi och bättre global resurshushållning. Omställning till hållbara samhällen är både nödvändigt och möjligt med existerande teknologi och processer som redan förekommer i vissa regioner, städer och lokalsamhällen i hela världen. Om nya hållbara teknologier, nya hållbara urbana strukturer, lokalsamhällen och livsstilar införs globalt, kan temperaturökningen bromsas och ekosystemen stabiliseras. Men det har tagit tid att förstå problemets komplexitet. En grundförutsättning för hållbarhetsanpassning, är att alla inblandade aktörer kan enas om målen och om hur de ska uppnås. Forskare kan erbjuda lösningar och metoder för att nå målen. Politiker och planerare måste utforma regler och planer för hur målen ska nås. Det behövs ett ramverk som är både tillräckligt detaljerat för att inkludera alla aspekter av hållbarhetsanpassning och tillräckligt generellt för att vara användbart för olika projekt. (Berg 2010)

Helheten är viktig

Samspelet mellan politiker och tjänstemän skulle behöva utvecklas. I den traditionella planeringsprocessen står politikerna för politiken, medan tjänstemännen är neutrala och lämnar beslutsunderlag. Politikerna vill besluta snabbt och förväntar sig att underlagen är väl underbyggda. Strävan att hålla sig till den rollfördelningen är ett av hindren för hållbar stadsutveckling. (Lindgren, K. 2007)

Andra hinder för övergripande planering är, enligt Ronny Svensson, det splittrade ansvaret för planering respektive genomförande. Det kan vara svårt att enas och att samordna aktörer. Ofta är det stora variationer i kunskapsnivå mellan olika grupper. Dessutom förekommer det ofta att man inte riktigt litar på andra parter förmåga att klara av sin del av ansvaret i sammansatta helhetslösningar. (Berg 1993)

Det räcker inte att behandla det miljömässiga, det ekonomiska och det sociala i städernas utveckling var för sig. Det är bara när dessa dimensioner tillåts att samspela som ett hållbart samhälle kan utvecklas. Det är också viktigt att synliggöra hur lokala beslut påverkar den globala situationen och vice versa. (Lindgren, K. 2007)

Klimatåtgärder måste ses i ett brett samhällsperspektiv. Helhetssynen är viktig för att kortsiktiga åtgärder ska kunna integreras med de långa perspektiven för investeringar och teknikutveckling. Många nationella och internationella frågor är av stor betydelse även för dagliga beslut i lokalpolitiken. (Kronlid 2010)

Inom stadsplaneringen är det många aktörer som konkurrerar om hur problem ska formuleras och lösas. Ekonomer och näringslivets företrädare är starka, även planerare har ofta en framträdande roll. Miljöföreträdare kan få svårt att hävda sig, eftersom miljövärdena görs synliga främst när de kan uttryckas i ekonomiska termer. Etiska aspekter och krav på långsiktighet prioriteras ofta lägre än de ekonomiska och kortsiktiga värdena. Hållbarhetsfrågorna riskerar också att bli fragmenterade av organisationers sektorsuppdelade struktur. Detta försvårar helhetssynen och bäddar för att de kortsiktiga behoven ska ses som viktigast. (Lindgren, K. 2007)

Möjliga åtgärder

Ur Sveriges Arkitekters sammanfattning i skriften Hållbar stadsutveckling: ”Vi behöver politiker som är engagerade och tydliga i sin syn på stadsbyggandet. Politiken måste vara strategiskt inriktad, ställa krav och formulera ambitioner för staden. Ett förtroendefullt samarbete mellan politiker och stadens arkitekter och planerare är en förutsättning för att politikens vision kan omvandlas till långsiktig och hållbar planering.” (Ullstad 2008, s. 8)

Vi vet att förändringar krävs. Men vad krävs för att vi ska våga oss på förändringarna? Vi behöver se goda exempel på hållbarhet. Där kommer landskapsarkitektens roll in. Genom att skapa konkreta exempel på hållbar stadsbyggnad kan vi visa att det är möjligt. Hållbara lösningar som byggs och fungerar kan låta fler se vad vi alla har att vinna på hållbara livsstilar.

Man kan se det som att vi har allt mer ont om tid. Men som Per G Berg skrev 1993, så har vårt samhälle också allt bättre förutsättningar för att utveckla hållbara lösningar. Många efterfrågar miljövänliga lösningar och friheten att välja en miljövänlig livsstil. Mycket forskning är inriktad på uthållig teknik och planering. Fortfarande måste ändå regelverk, rutiner och standard förändras, för att hållbara projekt lättare ska kunna genomföras. (Berg 1993)

Det är viktigt att underlätta hållbar stadsplanering genom förändrade regler och anpassning av politiken kring skatter och avgifter. Stadsstruktur, teknikutveckling, livsstilar och regelverk måste samverka för hållbar utveckling. (Lindgren, K. 2007)

Vi kan ofta se hur de ekologiska aspekterna försummas till förmån för ekonomisk vinning. Kanske måste vi lista ut hur vi kan utnyttja det till hållbarhetens fördel. Det finns idéer om ”en grön marknad för ekosystemtjänster”. ”Tänk om varje verksamhet i samhället var tvungen att köpa det miljöutrymme den tar i anspråk. Då skulle det hända saker”, menar miljöekonomen Kristian Skånberg och konsulten Stefan Hellstrand. (Hellmark 2007, s. 101)

Vi måste effektivisera energianvändningen samtidigt som konsumtion och produktion måste bli mer immateriella. Att öka den privata tjänstekonsumtionen på bekostnad av den materiella är nödvändigt om vi ska ha en fortsatt ekonomisk tillväxt utan att tära på ekotjänsterna. Att sänka priserna på tjänstekonsumtion och höja priserna på varukonsumtion kan vara en möjlig väg. (Hellmark 2007)

”För att minska miljöbelastningen i hållbara städer är även utveckling av tekniken viktig. Men teknikutvecklingen borde ändra riktning och inte fortsätta på samma sätt som hittills. De effektivitetsvinster som uppstår när tekniken utvecklas måste människor kunna dra nytta av i form av minskad användning av tid och resurser. Hittills har vinsterna använts främst till att producera fler saker och göra det möjligt för människor att bedriva fler aktiviteter. Detta tenderar i sin tur att öka energianvändningen och miljöbelastningen.” (Lindgren, K. 2007, s. 14-15)

Utbildning och kunskapsspridning spelar stor roll för att vrida utvecklingen rätt. Informationsinsatser av strategiskt värde är enligt Ronny Svensson: utbildning av förtroendevalda och deras medarbetare i kommunerna så att ekologisk anpassad planering blir naturligt och positivt, kunskapsförmedling i resurshushållning inom näringslivet, uppbyggnad av kontaktnät mellan kunskapscentra och praktiker på alla nivåer. (Berg 1993)

Känner vi en samhörighet med naturen, bryr vi oss mer om att ta hand om den. Enligt Lena Falkheden behöver vi kombinera intellektuell förståelse med konkret upplevelse. Det kan åstadkommas genom att i den byggda miljön försöka tydliggöra det annars osynliga samspelet med naturen. Ett ansvarsfullt beteende förstärks om vårt beroende av naturen synliggörs i den byggda miljön. Det är viktigt att visa möjligheter till hållbarhet och tydliggöra resursanvändning, miljöpåverkan och kretslopp i vardagen. Att låta hållbar design synas tydligt i den byggda miljön kan inspirera till reflektion och lärande som kan leda till ändrade attityder, värderingar och beteendemönster. Lokal vattenhantering kan vara viktigare som inspiration än som teknisk lösning. Det viktiga kan vara att inspirera reflektion, känslor och handlingar till stöd för hållbar utveckling. Empati, tillhörighet och ökat ansvarstagande är viktiga utgångspunkter för processerna som ska skapa de förändringar som krävs för hållbar utveckling. (Falkheden 2003)

Landskapsarkitektens roll

Varför är landskapsarkitekter viktiga för hållbarhet? Våra livsstilar påverkas av de miljöer där vi lever våra liv. Stadsstrukturen skapar möjlighet för olika sorters samhällen. Som landskapsarkitekt kan man planera stadsstrukturen för att främja hållbara livsstilar.

Vad kan en landskapsarkitekt eller planerare arbeta med för att minska miljöpåfrestningarna?

Stadsplanering är avgörande för att vi ska kunna nå 14 av de 16 nationella miljömålen, däribland målet En god byggd miljö. Som landskapsarkitekt har man tillfälle att ta hänsyn till hållbarhet vid materialval, när man planerar dagvattenhantering, trafik och vägar, markanvändning och grönstruktur. Man kan skapa goda förhållanden för gång- och cykeltrafik, för att få fler att välja det framför biltransport. Man kan välja långsiktigt hållbara material, lokalt tillverkade på miljövänligt vis. Det är också viktigt att se till att hänsyn ges till grönstrukturen tidigt i planeringsprocessen. (Hermansson 2007)

Landskapsarkitekter har viktiga kunskaper om ekologi och olika biotoper, skydd och skötsel av känsliga områden. Det är viktigt bland annat vid etablering av verksamheter, eventuellt kan man behöva hindra bebyggelse på känsliga och olämpliga områden. Utöver det har vi insikter i hur man skapar goda och funktionella utomhusmiljöer. (Hermansson 2007)

Goda utomhusmiljöer och trevligt utformade bostadsmiljöer är viktigt om man vill göra hållbara livsstilar mera attraktiva. Både detaljer och översiktsplanering är viktigt i den komplexa uppgiften att forma hållbara städer. Landskapsarkitekter har i allmänhet både relevanta kunskaper och intresse för den uppgiften.

Ekonomi eller Ekologi?

Varför välja?

Måste vi verkligen välja mellan ekonomi och ekologi? Är det inte egentligen samma sak?

Ett hot mot hållbar utveckling är att hela samhället är baserat på ekonomi, framförallt kortsiktig ekonomisk vinning. Dagens planering bygger fortfarande på ett förlegat ekonomiskt system, där ett projekt i första hand måste vara kommersiellt gångbart,

istället för ekologiskt hållbart. Innan samhället är hållbart finns det i längden ingen relevans för statusprojekt eller liknande.

Politikerna är underordnade den ekonomiska makten och den är inte demokratisk. Politiker har dessutom svårt att planera längre än den egna mandatperioden, något som bäddar för kortsiktiga lösningar. Även där fokus ligger på hållbarhet, blir det ofta ekonomin som avgör. Spontant tycker jag att det är bakvänt och cyniskt. Men ser man närmare på det, kan man ofta se att det på längre sikt är mer ekonomiskt med ekologiskt hållbara lösningar!

Prioriteringar

Per Lander skrev på redaktörsplats i Arkitekten: "Har vi redan glömt klimatkrisen?" och påpekade att då när all uppmärksamhet plötsligt kretsade kring finanskrisen, så syntes handlingskraft som saknats för att ta itu med klimatkrisen. Trots att klimatkrisen "helt säkert är mer beständig än finanskrisen" satsades tusentals miljarder dollar på att rädda finansmarknaden. Pengar som alltså tydligen inte erbjuds för att lösa klimatkrisen. "Tänk om motsvarande summor satsats på att lösa klimatkrisen!" (Arkitekten nr 10: 2008)

Det är en vanlig uppfattning att det krävs uppoffringar för att satsa på miljövänliga alternativ, att krav på hållbarhet begränsar den ekonomiska utvecklingen och tillväxten i kommunerna. Ofta prioriteras de kortsiktigt viktiga frågorna. Miljövärden görs synliga i den mån de är möjliga att uttrycka i ekonomiska termer. Detta gör det svårare för ekologer och andra miljöexperter att bidra med sin kompetens i hanteringen av miljöfrågorna. Även långsiktighet tenderar att underordnas ekonomiska, kortsiktiga värderingar. (Lindgren, K. 2007)

Tony McMichael, professor i epidemiologi, skriver att hälsoeffekter av klimatförändringar inte borde hanteras som en bisak, som ofta sker nu. Det borde hanteras som en viktig huvudsak, eftersom klimatförändringarna kommer förvärpa dagens hälsoproblem. Vi kan inte vänta på slutliga resultat och skjuta upp åtgärder, för världen förändras hela tiden. Vi måste agera utifrån aktuella rön och rimlig försiktighet. (Ohlin 2010)

Ekonomins tyranni

"Vilka misstag kommer vi att upptäcka när vi tittar tillbaka på vår tids planering, om låt oss säga 30 år?" frågar sig Nina Gunne. "I många kommuner är det (...) vardag att man på grund av kortsiktiga exploateringsstryck (...) försöker se hur man kan kringgå översiktsplanen. Och fortfarande möter vi resultat av stadsutveckling i ekonomiska

termer. (...) Samtidigt uppstår parallella begrepp och verktyg för hur vi kan mäta andra värden. Som det Happy Planet Index som kan användas istället för BNP för att mäta en nations välmående i relation till det ekologiska fotavtrycket, också ett nytt begrepp. Där ligger Costa Rica i topp.” (Arkitekten nr 11: 2009, s. 48-49)

Arkitekten Jean Nouvel sade i en intervju att ”Världen förändras och förhoppningsvis blir den en bättre plats i framtiden. Spekulationsekonomin måste upphöra. Vi behöver ett nytt ekonomiskt system, en ny etik, som bygger på generositet istället för girighet.” (Jean Nouvel, intervjuad av Lars Berge; i artikeln Kriget mot Klonerna i Forum AID nr 1 2009)

Tillväxt anses öka vår välfärd och livskvalitet, men om tillväxten förstör miljön kommer välfärden istället att sjunka. Att mäta ett lands välfärd i BNP sätter fokus på ekonomisk tillväxt, utan att ta hänsyn till ekologiskt negativa effekter. Ekonomisk tillväxt innebär mer avfall, snabbare utarmning av naturresurser och sjunkande avkastning från naturkapital.

Det krävs ett mer långsiktigt perspektiv på tillväxt, där man ställer krav på vad det är som ska generera tillväxten, så att den blir ekologiskt hållbar. Utvecklingen är bara acceptabel om den inte förstör naturen. (Arnstberg 2005) Det är ju det som konceptet hållbar utveckling handlar om.

Journalisten Anders Nilsson är en av författarna i Naturskyddsföreningens årsbok från 2007. Han skriver om att det länge har varit vanligt att ekologer kopplas in i slutet av ett projekt för att leverera data till ekonomernas modell. Men det blir allt vanligare att ekologer får vara med redan vid konstruktionen av modellen. Ekonomiska analyser har alltid givits stor betydelse som beslutsunderlag, men i sådana analyser har miljön oftast inte fått någon rättvisande värdering. Att räkna ut och visa på ekosystemtjänsters ekonomiska värde är ett sätt att ge dem större betydelse och förbättra förutsättningarna. Syns inte naturens värde i den ekonomiska kalkylen, så kommer det att behandlas som obefintligt. Den växande kunskapen om ekosystemtjänsternas roll i ekonomin kan leda till mer miljövänliga beslut. (Hellmark 2007)

Visionen om hållbar stadsutveckling hanteras vanligtvis i översiktsplanen, som en allmän policy. Planer som ska reglera städers utformning på en mer detaljerad nivå, har alltid ett annat huvudsyfte än hållbar utveckling. Detta huvudsyfte avgör vilka aktörer och myndigheter som anses berörda och som får ansvara för planens utformning och genomförande. (Lindgren, K. 2007) Ofta är huvudsyftet en ekonomisk vinst i någon form, vilket sällan sätter miljön i första rummet.

Ronny Svensson formulerade problemet såhär: ”I princip är hänsyn till knappa och sårbara naturresurser den fysiska planeringens utgångspunkt. I praktiken har

naturresurserna sällan spelat en framträdande roll jämfört med andra intressen. Istället för ett systemekologiskt perspektiv har ekonomiska realiteter i praktiken varit samhällsplaneringens genomgående och viktigaste styråra. En viktig orsak till detta är bristande kunskaper om systembiologins möjligheter att som en del av samhällsplaneringen bidra till en god och uthållig ekonomi.” (Berg 1993, s. 360)

Tänk långsiktigt

Att satsa långsiktigt låter i mina öron som en ganska uppenbart god strategi. Tydligt är det ändå inte den vanligaste strategin. Bara 20 procent av landets största bostadsbyggare tar hänsyn till livscykelkostnaden när de bygger nytt, enligt en undersökning av Svensk Byggtjänst. I undersökningen intervjuades 80 av landets största byggherrar för flerfamiljshus. 73 procent av de tillfrågade uppger att den vanligaste orsaken till att man håller nere investeringskostnaderna vid nyproduktion, är svårigheter att få ihop den kortsiktiga kalkylen. (Arkitekten nr 8: 2010)

Fler aktörer måste förlänga sitt tidsperspektiv i förändringsarbetet. Med ett mer långsiktigt perspektiv förändras ofta synen på vad som är effektivt och optimalt. (Lindgren, K. 2007)

En orsak till kortsiktiga satsningar, tycks vara otillräcklig kunskap om nyttan och lönsamheten i ekologiskt hållbara lösningar.

Ett projekt måste sättas in i sitt sammanhang för att investeringen ska bli optimal och långsiktigt säker. Något som kan försvåra hållbar planering är att kommunen saknar eller glömmer sina strategier för stadens långsiktiga utveckling. Det är då större risk att privata initiativ får styra utvecklingen. Både kommuner och privata aktörer har ofta ett kort perspektiv (budget- eller valperioden). (Ullstad 2008)

Hållbar stadsutveckling behöver stöd av strategier. För att en stadsbyggnadsstrategi ska bli stark nog för att fungera krävs politisk förankring och enighet. Grunden i strategin måste vara stabil över val och mandatperioder, men ändå flexibel nog att klara förändrade förutsättningar.

Politiker och tjänstemän måste samspela, med engagemang och politisk vilja. Långsiktiga perspektiv måste vara tydligt kopplade dagliga beslut. Att kunna följa långsiktiga strategier utan att tappa riktningen och ändå vara flexibel i det dagliga byggandet, är en utmaning för hållbart stadsbyggande. (Ullstad 2008)

Tydliggör naturens värde

Naturskyddsföreningens ordförande Mikael Karlsson förklarar ekosystemtjänster som ”de nyttigheter som människor får från naturen”. (Hellmark 2007, s. 8) I dem ingår bland annat mat och färskvatten, ren luft, pollinering, biomassa, ozonskiktets strålskydd och naturens kulturella värden. Över 60 procent av de ekotjänster som undersöktes i Millennium Ecosystem Assessment är på väg att förstöras eller utnyttjas hållbart. Att resurserna hanteras på ett ohållbart sätt beror delvis på att många av dessa ekosystemtjänster saknar ett marknadspris. Vi har kunskap, naturresurser, tekniska förutsättningar och ekonomisk styrka att förändra situationen. ”Det som brister är solidaritet.” (Hellmark 2007, s. 8) Egentligen är det alltså en utmaning vi är väl rustade för att klara av. Klimatåtgärder skulle dessutom kunna stimulera både jobb och tillväxt. (Hellmark 2007)

Naturen gör mycket gratis, utan att få något tillbaka. Vi måste se att vi är mer beroende av naturen än vad vi tänker på till vardags, att den biologiska mångfalden är grundläggande för samhällsekonomin. ”I vissa områden i Kina måste människor numera pollinera äppelträd för hand, eftersom bekämpningsmedel tagit död på insekterna, berättar Naturskyddsföreningens generalsekreterare Svante Axelsson. (...) Visst kostar det att åtgärda miljöproblemen, men priset blir många gånger högre om vi *inte* agerar. Den insikten fick många politiker i och med Sternrapporten, där världens ekonomer beräknade vad klimatförändringarna kostar om vi inte gör något. FN har gjort en liknande beräkning för mångfalden. När naturen värderas i kronor och ören når vårt budskap om att rädda naturen fram till en ny målgrupp – de som rent krasst kan se att det är stora pengar som står på spel.” (Årblom 2010, s. 2)

Om det blir tydligt hur dyra miljöproblemen kommer att bli i längden, är det troligare att det satsas pengar på att åtgärda dem innan de vuxit sig för stora. ”Global miljöförstöring kan komma att kosta upp till 28600 miljarder US-dollar fram till år 2050. Det hävdar en rapport gjord av FN-stödda Principles for Responsible Investment (PRI) och FN:s miljöprogramms finansiella initiativ UNEP FI.” Den eviga tillväxten leder till stora globala påfrestningar på naturresurserna. Tyvärr har vi redan börjat förstöra resurser som färskvatten och biologisk mångfald. Det är den sortens resurser som måste räddas så fort som möjligt, eftersom de är svåra att förnya. Ekonomen Klas Eklund säger att ”Ekonomer hoppas på teknisk utveckling, men problemet är att vi börjar tära på sådant som är svårt att förnya, till exempel tillgången på färskvatten och biologisk mångfald (...) En väckarklocka för många beslutsfattare var (enligt Klas Eklund) Sternrapporten som skickade ett starkt budskap: klimatförstöring blir en dyr affär.” (Årblom 2010, s. 11)

Achim Steiner, chef för FN:s miljöprogram Unep, vill få företagen att förstå att de är beroende av biologisk mångfald. Företagen måste inse att naturen är en del av deras leverantörskedja. ”Kunskap och förståelse för hur vi ska prioritera är miljöpolitikens fundament.” En central strategi för att nå förändringar är att koppla biologisk mångfald till ekonomiska perspektiv. Steiner menar att några orsaker till utarmad biologisk mångfald och rubbade ekosystem är att ingen har varit ansvarig för bevarandet, trots att egentligen alla samhällen i den globala gemenskapen tillsammans borde ses som ansvariga för ett hållbart utnyttjande. Naturens tjänster har varit osynliga i ekonomiska termer, så vi har tagit för givet att naturen bara ska finnas där med gratistjänster som pollinering, rent vatten, ren luft och odlingsbar jord. Vi förstör betydande delar av dessa system utan att riktigt tänka på konsekvenserna. Både allmänhet och politiker måste erkänna att mänskligheten inte är skild från naturens system. (Norrman 2010)

”Som ekonom tror jag, att om du vill åstadkomma beteendeförändringar ska produktion och konsumtion som förorenar och tär på naturresurser motverkas med ekonomiska styrmedel (...) De som förorenar måste betala och de som uppför sig bra belönas. Då skapas drivkrafter för teknisk utveckling och gröna investeringar.” (Årblom 2010, s. 11)

För att uppmärksamma den ökande förlusten av biologisk mångfald, utnämnde FN år 2010 till det internationella året för biologisk mångfald. Under det året skapades IPBES (Intergovernmental Science Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Service), den biologiska mångfaldens motsvarighet till klimatpanelen IPCC. 2010 presenterades även den senaste TEEB-rapporten (The Economics for Ecosystems and Biodiversity). Syftet med TEEB är att tydliggöra det faktum att många företag är väldigt beroende av ekosystemtjänster. (Norrman 2010)

Naturen är inte en faktor bland andra, utan grundförutsättningen för vår existens. Mycket av det som går förlorat i naturen kan inte återfås igen. Det finns både irreversibla effekter och ännu okända effekter. (Arnstberg 2005)

Kontakter & nätverk

Vad är ett nätverk och vad menar jag med att knyta kontakter? Vad innebär nätverkande och varför är det viktigt? Varför tror jag att nätverkande är värdefullt för diskussion kring hållbar stadsplanering?

För att verkligen kunna påverka dagens situation och göra skillnad, krävs det att man inte bara sitter isolerad och tycker något i ensamhet. Hur bra idéer man än har, måste

man dela med sig av dem om de ska komma andra till nytta. Dessutom blir idéer ofta bättre om ett antal tänkande personer får influera varandra. För att kunna dela med sig av sina idéer och ta del av andras idéer, behöver man kontakt med andra människor.

Vad är ett nätverk?

Med nätverk syftar jag i denna uppsats på sociala nätverk.

Ett nätverk är människor som är sammanlänkade genom olika relationer till varandra. Med ett nätverk kan man avse privata vänskapsrelationer eller professionella kontakter. Nätverk kan skapas utifrån ett gemensamt intresse, kan till exempel bestå av personer som deltagit i ett projekt eller en kurs, eller av personer inom samma företag eller bransch. Det jag intresserar mig för i detta arbete är professionella kontakter som bygger på gemensamma intressen.

Nätverk bygger på relationer mellan människor med gemensamma intressen. Relationerna är de länkar som kopplar samman människor eller organisationer till ett nätverk. (Mogren, Nilsson, Olsson 2007)

Den sorts nätverk jag vill skapa, vill jag definiera som ett nätverk av personer som är samlade kring ett gemensamt engagemang i hållbarhetsfrågan.

Hur nätverk fungerar

Ett socialt nätverk bygger på att medlemmarna som utgör nätverket har ett gemensamt intresse. Nätverk kan vara utformade på olika sätt och fungerar på olika vis, beroende på medlemmarnas relation till varandra. Oftast har inte alla kontakt med alla, utan var och en har kontakter i ett mönster som skiljer sig lite från de andra medlemmarnas kontaktnät. En individs professionella nätverk består av de personer som individen behöver för att kunna utföra olika delar av sitt arbete. Ett professionellt nätverk kan ändras snabbt, om medlemmar byter arbetsuppgifter eller organisation och beror delvis av vilken position man har i en organisation, samt vilken bransch man arbetar inom. (Mogren, Nilsson, Olsson 2007)

Ett nätverk går ut på att människor ska interagera med varandra och förmedla information inom nätverket. Medlemmarnas syfte och mål måste stämma överens och nätverket måste erbjuda möjligheter som är tillfredsställande för medlemmarna, om nätverket ska hålla i längden.

Fördelar med nätverk

Det finns många anledningar att nätverka. Genom nätverkande kan medlemmarna i nätverket inspirera varandra och får kunskap som de skulle ha svårare att få på egen hand. Genom medlemmar i nätverket kan de skaffa sig nya kontakter, så att nya relationer uppstår och nätverket utökas. (Mogren, Nilsson, Olsson 2007)

Sociala nätverk kan vara användbara för utbyte av kunskap och erfarenheter. Mötet mellan människor kan även vara bra för förståelse och tillit och skapar öppningar för samarbete kring olika frågor. Några andra syften med att vara del av ett nätverk kan vara att hålla sig uppdaterad om olika organisationer och händelser, söka uppmärksamhet för sig eller sin organisation, utveckla sin kompetens inom olika områden, eller komma framåt i sin karriär.

Nätverkande mellan människor från olika branscher och organisationer och myndigheter är en av huvudverksamheterna för SVN, Social Venture Network, som bildades i USA 1987. Det ursprungliga syftet var att skapa kontakt mellan olika aktörer med intresse för hållbart företagande. SVN använder nätverket som metod för att se till att hållbarhetsfrågorna finns på företagens agenda. Att det finns en så stor bredd bland medlemmarna är en fördel, anser Pia Jertfelt som är generalsekreterare i SVN. Även om större företag ofta har andra frågeställningar kring hållbarhet än de mindre, finns det en gemensam syn på klimatfrågan.

”Vi tror på det personliga mötet som ett sätt att korsbefrukta kunskap. Det finns alltid en risk för att snöa in i sin bransch” säger Pia Jertfelt. (SVN 2010)

Nätverk är användbara för att förmedla och utveckla kunskap och ökar möjligheterna att få tillgång till ny kunskap. Information sprids mellan medlemmar av ett nätverk och ökar kompetensen hos medlemmarna. Kommunikation inom nätverk kan vara utvecklande för enskilda medlemmars idéer, skapa förståelse för andra medlemmar och bidra till en gemensam värdegrund. Det är särskilt värdefullt när medlemmarna kommer från olika organisationer eller professioner, eftersom det minskar risken för missstro eller missförstånd.

Dialogen inom ett nätverk kan vara en katalysator för kreativt tänkande. (Mogren, Nilsson, Olsson 2007)

Nätverk & globalisering

I vårt globaliserade samhälle har det blivit ganska uppenbart att ingen verksamhet agerar isolerat från sin omvärld. En händelse eller ett politiskt beslut i en del av världen kan ofta påverka människor över hela jorden. Detta gäller både ekonomiskt och ekologiskt. Världens ekonomier är numera beroende av varandra, precis som

ekosystemen går i varandra och påverkar varandra. Det är också enklare än någonsin att skapa globala nätverk.

Att skapa relationer lokalt och globalt genom nätverkande har blivit viktigt för många moderna företag. Nätverkssamhället har blivit möjligt mycket tack vare utvecklad informationsteknologi. (Mogren, Nilsson, Olsson 2007)

Nya världsbilder förändrar beteenden och sprider konsumtionsmönster. Våra beteenden påverkas av sociala, kulturella och ekonomiska system. (Berg 2010) När alla länder vill förbättra sina invånares livsstandard, krävs det att vi tillsammans kommer överens om hållbara sätt att utvecklas.

Habitatagendan gjorde det tydligt att vi alla måste medverka för att bidra till en hållbar utveckling. Hållbara samhällen handlar inte bara om energi, avfall och vatten, utan även om sociala, kulturella, estetiska och biologiska aspekter i hållbara system. Hållbarhetsanpassning är bara möjligt i samarbete med samhällets invånare. Två viktiga faktorer är hur våra bosättningar är utformade och hur bra vi samarbetar för att nå målen. (Berg 2010)

För vissa engagerade individer kan kunskap om problemen räcka för övergång till en hållbarare livsstil. Men statistik och jämförelser mellan tillgång till information om miljöproblem och faktiskt agerande, antyder att de flesta inte ändrar livsstil om de inte vinner något på det själva. Information och motivation har dock en viss påverkan. (Berg 2010) Eftersom alla har mycket att vinna på att leva i ett hållbarare samhälle, borde det finnas många sätt att motivera människor, genom att visa vad man vinner på hållbarhet.

Globala och lokala nätverk och organisationer har redan spelat stor roll för hållbarhetsarbetet och spelar säkert en viktig roll även i fortsättningen. De stora internationella organisationerna har både makt och ansvar att påverka utvecklingen. Lokala nätverk är bra för motivation på individnivå. En känsla av delaktighet och möjlighet att påverka är viktigt för människors personliga engagemang i omställningsarbetet.

Tips för effektivt nätverkande

På webbsidan för Monsters karriärcenter, finns några tips om att skapa nätverk. Här följer min tolkning av tipsen:

Det är bra att vara väl förberedd, när man ska träffa en potentiellt viktig ny kontakt. Innan man träffar personen, är det bra att forska lite om personen. Då kan man lättare fundera ut hur vederbörande kan vara till nytta och vilken sorts hjälp man kan be om.

Det är viktigt att följa upp tips och underhålla sina kontakter. Om man, av någon i sitt nätverk, får tips om kontakter, litteratur eller liknande, är det bra att ta sig tid att följa upp tipsen. Det är också bra att komma ihåg att höra av sig till de personer man fått hjälp av och tacka för hjälpen. Det kan också vara bra med något slags system för att hålla ordning på alla kontakter. Det går inte att minnas allt, så det är bra med anteckningar om dem och vad man har pratat med dem om. Det krävs tålamod. Nätverkande är ett långsiktigt projekt, som kräver tid och arbete både för att byggas upp och att underhållas. (Monster 2010)

Kontakt via internet

Det tycks finnas ganska mycket stöd för vikten av kommunikation. Den huvudsakliga kommunikationskanal som jag har valt att använda mig av är internet. Därför är det bäst att vi nu fördjupar oss lite i några kommunikationsmöjligheter på internet.

Varför skapa en webbsida?

När kan man ha användning för en webbplats? En webbsida är ett bra verktyg för kontakt och informationsspridning. För att få det att fungera behöver man tänka igenom vilka man vill ha kontakt med och varför de skulle kunna vilja ha kontakt. Det måste finnas något på webbplatsen som de har nytta av eller är intresserade av. Om de själva ska ta kontakt måste de se att det finns skäl för dem att göra det. (Lindgren, G. 2008)

När man har bestämt sig för att skapa en webbsida finns det mycket att tänka på. Några frågor man kan ställa sig är: Varför ska jag ha en webbplats? Vem ska läsa den? Ska flera personer kunna bidra med innehåll? Hur ofta ska webbsidan uppdateras? En webbsida bör vara lätt att uppdatera. Det är också viktigt att sidan är användarvänlig och har logisk struktur. (Lindgren, G. 2008)

Det kan vara fördelaktigt att skapa en webbsida genom ett webbhotell direkt på internet. Man behöver inte lära sig html eller ha ett webbredigeringsprogram. Dessutom kan man uppdatera sidans innehåll från alla datorer eller mobiltelefoner med åtkomst till internet. Man kan även använda en färdig layout. Detta kan innebära att man får nöja sig med en viss begränsad utformning, något som kan ses som en nackdel om man vill bestämma mer själv. (Lindgren, G. 2008)

För att ge sin webbsidas besökare bästa möjliga upplevelse, bör man enligt Webs.com undvika dessa vanliga misstag: förlegat innehåll, för mycket innehåll, inga foton,

opålitligt intryck och att göra sidan för vanlig och ointressant, utan speciell karaktär. (Webs.com 2010)

För att utforma en lyckad webbsida bör man alltså se till att den är både spännande och förtroendeingivande, med intressant och aktuellt innehåll, lagom mycket innehåll, foton och bilder.

Ett bra exempel på hur ett viktigt budskap spridits på internet är Rolighetsteorin. Rolighetsteorin är ”tanken om att något så enkelt som glädje är det absolut lättaste sättet att få människor att ändra på sig. Att det inte behöver vara svårare än att göra saker och ting lite roligare för att få till förändringar till det bättre”. (Rolighetsteorin.se 2010). Där ligger videoklipp från deras olika försök att ändra människor beteende genom att göra en viss handling roligare att utföra. De utlyste sedan en tävling på sidan, där de tävlande skulle skicka in förslag på ett nytt sådant experiment. Det vinnande förslaget genomfördes sedan. Projektet har fått uppmärksamhet mycket tack vare sin hemsida.

Blogg eller forum?

En blogg är en webbplats som innehåller periodiskt publicerade inlägg eller dagboksanteckningar på en webbsida där inläggen oftast är ordnade så att de senaste inläggen är högst upp. (Wikipedia 2011)

Internetforum är en funktion på en webbsida, där diskussioner om olika ämnen mellan individer kan ta plats. Internetforum kallas ofta diskussionsforum, diskussionsgrupp, webbforum eller bara forum. Användarna skapar ett inlägg genom att skriva en text och posta den i forumet. Denna text kan sen andra deltagare kommentera. (Wikipedia 2011)

Forumets princip:

- ♠ Huvudkategorier - De ämneskategorier som listas på startsidan av forumet
- ♠ Underkategorier - Behöver inte finnas, men kan anses vara mer organiserat
- ♠ Trådar (alternativt diskussioner, ämnen, rubriker) - De ämnen som listas i kategorin

Ett forum har en startsida där huvudkategorierna listas. Ofta visas det när det senaste inlägget skrevs i varje kategori och vem som skrev det. När man klickar på en huvudkategori visas antingen trådarna för den kategorin eller underkategorier om det finns.

För att starta en ny diskussion klickar man på en knapp som är märkt "Ny tråd", eller något motsvarande. Då dyker ett textformulär fram där man skriver sitt inlägg och ger det en rubrik. När inlägget är publicerat kan forumets medlemmar läsa och svara på det. (Wikipedia 2011)

En blogg har mer begränsade möjligheter än en vanlig webbsida. Många bloggar har en privat framtoning och liknar dagböcker, men det finns ju även bloggar med ämnesinriktat innehåll.

(Lindgren, G. 2008)

Forum är bra för att samla kunskap och information om ett ämne, alla forumets användare kan bidra med tankar och skapa en informationsbank som växer med tiden. Det ger även den webbsida där forumet ligger ökade chanser att indexeras av sökmotorer. Eftersom de flesta i Sverige har internet, ger forum en möjlighet att nå ut till många. (Johansson 2009)

En blogg skrivs ofta av en eller ett fåtal personer, medan ett forum till stor del formas av alla sina användare. Ett forum är på så vis mer demokratiskt, medan en blogg är enklare för de ansvariga att styra över.

4 Resultat: Forum för Hållbarhetsdebatt

Denna del redovisar först de studiebesök som har varit mest relevanta för mitt arbete. Sedan följer en orienterande beskrivning av webbsidor som jag tittat på när jag undersökte det svenska utbudet av webbsidor för hållbarhetsdebatt. Därefter presenterar jag den webbsida som jag skapade som svar på den brist jag har tyckt mig finna i det befintliga utbudet av webbsidor. Resultatet av mitt nätverkande har jag också försökt formulera här, även om det är svårt att beskriva exakt.

Resultat av studiebesök

Här presenteras de studiebesök som gav mest och vad de bidrog med till arbetet. Jag har valt ut dem för att de fokuserade på hållbarhet och förmedlade sitt budskap tydligt.

Besökta arrangemang

HållBar (debatt, mingel och musik) på Arkitekturmuseet.

Connecting-Stockholm (utställning, presentation, mingel) på Arkitekturmuseet.

Nature at Work (föreläsning) på Konstakademien.

Samhällsbyggardagen (konferens) på Münchenbryggeriet.

För varje arrangemang redovisas plats, datum, arrangör och syfte. Sedan kommer en beskrivning av upplägg och budskap. Sist skriver jag några övriga kommentarer om kommunikationsmetoder och hur jag upplevde det hela, samt vad studiebesöket har bidragit med till examensarbetet.

Referat från Studiebesök

HållBar	
<i>Plats & datum</i>	Arkitekturmuseet, 7 sept. 2010
<i>Arrangör</i>	Svensk Form, Arkitekturmuseet, Sveriges Designer, People People.
<i>Syfte</i>	Att skapa en ny mötesplats för arkitektur, design, form, en avslappnad plats för debatt och mingel. Vill inbjuda till samtal om hur man vill att staden ska vara och diskutera om vi är beredda att förändra vårt eget beteende.

En kväll med föreläsningar och debatt, med tema hållbart beteende och hållbar design, design för beteendeändring. Kvällen inleddes med mingel till musik. Efter minglet kom tre välorganiserade föreläsningar. Därefter fick publiken ställa frågor, under vad som var tänkt att vara en avslutande debatt.

Kvällens tre föreläsningar:

”Design för beteendeförändring”

Budskap: Det krävs mycket innovation för att minska utsläpp och resursförbrukning, när befolkningen ökar och resurserna minskar. Företag har överlag ambitiösare mål än politiker. Ordet ”miljöbil” är mer marknadsföring än fakta. Marknadsföring är mycket yta och snabb kommunikation. Designern behöver en djup psykologisk förståelse för hur beteendet uppstår, för att kunna stimulera önskvärt beteende. Att förstå människor är enda sättet att kunna förändra deras beteenden.

”Ergonomidesign”

Budskap: Hur påverkar man människors beteende utan att lagstifta? Lämna utrymme för konsumentens eller användarens egen fantasi och kreativitet. Design för reflektion. ”Orsak och verka är idag väldigt osynligt, hur mycket resurser vi förbrukar är dolt. Återkoppling krävs för beteendeförändring.” Interactive Institute gör apparater som mäter och synliggör elförbrukning i hushåll. Det är dock extra prylar som i sig kräver energi, både för tillverkning och drift, något som för mig känns lite tveeggat.

”Enkelt och kul att göra smarta val.” Den sista föreläsningen handlade om banker och pensioner, det kändes som om den föll lite utanför ämnet. Banken, Skandia, har tydligen gjort en webbsida som ska hjälpa folk att förstå mer om pensioner. Föreläsaren berättade om en tjänst på deras webbsida, som hjälper användaren att göra rätt val för ekonomin. Deras slogan ”Enkelt och kul att göra smarta val” skulle, enligt mig, vara passande även i hållbarhetssammanhang.

Budskap: Det är viktigt för designers att komma fram till hur man kan designa nya lösningar utan att öka resursförbrukning och antal prylar. Det talades om behov av längre livscykelperspektiv och konceptet Cradle to cradle. Det är viktigt att få företag att fundera på vilka beteenden de uppmuntrar och ta ansvar för sin makt att påverka.

Kommentarer: Det var en kväll med inspirerande föreläsningar. Det inledande minglet kändes oorganiserat och ostrukturerat, vilket gjorde det svårt att förutse att kvällen sedan skulle visa sig bli mycket givande. Det fanns inget program att tillgå, funktionärerna visste inte heller vad som skulle hända, om man frågade dem. Trots att kvällen var öppen för alla intresserade, kändes minglet som om det var till för de redan

insatta. Hade jag kommit utan sällskap hade jag inte haft någon att prata med. Risken är att deltagare går hem om de känner sig utanför. Den som skrämdes bort av kvällens inledning hade då missat de intressanta föreläsningarna. Den avslutande debatten var snarare en frågestund och klart mindre intressant än föreläsningarna. HållBar kommer att anordnas fler gånger, jag kan rekommendera att man håller utkik efter det.

Under kvällen pratade jag med flera personer som jag tyckte vore intressanta att kontakta igen när min webbsida kommit igång. Jag fick deras visitkort och kontaktade dem senare. Jag upptäckte att det är bra att gå på events för nätverkandets skull.

Connecting-Stockholm	
<i>Plats & datum</i>	Arkitekturmuseet, 1 okt. 2010
<i>Arrangör</i>	Urban Nouveau och Arkitekturmuseet.
<i>Syfte</i>	Att undersöka hur man kan omvandla ett segregat Stockholm till en nätverksstad.

Visning av utställningen Connecting-Stockholm - från segregat stad till nätverksstad. Den pågick från 7 september till 7 oktober 2010. Ett projekt och en utställning som ville visa hur man kan omvandla ett segregat Stockholm till en nätverksstad. Arkitektkontoret Urban Nouveau flyttade sin verksamhet till Arkitekturmuseet för att vidareutveckla sin långsiktiga strategi i samspel med politiker och andra intresserade.

Visningen bestod av mingel i utställningen och presentation av projektet, framförd av dess två huvudansvariga. Själva utställningen byggde på besökarens medverkan. Där fanns bland annat en öppen gästbok, stor och inbjudande, som besökare fick rita och skriva i, med en stor ask färgpennor.

Budskap: Vi lever fel, äter fel, rör oss för lite, stressar för mycket och har för mycket krav på oss. Naturen läker oss bättre, om vi tar ett steg tillbaka, tar oss ut och ”kramar träden” istället för att stressa.

Kommentarer: Jag var där när utställningen öppnade, den 7:e september, när den mest bestod av några stökiga bord utan tydligt syfte. Den 1 oktober hade de visning av utställningen och jag gick dit igen. Det såg fortfarande lite rörigt ut, men nu syntes det att det var en utställning. Stämningen var behagligt öppen, det var lätt att få kontakt och inleda samtal. Utställarnas muntliga presentation var lätt att ta till sig och förmedlade bra idéer på ett engagerande vis, även om den inte var direkt klagörande

för själva utställningen. Utställningen var tankeväckande och behjärtansvärd. Det var dock svårt att se om projektet hade lett fram till något, om de faktiskt hade kommit fram till någon konkret lösning, vilket tycktes vara målet. Att de fick ställa ut på Arkitekturmuseet måste ha varit bra för uppmärksamhet och chans att påverka mer. Jag tror att de lärde sig mycket på det, som de kommer att ha användning för i sitt arbete. Resultatet var dock inte uppenbart för besökaren.

Att besöka Connecting-Stockholm bidrog främst med inspiration. Att möta andra engagerade människor är viktigt för motivationen, det ger ny energi och nya infallsvinklar. En interaktiv utställning är något jag själv skulle vilja vara med och anordna, det är intressant att se hur andra har gjort. Möjligheten att få genomföra en sådan utställning på Arkitekturmuseet kan vara svårt att tro på innan man har sett det hända. Att utställningspedagogiken inte alltid fungerar som man har tänkt sig manar till eftertanke om hur man ska kommunicera.

Nature at Work	
<i>Plats & datum</i>	Konstakademien, 7 okt. 2010
<i>Arrangör</i>	SLU och Stockholms Arkitektförening.
<i>Syfte</i>	Att skapa en ny mötesplats för arkitektur, design, form, en avslappnad plats för debatt och mingel. Vill inbjuda till samtal om hur man vill att staden ska vara och diskutera om vi är beredda att förändra vårt eget beteende.

Nature at work - shaping a theoretical agenda for Landscape Architecture, en föreläsning med Simon Swaffield. Föreläsningen behandlade landskapsarkitektur och klimatförändringar. Swaffield diskuterade några olika koncept, däribland resiliens, planeten som ett mänskligt ekosystem och "low carbon urbanism".

Budskap: Ju närmare vi kommer konsekvenserna, desto värre ser de ut. Det aktuella läget i världen är världens största misslyckande för både marknadsekonomin och politiken. Koppla samman resiliens och livskraftiga landskap med resiliens och livskraftiga samhällen. Det är en lucka mellan innovativa idéer och kommunikationen av dem. En viktig fråga är hur praktik och teori kan kommunicera bättre. Det skulle underlätta om praktiker blev bättre på att formulera den kunskap de förvärvar i sina projekt. Det är nödvändigt med en lockande presentation av de hållbara idéerna, att vi verkligen lyckas visa hur viktigt det är. "If we can show them what they will fail to achieve if they don't implement our landscape policy, then they're interested." (Simon Swaffield)

Kommentarer: Det var en traditionell föreläsning, som inte gav stort utrymme för interaktion eller diskussion. Inget ont i det, eftersom det var tydligt att det inte var huvudsyftet. Föreläsningen var istället rik på fakta, goda råd och motiverande budskap.

Föreläsningen bidrog med bra förklaringar av olika begrepp och gav idéer om vad jag skulle söka mer information om.

Samhällsbyggardagen	
<i>Plats & datum</i>	Münchenbryggeriet, 26 okt. 2010
<i>Arrangör</i>	Svensk byggindustri.
<i>Syfte</i>	Att diskutera kring mottot Hållbart samhällsbyggande i världsklass.

Konferensen bestod av tre föreläsningar, som följdes av varsin interaktiv del med diskussion i grupper. Vi delades upp i små grupper, i vilka vi sedan samtalade efter varje föreläsning. Via datornätverk svarade vi sedan på gemensamma frågor, så att alla gruppers svar samlades och visades via en projektor på väggen. Under dagen presenterades även nominerade projekt till stora Samhällsbyggarpriset; Sandgrundsparken, Kvarteret Limnologen och Förskolan Ugglan. I slutet av dagen blev det publikröstning och sedan Prisutdelning av Stora Samhällsbyggarpriset 2010. Några av frågorna vi diskuterade var hur Sverige ska ligga i framkant när det gäller hållbarhet, hur man kan skynda på förändringen och om ansvaret bara ska ligga på byggherren. Några av dagens slutsatser var att det behövs bättre samarbete mellan professionerna, ökad kommunikation, insyn och medhörning.

Under föreläsningen "Rule Britannia" berättade professor Peter Woolliscroft från CYNTRA Ltd om hur engelskt offentligt byggande har förbättrats. Han pratade om vikten av samarbete och av att involvera leverantörskedjan tidigt i beslutsprocessen. Som hinder såg han: kortsiktiga affärsmodeller, fragmenterad industri, bristfällig implementering. Han pratade om hur mycket som kan vinnas på god design. Design kostar mycket mindre än konstruktion och förvaltning, så varför inte satsa mer initialt? En mer holistisk, långsiktig syn behövs.

Under föreläsningen "Hållbart samhällsbyggande i världsklass" talade Sven Landelius, ordförande i utvecklingsprojektet Hållbart Samhällsbyggande i världsklass, om hur det projektet medför en möjlighet för kraftsamling inom samhällbyggarsektorn. Hans budskap var att Sverige bör bli världsledande inom hållbart samhällsbyggande. Livscykelperspektivet är viktigt.

Under föreläsningen "2030 – en vision" talade Diana Uppman, omvärldsanalytiker och VD på Docere, om aktuella trender inom samhällsbyggandet. Hon förespråkade biomimetik, att härma naturens sätt att lösa problem. Hon talade även om begreppsförvirringen, att det inte finns något optimalt uttryck för att uttrycka begreppet hållbarhet.

Kommentarer: Moderatorn hade en lite aggressiv, stressande ton. Hon förmedlade en känsla av tidsbrist. För kort tid var avsatt för gruppdiskussion. Diskussion mellan olika

grupper hade varit mer intressant än att bara låta varje grupp skriva korta meningar eller ord som projicerades på väggen. Dagen hade ett försök till väldigt tydlig struktur, som inte lyckades riktigt. Det är nedslående att man på den här sortens interaktiva seminarium sällan kommer fram till konkreta lösningar. Det verkar svårt att skapa ett ”synpunktseffektivt” forum. Även när många är intresserade och engagerade verkar det vara svårt att enas. Kanske berodde det här på bristfällig dialog, många var dåliga både på att meddela sig och att lyssna. Många har viktiga specialkunskaper, men tror kanske att deras kunskapsområden är så självklara att de inte behöver förklara, även när det råkar gälla något som inte ses som en självklarhet av omvärlden.

Dokumentärfilm och video som inspiration

Video kan vara en god kunskapskälla, lite likt att besöka en föreläsning, även om man inte får kontakt med andra människor, som man har möjlighet att få på föreläsningar och seminarium. Det finns mycket relevant videomaterial att inspireras av. Två videokällor som jag har tagit lärdom av är filmen *An Inconvenient Truth* och videoklipp från *Rolighetsteorin.se*.

An Inconvenient Truth	
<i>År</i>	2006
<i>Syfte</i>	Att informera om växthuseffekten och klimatproblemen.
<i>Beskrivning</i>	Dokumentärfilm av Davis Guggenheim om dåvarande vicepresidenten Al Gores föreläsningsarbete om den ökande växthuseffekten. Filmen är pedagogisk och tydlig. Bilder, grundläggande fakta som utvecklas. Humor. Grafik, schematiska illustrationer. Ger problemet med deprimerande tydlighet, ger därefter hopp och föreslår lösningar.

Rolighetsteorin.se	
<i>År</i>	2009-2010
<i>Syfte</i>	Att visa hur man kan påverka människors beteende genom att göra vissa handlingar roligare.
<i>Beskrivning</i>	Ett initiativ av Volkswagen, som beskrivs på en webbsida. Initiativet går ut på en serie experiment, där man har ändrat något i den offentliga miljön, för att påverka människors vardagsliv. Experimenten presenteras med varsitt videoklipp. Världens djupaste soptunna, där en ljudeffekt får det att låta som om skräp som slängs faller djupt ner i en avgrund. Pianotrappan, där en trappas steg målas som pianotangenter och ges varsin ton, så att det blir som att springa över tangenterna på ett

	stort piano. Tomglasspelet, en återvinningscontainer för tomglas, inspirerad av ett arkadspel. Hastighetslotteriet, en fartkamera som bötfäller fortkörare och lottar ut bötespengarna bland de förare som håller hastighetsgränsen. Alla dessa experiment har visat att det är lätt att påverka folk till ett önskvärt beteende om man gör det roligt.
--	---

Svenska forum för hållbarhetsdebatt

Sökning efter befintliga webbsidor

Det finns många bra tidningar men klart färre debattforum för hållbara städer på internet. Dessutom är det svårt att navigera sig fram till dem. Det finns hundratals webbsidor och bloggar med miljöanstrykning. Många av dem handlar om hållbar livsstil. Det är också relativt enkelt att hitta fakta om miljökonsekvenser av vårt samhälle. Rena klimatbloggar, livsstilsbloggar och arkitekturbloggar finns det ganska gott om. Men jag har inte lyckats hitta särskilt många sidor där det förs en diskussion kring hållbar stadsplanering. De jag har hittat kommer jag att presentera här. Jag kommer även att kommentera några andra relevanta sidor och varför de inte var riktigt vad jag sökte. Min sökning har bestått av en kombinerad metod. Dels har jag sökt aktivt via sökmotorer på internet, med olika sökord som jag hoppades kunde leda till rätt sort sidor. Några sökord var hållbarhetsdebatt, hållbar stadsplanering, forum hållbarhet, ekologisk stad, med flera. Utöver det har jag letat i tryckta artiklar, där webbsidor ibland nämns som tips för intresserade läsare, webbsidor som jag sedan letat upp på internet, för att bedöma om de vore relevanta för mitt arbete. Muntliga rekommendationer har jag också tagit emot och följt upp på samma vis.

Granskning av befintliga webbsidor

Jag har letat efter aktiva webbsidor, där man kan diskutera hållbarhet inom stadsplanering, sidor som är öppna för alla att läsa eller själva skriva inlägg. För att en sida skulle falla inom ramarna för min granskning, skulle den uppfylla följande kriterier:

- ♠ Aktiva under det senaste året.
- ♠ Från Sverige, på svenska.
- ♠ Med interaktiv funktion, möjliga att skriva, debattera eller kommentera i.
- ♠ I någon mån behandla hållbar stadsplanering.

Granskningen av befintliga webbsidor och forum är alltså avgränsad till svenska sidor på svenska, som är öppna för alla (inte interna eller lösenordsskyddade). Att kartlägga webbsidor visar vad det finns för behov av debattforum och visar möjligheterna att delta debatten via internet. Dessutom kan det ge ökad möjlighet till kontakt, genom att presentera några aktiva forum, som kan vara användbara för den som vill engagera sig.

Utifrån dessa kriterier har jag skapat en mall, för granskning av de webbsidor som jag har träffat på i min sökning efter hållbarhetsforum på internet. Syftet med mallen är att beskrivningarna lättare ska kunna jämföras, för att ge en tydligare överblick över utbudet.

Mall för granskning av webbsidor

Namn och webbadress	
<i>Presentation</i>	En kort introducerande beskrivning av sidan.
<i>Typ av sida</i>	Forum, blogg eller informationssida?
<i>Ämnen</i>	Vilka ämnen behandlas? Handlar det om hållbarhet, stadsplanering, eller båda? Bara miljö eller arkitektur eller livsstil?
<i>Syfte</i>	Sidans uttalade syfte.
<i>Tillgänglighet</i>	Lätt eller svårt att navigera på sidan? Exkluderande eller inkluderande?
<i>Tilltal</i>	Formellt eller informellt tilltal?
<i>Målgrupp</i>	Vilka vänder sig sidan främst till? Är den öppen för alla, eller bara för vissa?
<i>Grafisk utformning</i>	Utseende, spännande eller tråkig, rörig eller stilren, färgskala, etc.
<i>Drivs av</i>	Organisation eller personer som driver sidan.
<i>Aktivitet</i>	Hur länge har sidan funnits? Har den många besökare? Är den aktiv?
<i>Kommentarer</i>	Mina övriga kommentarer om sidan.

Efter denna mall har jag granskat de svenska webbsidor som jag har valt ut. För att kunna jämföra, har jag sedan granskat min egen webbsida efter samma mall. Min ambition är inte att kartlägga alla webbsidor som tar upp ämnet hållbar utveckling, utan att studera och presentera tillräckligt många för att ge en bild av utbudet och därmed visa möjligheter att ta del av hållbarhetsdebatten på internet.

Det som står inom citationstecken är citerat från respektive webbsida. Jag har även tagit kontakt med kontaktpersoner för de olika sidorna, ställt frågor och berättat om mitt projekt. På vissa ställen citerar jag sådant som jag fått veta från sidornas kontaktpersoner, där skriver jag kontaktens namn inom parentes.

Granskade webbsidor

MiljöAktuellt - http://miljoaktuellt.idg.se/	
<i>Presentation</i>	Tidningen Miljöaktuells webbsida.
<i>Typ av sida</i>	Nyhetsida av bloggtyp, dagliga nyheter måndag-fredag.
<i>Ämnen</i>	Miljö och hållbarhet.
<i>Syfte</i>	"Vårt syfte är dels att lyfta fram det viktigaste ur den strida strömmen miljönyheter som dagligen sköljer över oss. Dels att bedriva egen journalistik och berätta om angelägna saker som rör miljö- och hållbarhet."
<i>Tillgänglighet</i>	Komplex sida, många ställen att klicka på, men ganska självförklarande vart man kommer om man klickar. Artiklarna är uppräddade med rubrik och ingress, på ett sätt som ger relativt bra överblick över många artiklar, även om det inte är uppenbart hur man ska göra för att läsa dem i sin helhet.
<i>Tilltal</i>	Formellt och sakligt.
<i>Målgrupp</i>	En miljöintresserad allmänhet.
<i>Grafisk utformning</i>	Vanlig bloggutformning med text och en bild till varje inlägg. Dubbel sidopanel som konkurrerar lite med inläggen. Färgskalan går i grönt, svart, vitt och gråbrunt.
<i>Drivs av</i>	Drivs av Miljöaktuells förlag: IDG AB.
<i>Aktivitet</i>	Startade 2004. 15 000 besökare varje vecka. Publicerar fem till tio nyheter om miljö och hållbarhet varje dag. Ibland kommenteras inlägg av besökare.
<i>Kommentarer</i>	En bra sida för att hålla sig uppdaterad om nyheter rörande miljöfrågor. Jag är osäker på om den leder till ökad hållbarhetsdebatt på själva sidan, men den presenterar relevanta nyheter för den som är intresserad.

Effektbloggen - http://www.oeffektmagasin.se/	
<i>Presentation</i>	Tidningen Effekts webbsida. Effekt är ett tryckt magasin om klimat och hållbarhet, som kommer ut 4 gånger per år. "På Effekts blogg på denna sajt publicerar vi dagliga kommentarer."
<i>Typ av sida</i>	Blogg. Publicerar även artiklar från tidningen Effekt.
<i>Ämnen</i>	Hållbarhet. Klimatfrågor, stadsplanering, omställning till hållbarhet, samhällets överkonsumtion av resurser, tillväxt "allt som på något sätt är samhällsfrågor kopplade till hållbarhet" (Kontakt: Sara Jeswani)
<i>Syfte</i>	Att inspirera till förändring. "Vi vill också bredda klimatfrågan till att inte bara handla om koldioxidutsläpp utan koppla ihop den med ekonomin, oljetoppen, utfiskningen av havet och så vidare. Kort sagt: det grundläggande problemet med vårt samhälles överkonsumtion av jordens resurser." Syftet är dels att kunna komma med snabba kommentarer och skapa diskussion, men också att människor ska hitta till vår papperstidning och kunna teckna prenumerationer och köpa lösnummer.
<i>Tillgänglighet</i>	Lättnavigerad sida med logisk struktur.
<i>Tilltal</i>	"Vi försöker hålla en ganska avslappnad och informell stil eftersom det är en blogg och vi vill uppmuntra till diskussion och eftertanke", var Sara Jeswanis svar på frågan och det tycker jag stämmer med inläggen.
<i>Målgrupp</i>	Vår målgrupp är alla som är intresserade av de här frågorna. Vi är samhällsjournalister och skriver utifrån det, men vet att vi även har naturvetenskapliga forskare och andra specialister bland våra läsare.
<i>Grafisk utformning</i>	Vanlig bloggutformning med text och en bild till varje inlägg. Sidopanel som konkurrerar lite väl mycket med inläggen. Färgerna är främst vitt med svart text och blå och orange detaljer.
<i>Drivs av</i>	Klimatmagasinet Effekt. "Effekt görs av ett nätverk av journalister, formgivare, illustratörer och skribenter."
<i>Aktivitet</i>	"Effektbloggen startades i maj 2009, som en uppstartsblogg till Klimatmagasinet Effekt som ges ut på papper. Nu fungerar den parallellt med papperstidningen och vi uppdaterar den flera gånger i veckan, ibland varje dag." (Kontakt: Sara Jeswani)
<i>Kommentarer</i>	En förtroendeingivande sida. Välinformerat, aktuellt och lättläst, tänkvärt och ofta med lite humor. Huvudfokus ligger inte på debatt och kommentarer, men sidan kan absolut vara källa till uppslag för vidare diskussion.

Ecoprofile Sverige - http://www.ecoprofile.se/	
<i>Presentation</i>	"Sveriges största miljöforum".
<i>Typ av sida</i>	Nyhetssida av bloggtyp.
<i>Ämnen</i>	De har många ämneskategorier. Under kategorin Samhälle&Politik har de ämnena Grundsyn på hållbarhet , Konsumtion och livsstil , Företagande , Ekonomisk tillväxt , Kultur & media , Samhällsplanering , http://www.ecoprofile.se/subject-6-Samhallsplanering.html , Avfall och återvinning , Vatten , Avlopp , Jobb och arbetstid , Utbildning , Sparande och investeringar , Miljöpolitik .
<i>Syfte</i>	Att vara "en katalysator för den helt nödvändiga gröna omställningen. Via oss hittar du nyheter och kan debattera och diskutera svåra miljöfrågor."
<i>Tillgänglighet</i>	Lite svårnavigerat, på så vis att det är svårt att få överblick. Oklart vad som är huvudsidan, lätt att tappa bort sig bland alla artiklar och länkar. Inkluderande och inbjudande, öppen för alla, med medlemsfunktion som är öppen för alla.
<i>Tilltal</i>	Formellt.
<i>Målgrupp</i>	Tycks variera mellan allmänhet och politiskt aktiva.
<i>Grafisk utformning</i>	Dominerande färger är mörkgrått och vitt med svart text, samt meny i brungult och grågrönt. Ingen skönhetsupplevelse direkt. Rörigt.
<i>Drivs av</i>	Johan Erlandsson, expert på hållbar konsumtion.
<i>Aktivitet</i>	Hur länge har sidan funnits? "Ecoprofile är en av Sveriges mest välbesökta miljö sajter", aktiv nästan varje dag.
<i>Kommentarer</i>	Sidan behandlar både stort och smått, många vardagsfrågor av mindre dignitet, men även övergripande och globala frågor. Av någon anledning tycker jag inte att sidan lockar till diskussion eller ingående läsning, men det är min subjektiva åsikt.

Sara Gustavssons blogg - http://www.growyngreen.org/author/sara-gustavsson	
<i>Presentation</i>	Sara Gustavssons blogg, på miljöportalen Growyn Green.
<i>Typ av sida</i>	En blogg.
<i>Ämnen</i>	Hållbar utveckling och stadsbyggnad.
<i>Syfte</i>	"I mina inlägg kommer jag att fundera kring ämnen jag stöter på i vardagen, i media såväl som i mitt arbete och i diskussioner med vänner." Sara Gustavssons blogg har inget uttalat syfte. Syftet med portalen Growyn Green är att det ska bli en "miljöportal som ska samla den spridda miljöinformation som finns i Sverige under ett och samma tak".
<i>Tillgänglighet</i>	Lättnavigerad. Dock lite otydligt vad som hör till en enskild blogg och vad som hör till portalen.
<i>Tilltal</i>	Personligt och betänksamt, ganska informellt.
<i>Målgrupp</i>	Oklart. Intresserad allmänhet?
<i>Grafisk utformning</i>	Vanlig utformning för en blogg. Färgskalan är mörkgrönt, vitt och grått. Dubbel sidpanel som tenderar att dra ögonen från texten i inläggen.
<i>Drivs av</i>	Sara Gustavsson, på "miljöportalen" Growyn Green. Growyn Green drivs av ideella föreningen Growyn som är en partipolitisk och religiöst obunden ideell förening som arbetar aktivt på två plan för en hållbar miljöutveckling.
<i>Aktivitet</i>	Startades 2010. Aktiv senast 2011-02-22. Aktiv sporadiskt, några av inläggen har fått ett par kommentarer.
<i>Kommentarer</i>	Sara Gustavssons blogg är en välskriven och välinformerad blogg. Det jag saknar med denna sida, är att det är en blogg, skriven av en person, inte ett debattforum. Det är troligen denna sorts sida som jag borde börja med att skapa, eftersom jag inte har en hel organisation bakom mig. Att skapa en sådan blogg är troligen en bra utgångspunkt för den som vill bli aktiv i debatten på internet.

YIMBY - http://www.yimby.se/forum/	
<i>Presentation</i>	YIMBY är ett partipolitiskt obundet nätverk, med en positiv inställning till nya byggplaner och andra ändringar. Detta är nätverkets webbsida. "Alltför länge har egoistiska egenintressen och små intresseorganisationer som bara tänker på sin egen bakgård fått styra utvecklingen, eller snarare bristen på sådan, i Stockholm."
<i>Typ av sida</i>	Blogg och forum.
<i>Ämnen</i>	Stadsbyggnad, arkitektur.
<i>Syfte</i>	Nätverket vill att Stockholm skall växa och vill diskutera "vad vi bygger, var vi bygger och hur vi bygger. Inte om vi skall bygga". Yimby är tydligt inriktad på att stödja stadens tillväxt och har även tydliga synpunkter på hur den ska växa.
<i>Tillgänglighet</i>	Lite krångligt att navigera på sidan, många ställen att klicka på och det är lite oklart var man kommer att hamna när man klickar. "Nätverket är öppet för alla som delar Yimbys grundläggande tankar." Man kan bli medlem på sidan och delta i diskussioner i deras forum.
<i>Tilltal</i>	Mycket varierande tilltal.
<i>Målgrupp</i>	Det är inte helt tydligt om man får vara medlem om man inte är lika positiv till nybyggnation. Sidan ska, enligt sin egen beskrivning, vara öppen för alla, så man får anta att det är tillåtet. Men det står även att det är öppet för de som delar Yimbys grundläggande tankar, hur det nu ska tolkas.
<i>Grafisk utformning</i>	Flera rörliga element som livar upp men även gör sidan stökig. Färgskalan går i blått, grått och svart. Mycket fetstil, ger ett lite braskande intryck.
<i>Drivs av</i>	Nätverket Yimby.
<i>Aktivitet</i>	Startades 2007. Aktiv med blogginlägg, som ofta får många kommentarer.
<i>Kommentarer</i>	Det är många kommentarer på inläggen, det verkar gå bra att få igång debatt på Yimby. Detta kan bero på att det är tydligt avgränsade frågor om aktuella, lokala beslut i Stockholm. Det är ganska stor frekvens spontant tyckande, ibland ganska ogrundade men tvärsäkra åsikter. Dock kommer det även fram genomtänkta diskussionsinlägg. Ett uppenbart starkt engagemang, som är upplyftande att se.

Urban Dynamic Planning Forum - http://www.udpf.se	
<i>Presentation</i>	"Urban Dynamic Planning Forum är ett forum som skapats för att engagera och inspirera till tankar och aktioner om den urbana dynamiken. Människors rörelser och stadens miljö skapar ständiga förändringar och utmaningar. Därför tycker vi att staden är en spännande arena och där vill vi vara en aktiv röst i planeringssammanhang."
<i>Typ av sida</i>	En blogg med forum.
<i>Ämnen</i>	Stadsplanering, samhällsplanering. Ämnen som rör Stadsutveckling, till exempel miljö, hållbarhet och arkitektur.
<i>Syfte</i>	"Genom UDPF vill vi ur ett samhällsplanerarperspektiv diskutera hur staden integreras med sina invånare." (Kontakt: Gerda Larsson) De vill göra sig hörda i planeringssammanhang, engagera och inspirera. "Tanken är att kunna tala om stadsutveckling på nya sätt och lyfta frågor om människan, som annars lätt försvinner i debatten." (Gerda Larsson)
<i>Tillgänglighet</i>	Lättnavigerad. Öppen för alla. Möjlighet att prenumerera på nyhetsbrev.
<i>Tilltal</i>	Varierande efter författare och ämne.
<i>Målgrupp</i>	Intresserad allmänhet, politiker och tjänstemän som arbetar med eller intresserar sig för planering.
<i>Grafisk utformning</i>	Formsäker och tydlig. Färgskalan går i brunt, vitt och svart.
<i>Drivs av</i>	Projektet drivs och utvecklas av Jessica Creutzer, Cattis Carlén, Gerda E. Larsson och Ida-Maria Classon, samhällsplanerare som utbildade sig tillsammans vid Stockholms universitet.
<i>Aktivitet</i>	Startade 2009. Aktiv.
<i>Kommentarer</i>	Det vore roligt om sidan fick fler kommentarer på inlägg. Kanske behöver de arbeta lite mer på att sprida sidan. Bra att sidan har tips om kommande händelser inlagda i en sidpanel.

Asfaltblommans Blogg - http://www.asfaltblomman.se/blogg.htm	
<i>Presentation</i>	Sidan kallar sig en ekologuide. "Asfaltblomman guidar främst till Stockholm; här finns en mängd recensioner och nyheter om det gröna och hållbara Stockholm."
<i>Typ av sida</i>	Informationssida med forum och nyhetsinlägg.
<i>Ämnen</i>	Hållbarhet och livsstil. Ekologisk vardag, konsumtion, boende. Fokuserar på Stockholm, men tar även med övriga Sverige.
<i>Syfte</i>	"Granskar och håller koll på det gröna Stockholm". Att visa hur man kan leva grönt och hållbart i främst Stockholm. Grundaren ville ursprungligen skapa en grön variant av DN På Stan men det visade sig för resurskrävande. "Ser gärna stadsplanering som något brett där en medborgardialog bör föras och där engagemang är en del av miljöarbetet. Även hållbar handel är en viktig ingrediens när folks liv går ut på att shoppa." (Kontakt: Susanna Elfors)
<i>Tillgänglighet</i>	Lite svårnavigerad sida, svårt att förstå vad som är första sidan och vad som är sidospår. Inkluderande och inbjudande, öppen för alla, med medlemsfunktion som också är öppen för alla.
<i>Tilltal</i>	Informellt tilltal, vardagligt och avslappnat.
<i>Målgrupp</i>	Vänder sig främst till konsumenter, i synnerhet miljöintresserade stockholmare.
<i>Grafisk utformning</i>	Ljus och luftig, men rörig med olika textstorlekar och otydlig indelning. Svårt att se vilken text som är klickbar och hur man tar sig vidare. Färgerna mest vitt, lite grått och några uppiggande färgklickar.
<i>Drivs av</i>	Miljökonsulten Susanna Elfors och företaget Asfaltblomman Miljö- och Rättviseguide. Ekoguiden på sidan görs i samarbete med Föreningen Medveten Konsumtion där medlemmarna recenserar.
<i>Aktivitet</i>	Har funnits sedan 2003. Antalet besökare ligger runt 8000 i månaden. En aktiv sida, senast aktiv 31 jan 2011 (skriver jag 2011-02-01). Ansvarig är aktiv några timmar i veckan.
<i>Kommentarer</i>	Detta är inte en sida om hållbar stadsplanering, men om att bo i en stad som har potential att utvecklas i en hållbar riktning. Den handlar om vad man som konsument kan göra i vardagen och ger god publicitet till ekologiska initiativ och företag. Det är en sida som slår ett slag för en hållbar livsstil. Sidans grundare har försökt få fler medlemmar att vara aktiva och skriva, men det har inte fungerat riktigt som önskat.

PreApokalyptiskt Forum

Syfte med webbsidan

Denna webbsida är mitt första försök till att fylla ett behov som jag upplever, behovet av en webbsida för diskussion kring hållbar stadsplanering. Jag skapade den för att jag ville:

- ♠ Diskutera hållbar stadsplanering och få andra att delta i diskussionen
- ♠ Få förståelse för utmaningarna med att skapa och driva ett sådant forum
- ♠ Använda sidan som ett redskap för att knyta kontakter med engagerade personer

Jag hoppades kunna få sidan att tilltala brukare lika väl som arkitekter och planerare, eftersom det kan liva upp diskussionen och förankra den i stadens vardagsliv. Därför ville jag göra den både humoristisk och allvarlig, med plats för både provocativa uttalanden och strukturerade argumentationer. Detta för att förmedla bilden av hållbarhet som något positivt och roligt. Webbsidan ger en möjlighet att belysa problemen från så många håll som möjligt och inspirera till diskussion om att utveckla strategier. En viktig förutsättning för det är att nå personer som är engagerade i frågan.

Adress till webbsidan

<http://preapokalyps.webs.com>

Figur: Utsnitt från webbplatsens förstasida

Förklaring av webbsidans namn

En del av arbetet med sidans budskap och hur jag ska nå ut med det, var att välja namn på sidan och att komma på informativa namn på underordnade sidor, så att sidan skulle bli lättnavigerad. De underordnade sidorna är: Intro, Om projektet, Blogg, Länkar, Kontakt, Inspiration, Miljulkalendern. Namnet PreApokalyptiskt Forum syftar på att jorden inte har gått under än, man kan tänka sig att vi riskerar undergång, men jag tror att vi kan förhindra det. Den syftar också på den ursprungliga betydelsen av apokalyps – uppenbarelse. Med det vill jag antyda att vi som samhälle ännu inte fullt ut har insett vikten av hur vi väljer att agera framöver. Vi befinner oss i tiden innan det har blivit självklart med långsiktigt hållbara samhällen.

Webbsidans innehåll

Syftet med projektet står förklarat på webbsidan, inklusive att projektet är ett examensarbete. Webbsidan slår fast min utgångspunkt, med var vi står idag som bakgrund till att något behöver göras. Där finns ett forum med förslag till diskussionsfrågor. Webbsidan och dess forum är öppna för alla.

På webbsidans förstasida, i menyraden kallad Intro, presenterar jag de övergripande problem som jag vill diskutera i forumet. Här följer den text som står på förstasidan.

Världen har faktiskt inte gått under än! Så vi har alla möjligheter att ändra vår livsstil.

Välkommen till ett debattforum om stadsutveckling!

Vi lever i ett ohållbart samhälle, som ger oss miljö- och hälsoproblem. Ur det perspektivet blir det ett problem att ekologisk hållbarhet inte är standard inom stadsplanering.

Förändringar krävs, men åtgärder skjuts på framtiden.

Hur kan vi förändra det?

Ta del i framtiden redan nu, debattera i forumet!

[<http://preapokalyps.webs.com/apps/forums/>]

Hur gör man en ekologiskt hållbar livsstil attraktiv?

Vi kan ofta läsa om aktuella miljöproblem, men det finns redan mycket kunskap som kan utnyttjas för att gå vidare i en bättre

riktning. Trots kunskap verkar det som om beslutsfattare, byggherrar och landskapsarkitekter väljer att inte satsa på hållbarhet, utan prioriterar annat.

Rådande politik och stadsplanering är en viktig del, samt byggföretags och arkitektfirmors val.

Ska vi nå miljömålen bör vi väl prioritera annorlunda? Dagens planering bygger på ett förlegat ekonomiskt system, där projekt i första hand måste vara kommersiellt gångbara istället för ekologiskt hållbara. Även där fokus ligger på hållbarhet, blir det ofta ekonomin som avgör. Jag anser att det borde vara tvärtom – hållbarhet först! Då följer en långsiktigt god ekonomi.

Hållbarhet borde bli norm, inte ett extra tillval. Hållbar design kan bli det attraktivaste alternativet, med bestämmelser som underlättar.

Landskapsarkitekter kan både efterfråga hållbar planering och besvara kraven genom att designa för hållbarhet.

Det handlar inte om att offra sig för världen - en välmående värld gör allas liv bättre!

Dagens tanke: Bilen som stadsplanerare?

Nu när det verkar osäkert om bilar kommer kunna tillåtas vara vårt viktigaste transportmedel i längden, är det verkligen klokt att fortsätta låta bilen styra stadsplaneringen?

Därefter finns inspiration. Home, en film om vår planet och vad vi gör med den. The Impossible Hamster, en tecknad kortfilm om en hamster som växer sig oändligt stor, som en allegori över omöjlig tillväxt. En länk går till Klimatkontot, där man kan testa sin klimatpåverkan och en till en YouTube-kanal om COP15.

Längst ner på sidan är en bild på en cyklist, som leder cykeln genom Drottningholms slottspark.

Webbsidans egen förklaring

Webbsidan förklarar sitt syfte och berättar lite om mitt examensarbete på den sida som heter Om Projektet:

Om Projektet

Denna webbsida är en del av mitt examensarbete. Temat är Hållbar Stadsutveckling och Kommunikationsmetodik.

Jag ser det som ett problem att ekologisk hållbarhet inte är standard inom landskapsarkitektur och stadsplanering. För att påverka, vill jag ta del i diskussionen på internet. I det forum jag skapat här, vill jag diskutera hur politiska beslut om ökad hållbarhet ska få praktiskt genomförande, hur vi kan påbörja en hållbar stadsanpassning och skapa förutsättningar för hållbara livsstilar, för att bidra till hållbar utveckling.

Hur kan en mötesplats på internet samla landskapsarkitekter och planerare som vill agera, inspirera, diskutera och engagera andra i frågor som rör uthållig stadsbyggnad?

Detta är min metod och ett experiment, samtidigt som jag hoppas att det resulterar i diskussioner kring hållbar stadsplanering.

Syftet med mitt examensarbete är att ge publicitet till hållbarhet inom stadsplanering, att bidra till nya idéer och strategier för genomförande och att underlätta samarbete med andra som är engagerade i frågan. Jag saknar ett lättillgängligt forum för diskussion och inspiration, samt förmedling av idéer och kontakter. Genom arbetet vill jag utveckla mina kunskaper inom hållbarhet och min kommunikationsförmåga, samtidigt som jag knyter kontakter med folk som har kompetens och inflytande inom området.

Här på hemsidan vill jag engagera er i diskussioner. Jag hoppas att vi kan undersöka hur beslut om ökad hållbarhet ska få praktiskt genomförande. Vi kan diskutera hur landskapsarkitekter effektivast kan påbörja en hållbar stadsanpassning och skapa förutsättningar för hållbara livsstilar.

Jag vill samla människor som vill agera, för att mötas, inspireras, diskutera och väcka debatt, samt skapa kontakter för fortsatt diskussion och samarbete.

Denna hemsida vill jag fortsätta driva även efter min examen och jag hoppas den kan leda till workshops och liknande möten och projekt.

Vi lever i ett ohållbart samhälle, med miljö- och hälsoproblem. Ur det perspektivet blir det ett problem att ekologisk hållbarhet inte är standard inom landskapsarkitektur. Jag tror att omedelbara förändringar krävs, men ser att åtgärder skjuts på framtiden. Rådande politik och stadsplanering är en viktig del av det, samt byggföretags och arkitektfirmors miljöprofiler.

I dagstidningar och branschtidskrifter skrivs det ofta om forskning som visar att

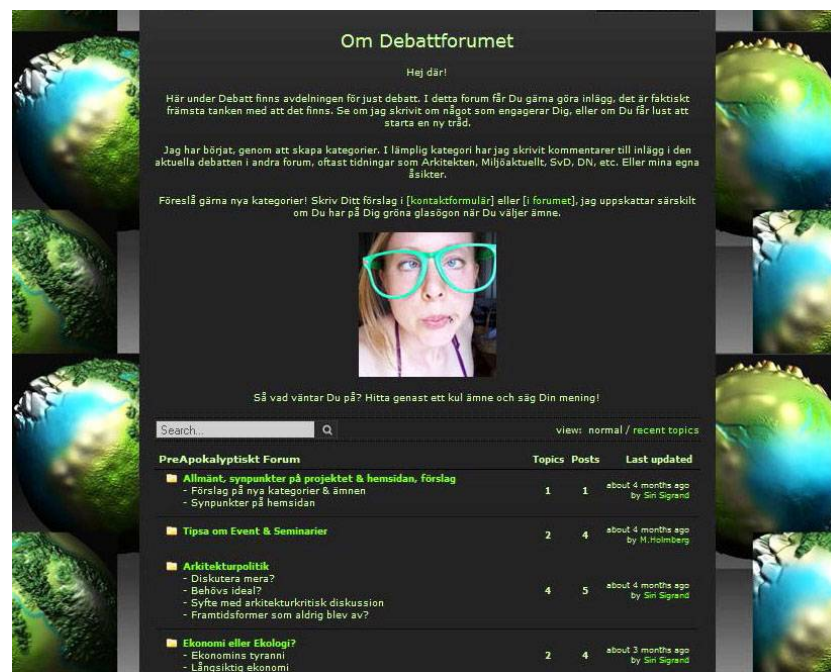
miljöförstöring är ett stort problem i dagens samhälle och att det redan finns mycket kunskap som kan utnyttjas för att motverka det och gå vidare i en bättre riktning. Trots kunskap verkar det som om beslutsfattare, byggherrar och landskapsarkitekter företag väljer att inte satsa på hållbarhet,

utan man prioriterar annat. De miljömål som sätts upp blir svåra att nå inom rimlig tid, utan effektiva metoder för omedelbara åtgärder. Dagens planering bygger på ett förlegat ekonomiskt system, där ett projekt i första hand måste vara kommersiellt gångbart istället för ekologisk hållbart. Även där fokus ligger på hållbarhet, blir det ofta ekonomin som avgör. Jag anser att det borde vara tvärtom – hållbarhet först! Hållbarhet borde bli norm, inte ett extra tillval. Hållbar design kan bli det attraktivaste alternativet, med bestämmelser som underlättar. Landskapsarkitekter bör både efterfråga hållbar planering och besvara kraven genom att designa för hållbarhet.

(PreApokalyps 2010)

Exempel från forumet

Överst på sidan **Forum**, finns en förklaring av forumet. Under förklaringen finns de kategorier som man kan välja mellan.

Figur: Översikt över forum

Om Debattforumet

Hej där!

Här under Debatt finns avdelningen för just debatt. I detta forum får Du gärna göra inlägg, det är faktiskt främsta tanken med att det finns.

Se om jag skrivit om något som engagerar Dig, eller om Du får lust att starta en ny tråd.

*Jag har börjat, genom att skapa kategorier.
I lämplig kategori har jag skrivit kommentarer till inlägg i den aktuella debatten
i andra forum, oftast tidningar som Arkitekten, Miljöaktuellt, SvD, DN, etc.
Eller mina egna åsikter.
Föreslå gärna nya kategorier! Skriv Ditt förslag i [[kontaktformulär](#)] eller
[[i forumet](#)], jag uppskattar särskilt om Du har på Dig gröna glasögon när Du
väljer ämne.
Så vad väntar Du på? Hitta genast ett kul ämne och säg Din mening!
(Preapokalyps 2010)*

Därefter kommer de olika kategorierna, som man kan klicka på för att komma vidare:

- ♠ Allmänt, synpunkter på projektet & hemsidan, förslag
- ♠ Tipsa om Event & Seminarier
- ♠ Arkitekturpolitik
- ♠ Ekonomi eller Ekologi?
- ♠ Hur kan vi påverka?
- ♠ Livsstil & Levnadsstandard
- ♠ Förtätad Civilisation?
- ♠ Stockholm - årets miljöhuvudstad
- ♠ Restaurera vs. Bygga Nytt

Här presenteras några textutdrag från forumet:

Diskutera mera? (Under kategorin Arkitekturpolitik)

Av Siri Sigrand, Site Owner

Jag tycker att hållbar utveckling är det i viktigaste i stadsplaneringen just nu. Vi har kunskap och teknik nog att se konsekvenserna av vår livsstil. Det är lätt att känna att man arbetar i motvind när man vill fokusera på hållbarhet, trots att alla i teorin brukar hålla med om att det är en bra idé. Det behövs riktlinjer för hur städer ska fungera och utvecklas för att möjliggöra en hållbarare livsstil.

Vi kanske bör ha en mer aktiv diskussion kring koncept och värdegrunder att utgå ifrån i planering, dessutom måste vi komma fram till metoder för praktiskt genomförande. Vill vi verkligen komma fram till goda och hållbara lösningar, tror jag att vi har de bästa förutsättningarna någonsin, eftersom vi både har teknik och historiska förebilder. Men det krävs att vi diskuterar vad vi håller på med, så att vi kan agera så effektivt som möjligt.

Eller behöver vi bara prata om varför det är mer prat än verkstad...?

Av Siri Sigrand, Site Owner

"Arkitekturfrågor måste drivas inom ramen för samhällsplaneringens processer för att bli meningsfull." - Kulturutredningen.

[SOU 2009:16, enligt Arkitekten nr 2 2009]

Framtidsformer som aldrig blev av? (Under kategorin Arkitekturpolitik)

Av Siri Sigrand, Site Owner

1998 antog riksdagen ett nationellt handlingsprogram för arkitektur:

Framtidsformer. Det kan man bland annat läsa om i Arkitektens Årsbok 2010:

"Arkitekturpolitiken blev en del av kulturpolitiken och därmed ett erkänt politikområde."

Programmet lovade utveckling och intresse för hög kvalitet. "Man vågade till och med uttala att kvalitet och skönhetsaspekter inte skulle underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden. Därefter har väldigt lite hänt. Arkitekturpolitiken har aldrig satts in i ett samlat samhällsperspektiv."

Vad kan detta bero på? Senare i texten får vi ledtrådar:

"Resurser, vägledning och uppföljning har lyst med sin frånvaro. Ingen myndighet eller institution har getts uppdraget att svara för arkitekturpolitiken. Dessutom ses arkitekturpolitiken som en del av kulturpolitiken, vilken i sig har få beröringspunkter med politik och processer för planering och byggande."

Vad gör vi åt saken? Behövs det ett nytt arkitekturpolitiskt program? Det får i sådana fall "inte begränsas till att betrakta arkitektur som en kulturyttring. Arkitektur handlar också om tillväxt, attraktion och inte minst hållbart stadsbyggande." [citat från sid 13 i Arkitektens Årsbok 2010, Sveriges Arkitekter]

Eller innebär en ny handlingsplan bara mer väntetid innan någon faktiskt tar tag i situationen?

Vad hindrar oss? (Under kategorin Hur kan vi påverka?)

Av Siri Sigrand, Site Owner

Med alla bevis på behovet av förändring, varför dröjer det praktiska genomförandet? Alla borde veta att vi måste agera, vad hindrar oss? Vilka

---

hinder måste överkommas för att möjliggöra hållbar utveckling? Hur ska vi föra fram åsikter och kunskap, så att de utvecklas till lösningar, som faktiskt genomförs?

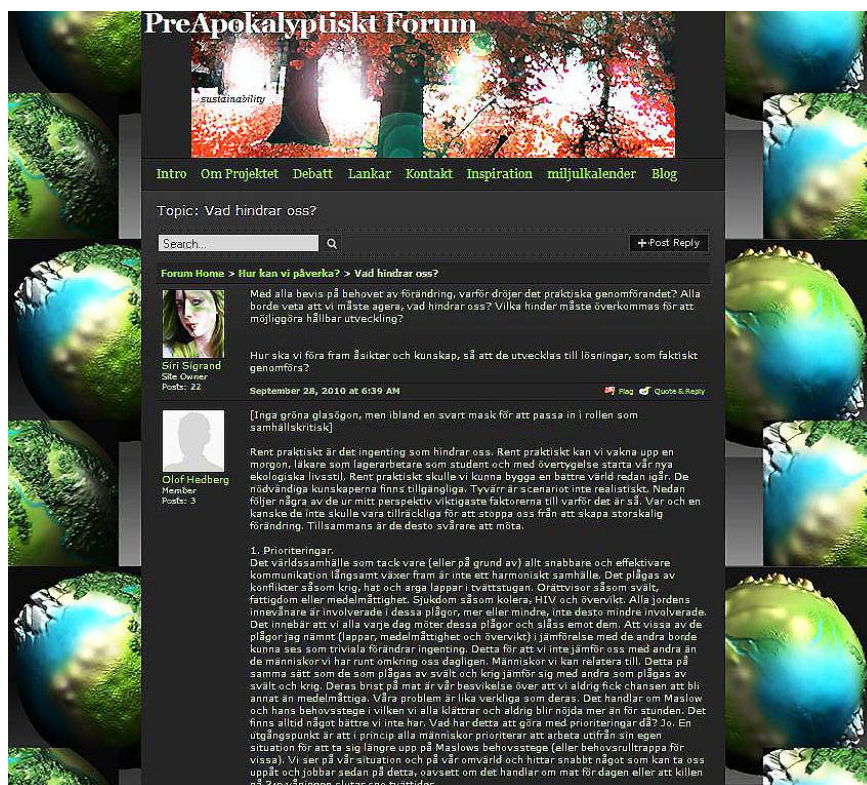

På frågan om vad som hindrar oss, fick jag ett svar den åttonde november. Svaret var ungefär tre A4 långt, så den som är nyfiken får gå in och läsa på webbsidan. För att ge en vink om innehållet, kan jag nämna det viktigaste. Det handlade mycket om prioriteringar. Att vi inte är motiverade, eftersom vi har det bra.

”Sen betalar vi ju skatt också, så kan väl politikerna göra något med dom pengarna.”

Att det kan krävas uppoffringar för att lösa problemen, framhåller författaren av svarsinlägget som ett annat hinder. Vi är mer intresserade av kapitalism, självförverkligande och ideal. Problemets komplexitet är ett annat hinder.

”Vi klarar av små saker, som att gå med i en grupp på FB för att visa en åsikt, skicka lite pengar till en organisation eller skriva några rader på något forum någon gång. Men så fort uppgiften blir stor, så fort det krävs lite ansträngning så blir gensvaret snabbt mindre. Människor är dåliga på att övervinna svårigheter de har svårt att formulera och är dåligt motiverade att försöka om de inte kan se konkreta resultat eller någon typ av personlig vinning.” (Olof Hedberg, 2010-11-08)

Figur: Exempel från forum

Hållbart planerad vardag (Under kategorin Hur kan vi påverka?)

Av Siri Sigrand, Site Owner

Hur kan stadsplanering påverka vardagslivet? Det gav Lena Falkheden en vinkel på i en text till studenterna på masterutbildningen Design for Sustainable Development, på Chalmers.

Design av den byggda miljön kan ses som skapande av strukturer som ger möjligheter eller problem för dagliga beslut och handlingar kompatibla med hållbar utveckling. Hållbar utveckling antyder möte mellan en övergripande global, multidimensionell vision och lokala förutsättningar, mellan platsbunden erfarenhet och kunskap och insikt i globala förhållanden och effekter. [Fritt översatt från texten Designed links: Supporting everyday action for sustainable development; Lena Falkheden 2003]

Det ger ju en känsla av att stadens utformning kan påverka människors möjlighet till hållbart vardagsliv!

Förtätning eller öppenhet? (Under kategorin Förtätad Civilisation?)

Av Siri Sigrand, Site Owner

Förtätad civilisation? Eller bevarad grönska? Förtätning eller öppenhet?

Staden ska skapa närhet mellan människor och ändå ge utrymme för eget liv. Stadens offentliga rum bör möjliggöra både avskildhet och möten. Det ska vara nära till det man behöver och ändå kännas motiverande att röra sig längre sträckor. Det ska finnas en mening med att vistas överallt i staden, en anledning för stadens alla delar att existera.

Vilken grad av täthet är bäst ur ekologiskt, socialt och estetiskt perspektiv? Ska hela staden ha samma täthet, eller ska den tunnas ut mot periferin? Ska man ha en stadskärna där allt är koncentrerat, eller göra staden mer öppen i mitten? Är det bäst med en tätare sammanhållen stad, en glesare utspridd, många sammanknutna småstäder, eller storstäder med småskalig bebyggelse?

Kan en stad bli för stor och är det värst med höjd eller utbredning? Går det att ha gigantiska städer bara man har tillräckligt med parker och grönskråk? Hur nära ska man ha till grönska? När blir avstånden för stora? När är avstånd bra eller dåligt?

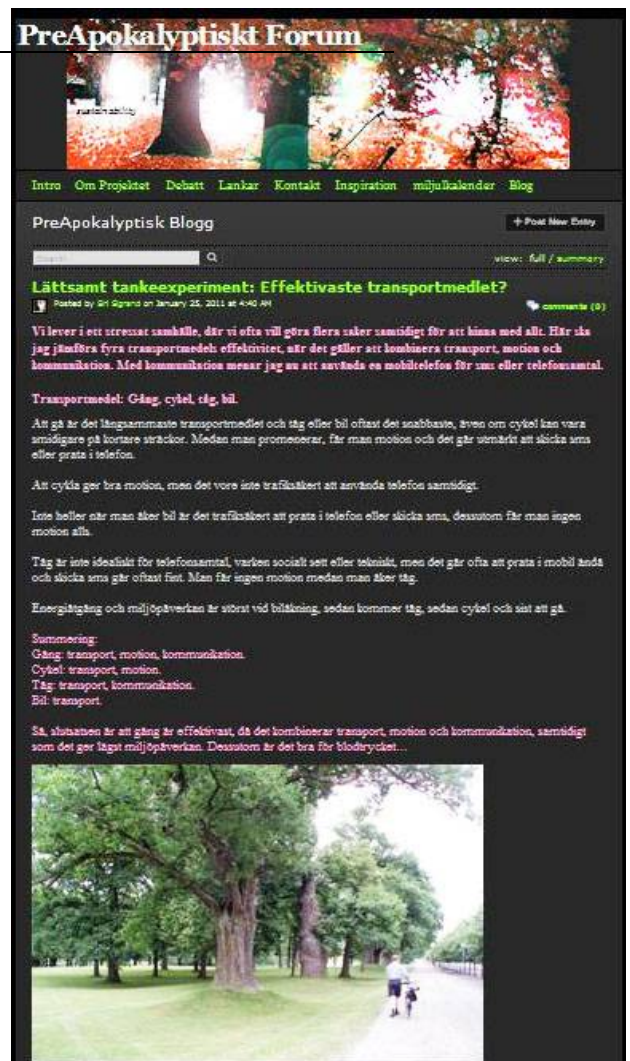
Av Siri Sigrand, Site Owner

"I Stockholm hänger grönskan samman i ett system, eftersom staden består av kuperad terräng och öppna vattenytor (...) det har också blivit en del av själva staden. Då blir det också problematiskt när man vill förtäta."

*- Per Friberg, arkitekt och landskapsarkitekt.
[tidskriften Urban, maj 2010, s. 46]*

Exempel från bloggen

På sidan **Blogg** har jag skrivit några blogginlägg. Det inledande inlägget *Diskutera mera?* finns även som diskussionsämne i forumet och tar upp frågan om stadsplaneringen behöver en mer aktiv diskussion.

The screenshot shows a blog post from 'PreApokalyptiskt Forum'. The title is 'Lättsamt tankeexperiment: Effektivaste transportmedlet?'. The post is dated January 25, 2011, at 4:40 AM. The author is Siri Sigrand. The post discusses the efficiency of different transport modes (walking, cycling, train, car) in terms of motion and communication. It concludes that walking is the most efficient because it combines transport, motion, and communication simultaneously.

PreApokalyptiskt Forum

Intro Om Projektet Debatt Länkar Kontakt Inspiration miljökalender Blogg

PreApokalyptiskt Blogg

view: full / summary

Lättsamt tankeexperiment: Effektivaste transportmedlet?

Posted by Siri Sigrand on January 25, 2011 at 4:40 AM

comments (0)

Vilket i ett uttömt samhälle, där vi ofta vill göra flera saker samtidigt för att hinna med allt. Här ska jag jämföra fyra transportmedel: effektivitet, när det gäller att kombinera transport, motion och kommunikation. Med kommunikation menar jag att använda en mobiltelefon för sms eller telefonsamtal.

Transportmedel: Gång, cykel, tåg, bil.

Är gå det långsammaste transportmedlet och tåg eller bil oftast det snabbaste, även om cykel kan vara snabbare på kortare sträckor. Medan man promenerar, får man motion och det går utmärkt att skicka sms eller prata i telefon.

Att cykla ger bra motion, men det vore inte trafikskikt att använda telefon samtidigt.

Inte heller när man åker bil är det trafikskikt att prata i telefon eller skicka sms, dessutom får man ingen motion alls.

Tåg är inte idealiskt för telefonsamtal, varken socialt sett eller tekniskt, men det går ofta att prata i mobil ändå och skicka sms går oftast fint. Man får ingen motion medan man åker tåg.

Energilägg och miljöpåverkan är störst vid bilkörning, sedan kommer tåg, sedan cykel och sist att gå.

Sammanfattning:

- Gång: transport, motion, kommunikation.
- Cykel: transport, motion.
- Tåg: transport, kommunikation.
- Bil: transport.

Så, slutligen är att gå det effektivaste, då det kombinerar transport, motion och kommunikation, samtidigt som det ger lågt miljöpåverkan. Dessutom är det bra för blodcirkulationen...

Nästa inlägg, *Planering för hållbarhet – Masdar City*, tar upp Masdar City som ett exempel på hållbar stadsplanering.

”The Masdar Initiative, inom Abu Dhabi Future Energy Company, försöker bygga världens första koldioxidfria, avfallsfria, bilfria stad – Masdar City. Deras mål är att bygga en koldioxidneutral stad, inga utsläpp och inget avfall - 100 procent förnybar energi.”

Jag beskriver hur de har tänkt sig att det ska bli och sedan diskuterar jag vad jag tror och tycker om projektet. I slutet av inlägget finns en video, från Foster + Partners och The Masdar Initiative, som har gjorts som reklam för projektet.

Lättsamt tankeexperiment: Effektivaste transportmedlet? är ett lättsamt tankeexperiment med pseudovetenskapliga ambitioner. Här är det i sin helhet:

”Vi lever i ett stressat samhälle, där vi ofta vill göra flera saker samtidigt för att hinna med allt. Här ska jag jämföra fyra transportmedels effektivitet, när det gäller att kombinera transport, motion och kommunikation. Med kommunikation menar jag nu att använda en mobiltelefon för sms eller telefonsamtal.

Transportmedel: Gång, cykel, tåg, bil.

Att gå är det långsammaste transportmedlet och tåg eller bil oftast det snabbaste, även om cykel kan vara smidigare på kortare sträckor. Medan man promenerar, får man motion och det går utmärkt att skicka sms eller prata i telefon. Att cykla ger bra motion, men det vore inte trafiksäkert att använda telefon samtidigt. Inte heller när man åker bil är det trafiksäkert att prata i telefon eller skicka sms, dessutom får man ingen motion alls. Tåg är inte idealiskt för telefonsamtal, varken socialt sett eller tekniskt, men det går ofta att prata i mobil ändå och skicka sms går oftast fint. Man får ingen motion medan man åker tåg. Energiåtgång och miljöpåverkan är störst vid bilåkning, sedan kommer tåg, sedan cykel och sist att gå.

Summering av kombinationsmöjligheter:

Gång: transport, motion, kommunikation.

Cykel: transport, motion.

Tåg: transport, kommunikation.

Bil: transport.

Så, slutsatsen är att gång är effektivast, då det kombinerar transport, motion och kommunikation, samtidigt som det ger lägst miljöpåverkan. Dessutom är det bra för blodtrycket...”

(PreApokalyps 2011)

Efter att ha varit på Tim Jacksons föreläsning på ABF och sedan läst hans bok *Välfärd utan tillväxt*, ville jag rekommendera boken till andra, så det är vad blogginlägget *Välfärd utan tillväxt* handlar om.

Beskrivning av övriga sidor

På sidan **Länkar** har jag lagt länkar till händelser, utställningar, organisationer, tidskrifter, bloggar och andra webbsidor som jag anser vara intressanta för den hållbarhetsmedvetna besökaren.

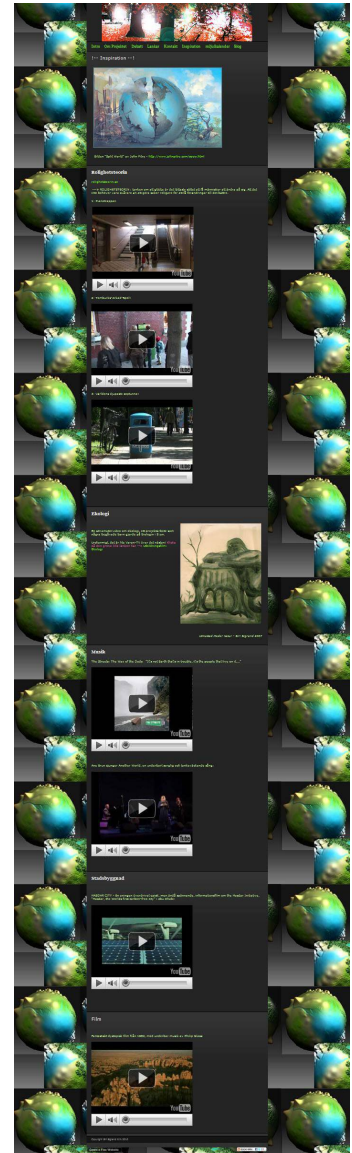
På sidan **Kontakt** finns ett kontaktformulär och en text som välkomnar den som har synpunkter att skicka dem till mig.

På sidan **Inspiration** har jag lagt inspirerande bilder som jag har hittat, länkar till inspirerande material, exempel på musik med miljövänligt budskap och några videor, bland annat tre videor om intressanta experiment från Rolighetsteorin.se och en del av den dystopiska filmen Koyaanisqatsi.

Sidan **Miljulkalendern** var ett experiment kring hur man lockar till sig besökare. Det är en julkalender med miljötema, om en

drake som hör talas om miljöproblem och försöker göra något åt dem. Den 1-24 december 2010 lade jag upp ett inlägg med tillhörande bild varje dag. Den sidan har haft flest trogna läsare, ungefär 15 personer läste den varje dag i december.

Budskap & tilltal på sidan

Det är svårt att få rätt tilltal på sidan. Jag vill provocera lite, samtidigt som det verkar onödigt att skrämma bort sina besökare. Det gäller att få balans mellan att väcka intresse och förtroende. Över lag har jag sett det som mer intressant med ett roligt och levande tilltal, än en proper framtoning som riskerar att vara tråkig. Jag hävdar inte att jag lyckats med det, men det har varit min intention.

Grafisk utformning

Som webbhotell valde jag Webs.com. Där erbjuds man att välja mellan olika grafiska grundinställningar, och utifrån vald inställning det kan man anpassa färger, typsnitt och liknande. I början handlade arbetet med webbsidan mycket om layout, som typsnitt, färger och placering av text och bilder. Jag valde att bara använda bilder och foton som jag själv äger. När jag ville dela med mig av andras material, som jag funnit relevant, lade jag det på en underordnad sida som jag helt dedikerat till inspirationsbilder och videor, eller så lade jag en länk på den sida som jag dedikerat till att samla länkar. När jag valt bilder, redigerade jag storlek och färgskala, så att det skulle fungera på sidan. Bannern jag gjorde till sidans rubrik fick återkomma i en annan färg längre ner på sidan.

Skapa diskussionsämnen

För att skapa en känsla av pågående diskussion, som besökare skulle inbjudas att delta i, letade jag upp artiklar med uttalanden som jag kunde använda i mina inlägg. När jag kom på viktiga ämnen som jag inte hittade passande artiklar om, skrev jag en egen introduktion till vad jag tänkte att man skulle kunna diskutera i tråden. På så vis fick jag in en blandning av både mina tankar och andras, trots att ingen annan ännu hade använt sig av forumet.

Granskning enligt min mall

<i>Presentation</i>	PreApokalyptiskt Forum – ett diskussionsforum för hållbar stadsplanering. En webbsida för diskussion kring hållbar stadsplanering, skapad av en landskapsarkitektstudent.
<i>Typ av sida</i>	Informationssida med forum (och blogg).
<i>Ämnen</i>	Hållbar stadsplanering, attityd kring hållbarhetsfrågan, livsstil.
<i>Syfte</i>	Att påverka, genom ett forum för kunskapsutbyte och diskussion. Vara en mötesplats på internet, för att samla landskapsarkitekter och planerare som vill agera, inspirera, diskutera och engagera andra i

	frågor som rör uthållig stadsbyggnad? Är även ett experiment, som en del av ett examensarbete.
<i>Tillgänglighet</i>	Öppen för alla. Om sidan är lättnavigerad är svårt att bedöma för mig som skapat den, men ambitionen var att det ska vara lätt att förstå hur man ska komma åt sidans olika delar.
<i>Tilltal</i>	Ganska informellt tilltal.
<i>Målgrupp</i>	Vänder sig till personer som är intresserade av hållbar utveckling.
<i>Grafisk utformning</i>	Utseende - spännande, men rörig. Mycket bilder, mycket färger. Mörk bakgrund under texten.
<i>Drivs av</i>	Siri Sigrand, landskapsarkitektstudent.
<i>Aktivitet</i>	Sidan lanserades i november 2010. Senast aktiv i januari 2011.
<i>Kommentarer</i>	Få personer känner till detta debattforum. Sidan är ny och oetablerad och har inte blivit intensivt använd av någon annan än grundaren. Under min lanseringskampanj var det ändå runt 100 personer som besökte sidan. Av dem har tre personer skrivit på sidan (tips om föreläsningar, tips om en organisation jag borde länka till, samt ett riktigt långt debattinlägg). Några få andra har mailat mig med sina funderingar kring ämnet, men inte känt sig tillräckligt insatta för att uttala sig i forumet. Den 1-24 december 2010 hade sidan i snitt 15 besökare per dag, som kom för att läsa en julkalender med miljötema, som jag skapade och lade upp på sidan varje dag.

Sidan är rörig och webbhotellets reklam är störande. Jag tycker att layouten har tydlig koppling till ämnesområdet, men jag kan tänka mig att jag tagit mig för stora konstnärliga friheter. Det var trots allt bara ett experiment, jag ska tolka resultatet och göra ett nytt försök.

Nätverkande

Mitt nätverkande i samband med detta arbete har lett till mer än ett utökat kontaktnät. Det har givit mig inspiration och ökad kunskap, tack vare information om föreläsningar och seminarier, tips om litteratur och hemsidor med hållbarhetsanknytning.

Det var tack vare att jag kontaktade olika personer som jag fick information om olika seminarier. Det var också därför jag blev inbjuden att delta i konferensen

Samhällsbyggardagen. Efter att jag hade kontaktat arrangörerna, visat mitt intresse och förklarat syftet med mitt examensarbete, beslutade de sig för att det var en relevant inriktning och lät mig delta utan kostnad.

Att knyta viktiga kontakter på detta vis har samtidigt varit som en övning, som har utvecklat min sociala kompetens när det gäller nätverkande. Utöver det har det givit mig en motiverande känsla av gemenskap, som är viktig för att man inte ska förlora hoppet om möjligheterna att förändra vår situation.

Genom mitt sökande efter diskussionsforum kom jag i kontakt med MiljöBloggForum. De har möten där de diskuterar olika aspekter kring att blogga om miljö och hållbarhet. De ska ha nästa möte i Uppsala den 9:e april 2011. Det planerar jag att vara med på. (MiljöBloggForum 2011)

En potentiellt viktig kontakt som jag har fått, är kontakten med Naturskyddsföreningen. När jag ringde till Naturskyddsföreningen fick jag prata med Katrin Hammarlund där. Hon berättade att Naturskyddsföreningen erfarit att det på senare tid anordnats mängder av konferenser och seminarier med tema hållbarhet, där alla säger ungefär samma saker utan att det sedan leder vidare till något konkret. Vi kom fram till att mitt examensarbete handlar om samma sak som de vill göra, därför ska jag vara delaktig i deras projekt när det kommer igång.

Mitt första studiebesök var på debattkvällen HållBar, på Arkitekturmuseet. När jag efter föreläsningar och frågestund pratade om mitt projekt med några olika deltagare, visade sig många intresserade och jag bad att få engagera dem i diskussioner på min webbsida när den kommit längre i sin utveckling.

När jag pratade om mitt arbete med landskapsarkitekten Lena Dübeck (som för närvarande arbetar på Boverket), fick jag litteraturtips. Hon rekommenderade Formas rapport Den uthålliga staden.

5 Reflektioner & Slutsatser

Här har jag samlat reflektioner kring mitt arbete, från arbetsgång och resultat, till framtida möjligheter och frågeställningar som vore intressanta för vidare forskning.

Reflektioner kring arbetet

Arbetsgången

I efterhand kan jag se att jag möjligen borde ha fördelat tiden lite annorlunda över de olika delarna av arbetet. Kanske hade det blivit tydligt snabbare om jag hade börjat på uppsatsen tidigare, men det är svårt att skriva en rapport om något man inte gjort än. Arbetet med att leta efter befintliga webbsidor borde sannolikt ha varit intensivare tidigare i arbetet, eftersom jag då kunde ha fått mer tid till att delta i diskussionen på de webbsidor jag valt ut. Även om jag inte hade hittat exakt vad jag sökte, hade jag kanske kunnat göra egna inlägg eller starta nya kategorier i något välbesökt forum med allmän miljöinriktning. Som det är nu har jag mest hunnit läsa andras blogginlägg och diskussioner, samt ta kontakt med personer som är med och driver de olika sidorna.

Jag har insett att det är svårare än jag trodde att starta ett forum som lockar till debatt. Jag tror att jag först efter detta arbete är redo att starta en sådan sida, helst i samarbete med någon av de organisationer jag kommit i kontakt med, som Naturskyddsföreningen.

Webbsidan PreApokalyps

Det är lätt att få folk intresserade och säga "Åh, vilket intressant exjobb", "Fin webbsida" och så vidare, men svårare att få dem så engagerade att de verkligen deltar i diskussionen. Kanske har folk helt enkelt inte tid. När jag vände mig till SLU:s landskapsarkitektstudenter (3 nov) fick jag 89 besökare på två dagar, men inga kommentarer eller svar i forumet. Vad kan lösningen vara? Måste man be några vänner att delta i diskussionen ett tag innan andra vågar sig in? Min förhoppning var att det skulle räcka med att jag startade ett antal debattinlägg och ämnen, samt inbjöd till att komma med förslag på nya ämnen. Risker är att en sida som denna har en lång startsträcka, eftersom få tycks anse att det är intressant att vara först på banan. Det gäller att ett forum är aktivt för att det ska få nya användare, verkar det som.

Eftersom jag inte fick igång någon vidare debatt på min webbsida, har jag funderat över orsakerna. Kanske verkar sidan överambitiös och orealistisk, något som troligen skulle göra besökare skeptiska till den. Om de tror att jag försöker rädda världen är det inte konstigt om de avfärdar min webbsida som trams. Därför har jag frågat mig saker som: Hur ska jag ta ner projektet på jorden? Bör sidan bli mer neutral, eller mer provocerande? Borde sidan ha smalare fokus, som till exempel problemet "Bilen som stadsplanerare"? Förstasidan kunde kanske presentera fler argument för varför besökare ska använda sidan.

För att inte låta som en domedagsprofet, ändrade jag underrubriken på sidan.

”Mötesplatsen för oss som vill rädda världen redan INNAN den går under, istället för att vänta på ännu fler konsekvenser av våra ohållbara livsstilar. ”

Den fick istället lyda:

”Världen har inte gått under än! Så vi kan faktiskt ändra vår livsstil, istället för att vänta på fler konsekvenser av den.”

Jag kontaktade en person som jobbar med reklam och bad honom att komma med kommentarer på sidan. Han tyckte att formen är ”lite rörig och gratissite-mässig” och föreslog att hitta ett annat webbhotell med renare grafik. Han tipsade även om att jag kunde emigrera min sida till Facebook, något som jag dock redan provat utan att vara nöjd med resultatet, eftersom jag inte tyckte att jag kunde anpassa sidan tillräckligt mycket. Det kan dock vara värt en omvärdering och ett nytt försök, eftersom Facebook är så lämpligt om man vill sprida något. Han höll även med mig om att mitt tydliga ställningstagande i klimatfrågan skulle kunna skrämma bort besökare som är av en avvikande åsikt. ”OM du verkligen vill ha en debatt kanske man skall tona ner miljöaspekten. Vissa anser ju att hela klimatfrågan inte existerar, knasigt men sant. Dessutom är Preapokalyps en ganska offensiv titel.” (Oskar Hagelbäck, Hagelbäck Media AB)

Hans kommentarer innehöll mycket matnyttigt att ta till sig. Jag vet att jag har låtit mig och mina åsikter dominera sidan väldigt mycket, neutral är ju det sista den är, helt klart. Just rörligheten och det väldigt vinklade tilltalet bör kunna åtgärdas ganska enkelt. Eftersom detta var mitt första försök att skapa ett debattforum, ett experiment, samlar jag mina erfarenheter till ett nytt försök i slutet av detta arbete.

En oro jag hade i början kan formuleras som ”Hur ska jag, en oetablerad student, utan något professionellt nätverk, kunna engagera till diskussion som gör skillnad?”. Sådär i efterhand, några erfarenheter rikare, känner jag att det ligger mycket i den frågan. Av allt att döma, behöver jag utöka mitt nätverk och öka min trovärdighet.

Att ingen har hört talas om forumet tidigare och att ingen har använt sig av det regelbundet, gör att ingen litar på forumet tillräckligt för att lägga tid på det.

Att jag valde forum-formatet och inte blogg-formatet från början, beror på att jag tycker att forum är mer demokratiskt, eftersom det är meningen att alla ska få skriva. En blogg brukar främst vara till för den som skapat bloggen, det viktigaste tycks vara att den personen får göra sin röst hörd, även om den kan ha en funktion som tillåter

läsare att kommentera. Möjligen hade det ändå varit bättre att först starta en blogg, för att senare utvidga med ett forum, om jag lyckats få några intresserade läsare till bloggen. Därför har jag även lagt till en bloggfunktion till min webbsida, som jag ska använda ett tag framöver.

Det är svårt att veta vad som lockar respektive avskräcker. Svårt att få igång diskussion, det räcker tydligen inte med att starta egna diskussionstrådar. Många visar intresse, uppmuntrar och säger att det är ett bra initiativ, ett viktigt ämne ”bra att någon engagerar sig i det”, men orkar inte engagera sig själva genom att skriva inlägg i forumet.

Även om det är svårt att hitta en blogg eller ett forum som ägnar sig åt precis de frågor som jag vill diskutera, hållbar stadsplanering, så kan det kanske gå att skapa en ny kategori och sätta igång en diskussion om saken.

Så vad är resultatet av mitt arbete med webbsidan PreApokalyps? Arbetet har inte resulterat i aktiva diskussioner på min webbsida, men det är ändå mycket tack vare webbsidan som jag fått många nya kontakter. Sidan har varit till nytta i kontakten med de personer som jag på olika sätt har försökt engagera i projektet. Det viktigaste resultatet av webbsidan är därför ett utökat kontaktnät, förutom insikter som blir användbara i mitt framtida engagemang i webbaserade diskussioner och nätverk.

Jag har försökt anpassa sidan efter synpunkter som har kommit in. När jag fick en kommentar med tankar om sådant som jag tolkar som vardagsekologi skapade jag en ny kategori i forumet. Överlag har jag inte fått in mycket synpunkter eller kritik på själva sidan, utan mest positiva reaktioner på hela projektet som idé. Min reflektion över hur väl sidan har fungerat, är att den inte fungerar som debattforum som det är nu.

Kommunikation tar längre tid än bara den tid det tar för mig att skriva och publicera eller maila. Utformningen av webbsidan och efterforskningarna för att hitta bra diskussionsämnen, är delar av projektet som jag kan ha kontroll över, eftersom de beror helt på mig och mina ansträngningar. Däremot är effektiviteten i kontakten med omvärlden ganska kaotisk, på så vis att den är svår att förutse. Det kan vara svårt att engagera folk. Trots att jag märkte av ett stort intresse för mitt arbete och fick många positiva reaktioner, såg jag inte något stort engagemang på själva webbsidan. Att ha en egen webbsida har däremot visat sig användbar i kontakten med andra engagerade, eftersom man där kan visa vad man står för och intresserar sig för.

Man bör nog börja sin aktivitet med att skriva en blogg eller liknande, som man håller igång kontinuerligt, samtidigt som man går in på andra bloggar och kommenterar, varje gång lämnar man en länk till sin sida. Även kommentera inlägg från andra webbsidor i sitt forum/blogg.

Jag hade för kort tid och lite fel strategi. Men jag har lärt mig av mina misstag och av hur mer etablerade personer tycks ha gått till väga.

Kontakter & nätverkande

Innan jag påbörjade examensarbetet, ringde jag Swecos kontor i Stockholm. Jag fick kontakt med den ansvarige för landskapsarkitekterna och fick komma på intervju för att förklara mitt upplägg. Vi kom överens om att Sweco skulle ge mig extern handledning. När jag väl kommit in i mitt arbete tillräckligt för att kunna be om råd och kommentarer, hade min kontakt bytt jobb och tycks inte ha tid att svara mig. Det var lite av ett nederlag, men trots allt fick jag övning i att skapa en sådan kontakt, så det var inte helt utan resultat.

Att ta kontakt med personer från alla webbsidor som jag granskade, gav mig mycket information om sidorna, ofta även inblick i hur de arbetats fram.

De flesta som jag tog kontakt med visade intresse för mitt projekt och många uttryckte en önskan att ta del av min uppsats och närvara på min redovisning. Det visar på ett stort intresse för frågan, det finns ett behov av att undersöka dessa frågor.

Utbudet av webbsidor

Jag har under arbetets gång fått upp ögonen för det stora utbudet av tidskrifter och webbsidor som riktar sig till landskapsarkitekter och närliggande professioner. Det finns många bra sidor i dagens utbud, men jag känner ändå att något saknas. Jag skulle vilja se en sida som är tydligt inriktad på hållbar stadsplanering.

Varför påstår jag att det behövs fler lättillgängliga forum för diskussion kring hållbar stadsplanering? Jag har upplevt att de forum som finns är svåra att hitta. När jag sökte efter forum via en sökmotor, handlade de träffar jag fick sällan om online-forum, utan om konferenser och möten. Det genomförs ju många seminarier och konferenser kring det aktuella ämnet hållbarhet. Många av dessa sammankomster kallas "forum", men på internet finns det färre forum för hållbar stadsplanering. Det finns även många sidor som ägnas åt information kring miljö, klimat och hållbarhet utan att ha något onlineforum i anknytning, eller någon liknande möjlighet till diskussion.

Reflektioner kring hållbarhet

Syfte med diskussion kring hållbar stadsplanering

Jag tror att det är viktigt att arkitekter ägnar sig åt kritik och analytiskt tänkande, om vi vill göra relevanta tillägg och förändringar i den byggda miljön. Arkitektur och landskapsarkitektur ska tillgodose många behov. I så komplexa uppgifter är det viktigt att ständigt diskutera vad man vill åstadkomma, på vilka sätt man lyckats och misslyckats hittills, samt hur man ska utnyttja dessa erfarenheter. Det är viktigt att personer med utbildning och erfarenhet inom området uttrycker sig i ärendet, så att vi kan föra en diskussion tillsammans med journalister och kritiker.

Vi kan ta erfarenhet av historien och tänka ut hur vi bäst använder dessa erfarenheter i modern planering. Jag tror att vi har de bästa förutsättningarna någonsin, eftersom vi både har teknik och historiska förebilder. Om vi bara hedrar historien genom att ta lärdom av den, och kombinerar det med modern teknik, så borde vi kunna skapa de bästa levnadsvillkoren hittills. Men det krävs att vi tänker igenom vad vi håller på med.

Hållbarhet måste bli norm

Jag ser hållbar utveckling som det i viktigaste i stadsplaneringen just nu. Vi har kunskap och teknik nog att se konsekvenserna av vår livsstil. Vi kan se att omedelbara förändringar krävs men lägger ändå över ansvaret på andra och framtiden. Vår nuvarande livsstil ger oss problem med både miljö och hälsa, vilket antyder att det kan finnas bättre sätt att leva på. Det är lätt att känna att man arbetar i motvind när man vill fokusera på hållbarhet, trots att alla i teorin brukar hålla med om att det är en bra idé. Det behövs riktlinjer för hur städer ska fungera och utvecklas för att möjliggöra en hållbarare livsstil.

Vi kanske bör ha en mer aktiv diskussion kring koncept och värdegrunder att utgå ifrån i planering, dessutom måste vi komma fram till metoder för praktiskt genomförande. Vill vi verkligen komma fram till goda och hållbara lösningar, tror jag att vi har de bästa förutsättningarna någonsin, eftersom vi både har teknik och historiska förebilder. Men det krävs att vi diskuterar vad vi håller på med, så att vi kan agera så effektivt som möjligt.

Behövs det ideal inom stadsbyggande och kan vi komma överens om dem? Med tanke på alla förutsättningar och önskemål vi måste ta hänsyn till, krävs kompromisser och flexibilitet. Det bör finnas en utarbetad vision som projekten ska anpassa sig till, i stil med nationella miljömål. Vi behöver se ett större sammanhang i både tid och rum, att

infoga mindre projekt i. Det kan vara praktiskt med en generell målbild, den värld vi gemensamt vill vara på väg mot. Utifrån den målbilden kan vi utforma strategier att använda som arkitekter och medaktörer i samhällsbyggandet. Då kan man se till att nya förslag passar in i den världsbilden och syftar till att närma sig målet. Som behov och problem förändras i verkligheten bör även mål och strategier omvärderas och förändras för att behålla sin relevans.

Omdefiniera livskvalitet!

Den konstgjorda värld som vi skapat åt oss, gör egentligen inte våra liv bättre. Vi har en ohälsosam dragning till allt som gör kroppen passiv och hjärnan rastlös. Teknologi tycks vara lösningen på alla problem, maskiner och pengar är måttet på hur långt du kommit som människa. Vi definierar vår personlighet med materiella saker och jagar status.

Vi kan säkert infoga vår nuvarande livsstil i en lite mer hållbar kontext, men jag tror att vi utöver det skulle ha nytta av att våga utmana vår bild av det goda livet. Mycket forskning visar att det har goda effekter på vår hälsa om vi använder våra kroppar mer i vardagen. Skulle vi ändra våra livsmönster, så att vi blev mer fysiskt aktiva och mindre beroende av maskiner, skulle det även minska resursförbrukningen och vara bra för miljön. Hög standard och hög status förknippas dock ofta med dyra bilar och de senaste tekniska apparaterna. För att göra hälsosamma och ekologiska beteenden populära, skulle man behöva förknippa hög standard med fysisk aktivitet och ekologisk livsstil.

Hur kombinerar man ekologiskt hållbar stadsutveckling med moderna människors resurskrävande livsstilar? Kan vi börja låta överlevnad gå före bekvämlighet, eller kan vi få en bekväm standard utan miljöförstöring? Vi måste sluta konsumera bara för konsumtionens skull och se att konsumtion inte kan vara ett självändamål. Kanske kunde en del nyproduktion ersättas med återanvändning av begagnat. Jag förespråkar gärna en bilfri innerstad. Gångator är dock ofta anpassade till shopping och jag tycker att man borde få ha fler anledningar än kommersiella att röra sig till fots genom staden. Både bilen och ekonomin är annars mäktiga stadsplanerare.

Kritisera det ohållbara!

Vågar man föreslå förändringar av våra sociala och urbana strukturer, eller blir det aldrig mer revolution i tankevärlden? Egentligen tror jag att vi behöver förändra samhälle och boende ganska radikalt, om vi vill ha en värld som passar levande varelser i längden. Vi måste se mer till långsiktig vinning och trygghet i vårt sätt att tänka och

agera. Innan vi börjar skapa lösningar på de stora överhängande problemen, farorna som faktiskt hotar vårt moderna samhälle, så är alla kosmetiska detaljer och statusprojekt meningslösa eller skadliga.

Finns det någon mening med att inte bygga ekologiskt hållbart? Planering fyller inte sin funktion om den inte är långsiktig. Planering av långsiktigt hållbara mänskliga levnadsmiljöer är för mig fullständigt sammanvävt med ett ekologiskt förhållningssätt. Staden är ett bra komplement till naturen, för vår överlevnad. Den är dock en del av naturen, precis som vi är, staden måste därför anpassas till naturen såväl som till oss.

Den mänskliga samhällsutvecklingens möjligheter kan inte vara slut. Dagens problematiska städer kan inte vara utvecklingens fullbordade slutstadium, det måste finnas alternativ. Dagens samhälles form är bara en av tusentals möjliga former, som utvecklats på grund av tusentals faktorer och val.

Det är svårt att komma överens om hur vi ska skapa vackra, praktiska & socialt uthålliga städer med nöjda invånare. Ekologisk hållbarhet finns det trots allt många riktlinjer för och att satsa på hållbarhet lönar sig i längden. Även om formspråket senare blir omodernt så har man undvikit att skada miljön i onödan. Det lär inte vara någon nackdel att väva in hållbarhet i alla nya planeringsprojekt.

Kanske kan vi inte räkna med någon omedelbar helomvändning inom stadsplaneringen. Det som redan byggts är en resurs som bör användas på bästa sätt, kanske annorlunda än idag. Egentligen är det kanske inget fel på de befintliga städerna, kanske är det bara användningen av dem som behöver justeras.

Hur som helst bör vi med vår tekniska utveckling och historiska kunskap ha möjlighet att utnyttja naturen på det mest hållbara sättet någonsin, om vi bara satsar på det. Vi måste inse vilka villkor vi lever under och skapa fasta värderingar för uthållig överlevnad. Varje tid bör ha bättre förutsättningar än den föregående, tack vare insamlade erfarenheter. Varje tid är också lite närmare den eventuella katastrofen och bör därför vara lite mer motiverad att rädda situationen.

Ja, vad hindrar oss?

Redan på sextiotalet skrev Georg Borgström att omedelbara åtgärder krävs (Borgström 1964). Att det fortfarande sägs likartade saker, får det att verka som om ingenting har hänt. Redan då visste vi alltså att det var dags att göra något, när ska vi se till att dessa motåtgärder blir av? Så länge som vi redan har skjutit upp nödvändiga åtgärder kanske man kan undra varför vi inte kan skjuta upp dem ett tag till. Men jag hoppas att de

flesta kan tänka sig att resonera mer långsiktigt än så. Det är dags att alla dessa kunskaper och åsikter utvecklas till lösningar, som faktiskt genomförs.

Med så många bevis på behovet av förändring, vad är det som fördröjer det praktiska genomförandet? Vilka hinder måste överkommas för att möjliggöra hållbar utveckling? Det är tydligt att vi måste agera, ändå tycks det gå långsamt och motvilligt. Det finns en ovilja att bryta mönster i samhället, även om de är destruktiva. Det kan vara svårt att ifrågasätta även de mest uppenbart ohållbara livsstilar. Det är ofta ansträngande med förändringar, särskilt om man måste ändra livsstilar eller bygga om städer.

Beundransvärda målsättningar sätts upp i dokument som miljömålen och liknande, men efterföljs rekommendationerna? Utformar man effektiva metoder för att verkställa åtgärderna, när vi målen? Vilka system låser oss i ohållbara mönster? Är de så sega och definitiva att vi är hjälplösa, eller kan de vändas till redskap för våra hållbarhetsstrategier?

Dagens planering bygger fortfarande på ett förlegat ekonomiskt system, där ett projekt i första hand måste vara kommersiellt gångbart, istället för att inse att ekologisk hållbarhet måste tillgodoses innan det finns relevans för något annat alls. Även där fokus ligger på hållbarhet, blir det ofta ekonomin som avgör.

Politikerna är underordnade den ekonomiska makten och den är inte demokratisk. Detta förhållande är något som politikerna ogärna är helt öppna med. Det blir lätt så att den hållbara inställningen stannar på pappret. Politiker har dessutom svårt att planera längre än den egna mandatperioden, något som bäddar för kortsiktiga lösningar.

Hållbarhet måste bli norm, inte ett extra tillval. Hur kan en landskapsarkitekt påverka situationen? Förändringarna måste komma både underifrån och från politiskt håll. Hållbar design måste bli vad folket vill ha och bestämmelserna underlättar.

Snart blir vi faktiskt tvungna att designa för hållbarhet, det är lika bra att vara tidigt ute. Vi måste vara en del både av dem som kräver och dem som besvarar kraven. Behovet av hållbar design är redan enormt, förhoppningsvis är efterfrågan snart lika stor. Vi måste sprida information om detta behov, samtidigt som vi sprider det upplyftande faktum att vi redan har tillräcklig kunskap för att tillfredsställa många av behoven, med dagens teknik.

Hållbarhet som norm

Hållbarhet skulle kunna vara all planerings utgångspunkt och självklara grund, som förutsättning för all nybyggnation. Vi bör alltid inkludera varje projekt i den nya hållbara ordning som vi föreställer oss. Vi bör även kontinuerlig omvärdera och utveckla bilden av vad ett hållbart samhälle består av.

Vi måste förespråka hållbarhet och göra hållbara lösningar attraktiva och efterfrågade. Vi måste bevisa hållbarhetens överlägsenhet, att hållbarhet alltid är den bästa lösningen, att man inte måste välja mellan ekologisk hållbarhet och god design, utan att det faktiskt är samma sak.

Hållbarhet gäller både form och funktion. För att ett samhälle ska vara ekologiskt, socialt och estetiskt hållbart, måste det vara anpassat till den lokala situationen, såväl som till sitt större sammanhang, sin relation till resten av världen. Det känns självklart att ett enda hus kan vara ekologiskt, mer komplext är det att göra hela samhällen hållbara. Eftersom det är ett globalt problem, är det viktigt att fokusera inte bara på ett enda hus, utan på stadsstrukturen som helhet, i samspel med sina omgivningar, grannstäder och resten av världen.

Rätt energikällor gör även staden ekonomiskt hållbar, då överskottsenergi kan exporteras. Solen är den bästa energikällan, något våra föregångare de gröna växterna redan insett... Teknik för att utvinna solenergi är redan tillgänglig och kommer att utvecklas om efterfrågan är tillräcklig för att göra det ekonomiskt.

Vi behöver en kontinuerlig diskussion och effektivt genomförda förbättringar, som även inspirerar till fler hållbara planeringslösningar. Det är ännu inte standard att ställa höga krav på hållbarhet i alla nya planeringsprojekt, vilket gör det angeläget att de nya hållbara stadslösningar som faktiskt genomförs inspirerar till andra projekt. En inspirerande lösning kan göra hållbar planering mer attraktivt.

Hur ska engagemanget förmedlas?

De som är engagerade i hållbar utveckling och har insett allvaret i vår situation, ägnar sig överlag för mycket åt att prata om själva miljöproblemen. De berättar om miljöhoten och våra ohållbara livsstilar. De som hittills inte har engagerat sig lyssnar inte, eller sitter inte ens i publiken, så man predikar för de redan frälsta. Därför sker ingen större förändring i attityd, beteende, praktisk politik och planering. Vad vi som är engagerade borde prata mer om är kanske hur vi ska sprida budskapet till de viktiga aktörer som ännu inte tagit det till sig. Det tycks uppenbart för många av oss att

förändring är nödvändig. Vi som redan vet att det är viktigt måste lista ut hur vi ska sprida den inställningen till de övriga.

Hur ska vi kommunicera behovet av förändring? Hur når vi de personer som inte ser det som viktigt? Vilka kan vara viktigast att nå ut till, vilka är det vi måste övertyga för att få till en förändring? Hur kan vi få dem att faktiskt vilja få till förändringen? Dessa frågor tror jag att det är viktigt att undersöka närmare.

Framtida utveckling

Vad kan mitt projekt leda till i framtiden?

Naturskyddsföreningen funderar på att göra precis samma sak som jag försökte göra med min webbsida. De planerar att skapa en plattform och ett nätverk med aktörer som de vet är intresserade av att engagera sig. De kommer igång till våren. När det första mötet planeras in ska jag bli inbjuden. Mitt arbete blir på så vis som en förstudie till deras projekt.

När jag känner mig mer hemma i debatten, efter att ha diskuterat på internet, vill jag skicka insändare till tidningar.

Landskapsarkitekten som debattör

Det skulle vara naturligt att utvidga landskapsarkitektens roll till att även vara debattör och kommunikatör. Redan nu är visserligen många landskapsarkitekter politiskt engagerade, men det arbetet skulle kunna underlättas, för att bli mer utbrett. Möjligen skulle man redan under utbildningen kunna få mer stöd för att utveckla dessa sidor. Landskapsarkitekter är som yrkesgrupp väl lämpade för att ta aktiv del i de politiska beslut som rör planering. Vi har inblick både i planprocess och hur stadens invånare använder den byggda miljön. Våra kunskaper kan både ge oss goda idéer om vad som vore rätt beslut och ge oss bra argument för att driva igenom besluten. Både vi och samhället kan tjäna på vårt deltagande i debatten. Som situationen ser ut just nu, skulle jag nästan vilja påstå att det är vårt ansvar att engagera oss.

Frågeställningar för vidare forskning

Hur ska vi kommunicera behovet av förändring?

Hur kan man tydliggöra att ekologisk hållbarhet är ekonomiskt lönsamt?

Hur ska vi föra fram åsikter och kunskap, så att det utvecklas till lösningar som faktiskt genomförs?

Den viktigaste frågan som jag har kommit fram till genom detta arbete är: Hur ska vi kommunicera hållbarhetsfrågan? Hur ska engagerade personer bäst förmedla kunskap och åsikter så att det händer något? Vilka måste vi övertyga för att den kunskap som finns ska praktiseras, så att möjliga lösningar genomförs i den stora utsträckning som krävs?

Hur kan man utnyttja det ekonomiska tankesättet som redskap för att främja hållbara lösningar? Hur kan man tydligt visa att ekologi är ekonomisk lönsamt?

Webbsidans möjlighet till utveckling

Det finns många ämnen som jag vill diskutera. Hållbarhet är något jag kommer att fortsätta att engagera mig i. Jag hoppas kunna utveckla en sida som kan fungera som en kontaktpunkt för mig när jag bygger ut mitt nätverk. Det är viktigt med kontakt mellan aktiva forum med liknande inriktning. Att länka till andra forum är ett sätt, men man kan gå längre än så. Att ingå ett nätverk av webbsidor med hållbarhetsinriktning är något jag vill sträva efter.

Utställning om hållbar stadsplanering

Jag har en tanke om att arrangera en utställning på temat hållbarhet i framtiden. Syftet med utställningen skulle vara att:

- ♣ Diskutera hur beslut om ökad hållbarhet ska få praktiskt genomförande.
- ♣ Diskutera hur vi ska kommunicera behovet av förändring.
- ♣ Uppmärksamma hur stadsstruktur kan skapa förutsättningar för en hållbar livsstil.
- ♣ Väcka debatt, öka lusten att leva ekologiskt hållbart.
- ♣ Skapa kontakter för fortsatt diskussion och samarbete.

En utställning kan ge god publicitet till hållbarhet inom stadsplanering, bidra till nya idéer och strategier för genomförande och leda till nya kontakter och fortsatt samarbete. En utställning kan vara ett utåtriktat och dynamiskt sätt att väcka debatt och knyta kontakter. Den har också goda möjligheter att vara interaktiv på ett fritt och inspirerande sätt. Formen jag funderar på är en utställning med mötesdel. Utställningen kan då öppna för diskussion, genom att mötesdelen är till för att besökare ska komma dit och diskutera. I samband med utställningen vore det idealiskt

med ett seminarium eller en workshop. Praktiska problem att lösa är var en sådan utställning skulle kunna hållas, hur lång utställningsperioden skulle behöva vara och vilka man borde samarbeta med för att genomföra den. Förarbetet blir att formulera problem och diskussionsämnen som kan presenteras på utställningen. Själva utställningen ska inte komma med lösningar, utan tjäna som utgångspunkt för diskussioner i mötesdelen och på seminariet.

Slutsatser

Varför är hållbarhetsfrågan viktig att diskutera just nu?

Vi har ännu inte gjort tillräckligt mycket för att ställa om till ett hållbart samhälle. Trots att problemet har varit känt länge har ingenting hänt. Det är helt enkelt på tiden.

Ju förr vi åtgärdar problemen desto bättre – och billigare! Ju längre vi avvaktar med åtgärder och förbättringar, desto dyrare kommer det bli när vi till slut är helt tvungna att ställa om. Det är dyrare och svårare att återställa ekosystemen än att förebygga problemen. Vissa ekosystemtjänster kan dessutom gå helt förlorade. Vissa naturresurser går inte att ersätta om de förstörs helt. Problem och risker ökar ju längre vi väntar.

Klimatförändringarna förvärrar de globala hälsoproblem som vi redan har. De förvärrar även den globala orättvisan. Skillnader i levnadsförhållanden ökar när fattiga råkar ut för de värsta följderna av miljöproblemen. Politiska oroligheter kan också öka när naturresurserna minskar. Det är risk att vi får svårare att fokusera på sakfrågan om det blir krig och konkurrens om de resurser som finns kvar. Hållbar utveckling är alltså bra för världsfreden.

Naturen kan reagera plötsligt och kraftigt på successiva miljöförändringar, när vissa tröskelnivåer passeras. Vi kan då få stora katastrofer, till synes utan förvarning. Miljöproblem som har uppstått kan ta lång tid att bekämpa, särskilt som de ofta fortsätter att växa, som resultat av fortsatt ohållbar mänsklig aktivitet. De ökade riskerna för att vår ohållbara livsstil ska få riktigt katastrofala konsekvenser gör att vi inte kan avvakta och fortsätta som vanligt. Vi kan inte vänta på slutliga resultat och skjuta upp åtgärder, för världen förändras hela tiden. Vi måste agera förebyggande, utifrån aktuella rön.

Vi har allt mer ont om tid. Men också allt bättre förutsättningar för att utveckla hållbara lösningar. Det är nu vi har störst möjlighet att bromsa den negativa

utvecklingen. Det är därför det är så viktigt att diskutera det nu, så att vi vänder utvecklingen så snart som möjligt.

Vad förhindrar omställningen till hållbar utveckling?

Klimatfrågan är komplicerad. Lösningarna på de olika miljöproblemen både hindras och möjliggörs av många faktorer.

De stora politiska förändringarna saknas. Det saknas vägledning, uppföljning och mobilisering av resurser. Man håller sig till konventionell stadsplanering. Detta kan delvis bero på mentala spärrar och gamla vanor, men även på regler och bestämmelser, som kan behöva förändras för att underlätta den hållbara utvecklingen.

Trots stor konsensus inom forskarvärlden är varken politiker eller allmänhet alltid övertygade om situationens kritiska läge. Urbaniseringen har lett oss allt längre bort från naturen, som vi trots allt fortfarande är beroende av. Naturen verkar nu ganska främmande för oss i vårt moderna samhälle, men vi tar dess gratistjänster för givna.

Bristande kommunikation och samarbete fördröjer omställningen. Det gör det svårt att enas om mål och strategier. Ansvarsfördelning och samspel mellan politiker och tjänstemän behöver förbättras. Staten har lagt över sitt ansvar på kommunerna och kommunerna litar i allt högre grad på privata aktörer.

Det är vanligt med kortsiktiga prioriteringar som försummar ekologiskt hållbara lösningar till förmån för kortsiktig ekonomisk vinning. En orsak till kortsiktiga satsningar, tycks vara otillräcklig kunskap om nyttan och lönsamheten i ekologiskt hållbara lösningar. En annan orsak är att man inte räknar med ekosystemtjänsternas ekonomiska värde.

Utvecklingen försvåras av otillräckliga kunskapsnivåer, bristande utbildning och variationer i kunskapsnivå mellan olika grupper och aktörer. Forskningsresultat och erfarenheter kommuniceras inte tillräckligt väl mellan forskare och praktiserande arkitekter och planerare.

De viktiga diskussionerna uteblir om politiker inte har läst de viktiga dokumenten och inte förstår problemen tillräckligt väl.

Bristande samarbete och uppdelning mellan sektorer och inom organisationer försvårar helhetssynen. Helhetssynen är viktig för att kortsiktiga åtgärder ska kunna integreras med de långa perspektiven. Utan helhetsperspektiv försvårar samordning av

och förståelse för relationerna mellan det miljömässiga, det ekonomiska och det sociala, det lokala och det globala.

Resurshushållning kan verka svårt att förena med en modern livsstil som går ut på att arbeta för att kunna köpa alla nya saker som produceras. Teknikutvecklingen leder oftast inte till minskad användning av tid och resurser, utan till ökad produktion, energianvändning och miljöbelastningen. Tillväxt och konsumtion tycks vara det moderna samhällets grund. Samtidigt förväntas vi förändra vår livsstil för att göra den mer uthållig. Motsägelsen är stressande och kan leda till skuld känslor, därför kan det vara lockande att ignorera problemet.

Bristande motivation att agera kan komma sig av att miljöproblemen inte görs tillräckligt synliga i vardagslivet. Fördröjda konsekvenser av miljöpåverkan kan ge sken av att problemen är mindre än de egentligen är. Konsekvenserna påverkar dessutom människors liv på olika sätt. Människor i fattiga länder, som ofta påverkar klimatet minst, får ta de värsta konsekvenserna. Människor i rikare länder, som har bäst förutsättningar att lösa problemen, klarar sig bättre och är därför mindre motiverade att agera.

Klimatforskningen är aldrig helt färdig. Det kommer ständigt nya rön som ibland kräver omarbetning av strategier. Om vi väntar på ett slutgiltigt besked innan vi sätter igång, finns det stor risk att vi väntar för länge.

Hur kan webbsidor användas som verktyg för hållbar utveckling?

Webbsidor kan användas för att sprida idéer och kunskap om hållbarhet. Genom att sprida information kan man råda bot på den kunskapsbrist som hindrar utvecklingen. Information som läggs ut på internet blir tillgängligt för många, på så vis kan förändringsprocessen även bli mer demokratisk. Information på en webbsida kan nå personer som annars skulle hamna utanför eftersom de inte skulle engagera sig i att själva söka reda på den kunskap som man kan samla lättillgängligt på webbsidan.

Webbsidor kan ge tillfällen till nätverkande. Det går även lätt att koppla en webbsida till andra webbsidor och därigenom underlätta nätverkande. Internet är praktiskt om man vill kommunicera med många samtidigt. Det kan gå snabbt att göra sitt budskap offentligt med relativt små medel, det är resurseffektivt och tidseffektivt.

Vad saknas i det svenska utbudet av webbsidor för hållbar stadsplanering?

Det finns många bra webbsidor om miljö och klimat i dagens utbud, men få fokuserar på hållbar stadsplanering. Sidorna är ganska svåra att hitta via sökmotorer. Många sidor har användbar information kring miljö, klimat och hållbarhet, men saknar ett anknutet forum eller liknande plattform för diskussion och nätverkande.

Det behövs antingen fler sidor som fokuserar på hållbar stadsplanering, eller en aktiv och välkänd sida där alla kan samlas. En informationssida med blogg och forum, som tydligare inbjuder besökare att kommentera och ta del i debatten. Sidan bör även samla länkar till andra likartade sidor. Det vore bra om den hade funktioner som underlättar kontakt med andra engagerade.

Varför är kommunikation och kontaktnät viktigt för hållbar utveckling?

Ett kontaktnät tycks helt nödvändigt att ha eller skapa sig, om man vill diskutera hållbarhetsfrågor. Kontakt via internet är användbart både för att inleda och hålla igång kontakter. Att möta människor i verkligheten, eller prata med dem i telefon, är en viktig del av nätverkandet. Sedan är det praktiskt att hålla kontakt genom att utbyta information via internet.

Nätverk är särskilt viktigt och användbart nu när världen är så globaliserad. Nätverkande är viktigt inom och mellan företag och mellan individer. Nätverkande är en viktig del av alla beslut och är en del av grunden i hela dagens samhälle. Internet är ett praktiskt verktyg för nätverkande och kunskapsspridning.

Med ett fungerande socialt nätverk kan man både utveckla och sprida sina kunskaper snabbare än om man försöker arbeta på egen hand. Det finns mycket viktiga forskningsresultat och erfarenheter som ännu inte är allmän kunskap. För att omställningen till hållbara städer ska gå att genomföra demokratiskt, måste informationen förmedlas effektivt. Vi måste kommunicera vikten av och möjligheterna till hållbar utveckling. Nu.

Avslutning

Jag oroas av allvaret i vår situation, men ser hoppfullt på våra möjligheter att förändra den. Det finns många engagerade personer, som kan samlas för att driva frågan med gemensamma krafter. Forskare är överens, forskningsresultat, expertutlåtanden och rapporter från internationella organ pekar alla på detsamma: vi måste gå vidare i en annan riktning nu, med sikte på ett hållbart samhälle.

Tyvärr finns det även många som beter sig som om problemen försvinner om man blundar för dem. Klimatskeptiker och andra som väljer att inte tro på budskap som inte rimmar med deras politik, eller helt enkelt inte faller dem i smaken. Vad de inte riktigt kan ha insett fullt ut, är att miljöproblemen växer om de ignoreras. Ju längre vi väntar, desto svårare och dyrare blir de att åtgärda.

Vi som är engagerade blir allt fler och tillsammans blir vi starkare. Krav på hållbarhet får allt större inflytande över planeringen. Min förhoppning är att hållbarhet snart har utvecklats till vår självklara standard. För att det ska bli verklighet måste information om problem och lösningar spridas. Vi har en viktig uppgift: att kommunicera hållbarhet.

Källförteckning

- Arnstberg, Karl Olov 2005, *Sprawl*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Berg, Per G (red) 1993, *Biologi och bosättning*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Berg, Per G (red) 2010, *Timeless Cityland*. Uppsala: Institutionen för Stad och land SLU
- Berge, Lars (2009). "Kriget mot Klonerna" *Forum AID* nr 1: 2009.
- Borgström, Georg 1964, *Gränser för vår tillvaro*. Stockholm: LTs förlag.
- Cars, Göran & Lagheim, Per (2010). "Dags att ta hållbarheten på allvar" *Miljöaktuellt* nr 9:2010, *Annonssbilaga från Väsby kommun: Väsby Stad – med sikte på hållbar utveckling*, s. 1.
- Falkheden, Lena 2003, *Designed links: Supporting everyday actions for sustainable development*. Göteborg: Chalmers tekniska högskola.
- Frey, Hildebrand 1999, *Designing the city. Towards a more sustainable urban form*. London: E & FN Spon.
- Gunne, Nina (2009). "Vi gör så gott vi kan" *Arkitekten* nr 11: 2009, s. 48-49.
- Hellmark, Mats (red) 2007, *Naturen till din tjänst. Naturskyddsföreningens årsbok 2007*.
- Hermansson, Hanna 2007, *Landskapsplanering ur ett hållbarhetsperspektiv*. Uppsala: SLU
- Holmberg, Bengt 2008, *Hållbarhetsbegreppet i kommunal planering*. Lund: Lunds tekniska högskola.
- Jackson, Tim (2011). Muntlig källa. Föreläsning: Tim Jackson i samtal med Johan Rockström och Anders Wijkman, ABF Stockholm, 2011-02-08.

Jensfelt, Annika (2009). "I frontlinjen för hållbar gestaltning" Arkitekten nr 8: 2009, s. 18-22.

Johansson, Niklas 2009, Webbforum – Skapa ett livskraftigt community genom effektiv kommunikation och ett levande diskussionsforum. Visby: Bokstavligt förlag.

Khakee, Abdul 2000, Samhällsplanering. Malmö: Studentlitteratur.

Kronlid, David O (red) 2010, Klimatdidaktik. Stockholm: Liber.

Lander, Per (2008). "Har vi redan glömt klimatkrisen?" Arkitekten nr 10: 2008, s. 1.

Lauri, Tomas (2009). "Grönt hopp om bättre vanor" Arkitekten nr 8:2009, s. 36.

Lindgren, Göran 2008, Hemsida utan konsulter. Uppsala: Lindgren Consulting.

Lindgren, Katarina (red) 2007, Den uthålliga staden – en kunskapsöversikt över ett sexårigt forsknings- och utvecklingsprogram. Formas.

MiljöBloggForum 2011: <http://miljobloggforum3.wordpress.com/>

Mogren, Jenny; Nilsson, Dennis; Olsson, Christoffer, 2007, Nätverka – Bulle eller Business? Lunds universitet. (hämtad från <http://www.lu.se/o.o.i.s?id=19464&postid=1354654>)

Monster 2010: http://content.monster.se/4408_SV_p3.asp

Nationalencyklopedin 2011: <http://www.ne.se> - sökord: Hållbar utveckling. (hämtat 2011-01-24)

Norrman, Magnus (2010). "Naturen är en del av leverantörskedjan" Miljöaktuellt nr 9: 2010, s. 30-32.

Notis i Arkitekten (2010). "Livscykel har låg prioritet" Arkitekten nr 8: 2010, s. 10.

Nylund, Sven-Inge (2010). "Europas mest attraktiva storstadsregion" DN 2010, sept, Annonssbilaga från Stockholms Stad, SL och Trafikverket: Stockholm - Europas Miljöhuvudstad, s. 12.

Näslund, Elisabet (2009). "Arkus på väg till museet" Arkitekten nr 12: 2009, s. 16.

Ohlin, Elisabet (2010). "Klimatförändringarna kommer att mångfaldiga dagens hälsoproblem." Läkartidningen nr 43:2010, s. 2626-2627.

Olsson, Titti (2010). En människa är ett hus är ett landskap är en plats. Urban nr 1, maj 2010, s. 46.

Ottosson, Mats & Åsa (red) 2010, Vem ska bort? Naturskyddsföreningens temabok 2011. Stockholms Stad (2010). "God arkitektur i en hållbar stad" DN 2010, Annonssbilaga från Stockholms Stad: Stockholm – Stad i hållbar förvandling, s. 17. Intervju med Karolina Keyzer.

PreApokalyps: <http://preapokalyps.webs.com> (2010, 2011)

Rolighetsteorin.se: <http://www.rolighetsteorin.se> (2010)

Sveriges Arkitekter (2010). Ur Principprogram och Verksamhetsprogram. Arkitektens Årsbok 2010.

SVN: http://www.svnsweden.se/SVN/varfor_natverka.aspx - Pia Jertfelt intervjuad av Gunhild Wallin (2010)

Ullstad, Erland 2008, Hållbar stadsutveckling. Stockholm: Sveriges Arkitekter.

Väsby Stad (2010). "Nya tider ställer nya krav på dialog" Miljöaktuellt nr 9:2010, Annonssbilaga från Väsby kommun: Väsby Stad – med sikte på hållbar utveckling, s. 8-9.

Webs.com: <http://www.webs.com> (2010)

Wikipedia 2011: <http://sv.wikipedia.org> – sökord: Blogg, Internetforum, Sustainable development (hämtat 2011-01-24)

Årblom, Håkan (2010). "De som förorenar måste betala" DN 2010-11-24, Annonssbilaga från Naturskyddsföreningen: Naturligtvis, s. 11.)

Årblom, Håkan (2010). "Naturen får jobba gratis" DN 2010-11-24, Annonssbilaga från Naturskyddsföreningen: Naturligtvis, s. 2.